

Koçgiri isyanı, Kürt ulusal mücadeleleri ve isyanları tarihinde oldukça önemli bir yerde durur. Kızılbaş Alevi inancından Kürtlerin açık ve net ulusal taleplerle gerçekleştirdiği bir siyasal hareket olarak özgündür. Kürdistan'ın kendi kendisini yönetmesi fikrini bayraklaştırır. Kürtlerin statü talebini Türk yönetici sınıflarına dayatır ve kendi bağımsız eylemleriyle bu statünün inşasına girişir. Türk egemen sınıfların siyasal inisiyatifleri altına girmeyi kabul etmez. Dönemine damgasını vuran geleneksel Kürt siyasetiyle ve liderliği

ile yol ayrımını işaret eder. Verili siyasal duruma ve olanaklara hücum ederek, Kürt halkına, halkın eylemine dayanan bağımsız bir yol açmaya yönelir. Koçgiri isyanı tarihsel, siyasal gelişimi, mücadele deneyimleri ve mirasıyla bugünkü mücadelelere de ışık tutar. O günden bu güne yansımalarıyla Kürt ulusal meselesinin güçlüce kavranmasını sağlar.

marksist teori

Sayı 20 ❖ Mart-Nisan 2016

marksist teori

Sayı: 20 ❖ Mart-Nisan 2016 ❖ 7.50 TL

bölgesel devrim

Marksist Teori 20

**Mart/Nisan
2016**

Marksist Teori - Yaygın Süreli Yayın
Varyos Yay. San ve Tic. Ltd. Şti. Adına
İmtiyaz Sahibi: Alper Kaba
Sorumlu Yazışleri Müdürü: Alper Kaba
Yönetim Yeri: Çakırağa Mah. Çakırağa Cami Sokak Birlik Apt. No: 8/10 Aksaray/İstanbul
Tel: (0212) 529 15 94 **Faks:** (0212)529 06 75
Baskı: Ceylan Matbaacılık Tel: (0212) 613 10 79
Abonelik: Yıllık 40 TL (Posta çekini yatırdıktan sonra bilgilerinizi e-posta veya faksla iletiniz.)
Posta Çeki: Songül Akbay 1600206
ISSN: 978 – 975 – 81 – 3421 – 2

İçindekiler

5 | Bölge Devriminin Teorik Öncülleri
Toprak Akarsu

15 | Demokratik Bölgesel Federasyonlar
Arif Çelebi

25 | Komünal Ekonomi Kapitalizme
Alternatif Olabilir Mi?
Neva Balkan

41 | Yurtsever Sosyalist Devrimci Parti (WATAD)
Genel Sekreteri İle Söyleşi
Röportaj: Deniz Serkan

45 | Yurtsever Demokratik Devrimci Sosyalist Gençlik
Örgütü (KIFAH) İle Söyleşi
Röportaj: Deniz Serkan

49 | Cinsel Şiddete Karşı İsyen
Kadın İsyeninde Bir Eşil
Sezin Uçar

57 | Koçgiri İsyanı
Ali Haydar Saygılı

Bölge Devriminin Teorik Öncülleri

Toprak Akarsu

Demek ki, 2010 Aralık'ında Tunus'ta Muhammed Bauzizi'nin genç bedenini ateşe veren protestonun bütün bir Ortadoğu bozkırını tutuşturması tesadüfi değildi, onun alevleri olmasa bir başka ateş bölge devriminin pimini çekecekti. Kuşkusuz bölgede on yıllara yayılan Filistin direnişi ve özellikle Kürdistan ulusal özgürlük mücadelesi bölgede başlıca devrimci merkez olmaya devam ediyordu, ama yeni tarihsel bir devrim süreciydi, bölge devrimiydi başlayan. Ve bölge devrimi Rojava'da elle tutulur bir hal aldığı gibi devrimci Kürdistan'ı kendi manyetik alanı içerisine çekti, Kürdistan devrimi bölge devrimiyle sımsıkı bağlandı. Kürt halkı bölge halklarının önderi konumuna yükseldi.

1.

Devrimci komünistler, 20. yüzyıl boyunca devrimlerin, emperyalist zincirin tek tek halkalarından kırılarak gerçekleşebileceği öngörüsünden hareket ettiler. Bu devrimci teori, emperyalistler arası çelişki ve mücadeleler, kapitalizmin eşit olmayan gelişme yasası nedenleriyle ulusal ekonomileri bir zincirin halkaları gibi birleştiren emperyalist dünya sisteminin en zayıf halkadan kırılabileceğine dayanıyordu. Ekim devrimi ve 20.yüzyıl devrimleri Lenin'i doğruladı. Bu öğretiyi emperyalist küreselleşme evresi koşulları altında halen geçerliliğini koruyor, yürürlükte kalmaya devam ediyor.

20. yüzyılın devrimci deneyim ve kazanımlarını sıkı sıkıya sahiplenilen marksist leninist komünistler, 2000'li yılların girişinde, dünyadaki temel gelişmelerin materyalist analizine dayanarak, "gelenen aşamada kapitalizmin genişliğine ve derinliğine, sermaye, ticaret ve teknolojinin uluslararasılaşmasında ulaştığı boyutlara bağlı olarak, tek tek ülke devrimlerinin yanı sıra bölgesel devrim olasılığı"nın güçlendiğine dikkat çekiyorlardı:

"Günümüz gerçekleri, devrimlerin zaferi için, devrimci proletarya, halklar ve komünist öncülerin enternasyonal eylemlerini ve birliğini çok daha gerekli hale getirmektedir.

Gerek bu nedenlerle ve gerekse emperyalistlerin ve yerel burjuvazilerin, halkları şovenist çatışmalara sürüklemeleri karşısında, halkların kardeşliğinin bir biçimi olarak, bölgesel federasyonlar özel bir önem kazanmıştır. Bu, bugün emperyalist saldırganlık ve savaşların en çok yoğunlaştığı Ortadoğu-Balkanlar-Kafkasya bölgesi için çok daha gereklidir. Partimiz, bölgemizde halk-

Bölge devrimi kavramı ilk defa kullanılıyor değildi. Üçüncü Enternasyonal'in bölge devrimi görüşü zaten vardı. Örneğin Balkan federasyonu önerisi bu görüş ve yönelimin ürünüydü. Bölgesel federasyonlar, komünist programın "dünya proletarya diktatörlüğü" hedefine bağlanmıştır.

larımızın devrimci federasyonunu savunmaktadır. Birleşik ve enternasyonal eylemin koşulları artmasına rağmen, devrimler dengesiz gelişecektir. Ama zamandaş veya eş zamanlı olmayan biçimde zafere ulaşacak bölge halklarının devrimlerinin önüne, partimiz, halkların federatif birliğini program olarak koymaktadır ve olanaklı olan bu hedefi gerçekleştirmeye çalışacaktır." (MLKP 3.Kongre Belgeleri)

Marksist leninist komünistler, devrim anlayışı ve devrimci programın

yenilenmesi yolunda ön açıcı teorik ilerlemeler kaydettiler. Esasen dünya komünist hareketinin devrimci niteliğini git gide kaybetmesi, yanı sıra da ideolojik korkuluklar (örneğin troçkizm korkuluğu!) nedeniyle komünistlerin yaklaşıma çekindiği ve unuttuğu dünya devrimi amaç ve sloganını yükselterek dünya komünist hareketinin devrimci kazanımlarını açığa çıkartma ve sahiplenme çizgisinde yürüdüler.

2.

Bölge devrimi kavramı ilk defa kullanılıyor değildi. Üçüncü Enternasyonal'in bölge devrimi görüşü zaten vardı. Örneğin Balkan federasyonu önerisi bu görüş ve yönelimin ürünüydü. Bölgesel federasyonlar, komünist programın "dünya proletarya diktatörlüğü" hedefine bağlanmıştır.

Che başta gelmek üzere Latin Amerika devrimcilerinin bölge ve hatta kıta devrimi kavram ve perspektifi vardı.

Marks ve Engels'in "devrimin sürekliliği" ve II. Enternasyonal'in "dünya devrimi" kavramları, 1948 devrimlerinin deneyimlerine dayanır ve söz konusu olan Avrupa'dır. Aslında 19.yy sonu ve 20.yy başında sosyalist harekete egemen olan "dünya devrimi" kavram ve perspektifi de bir nevi bölge ya da kıtasal bir bölge devrimini, Avrupa devrimini kapsamaktadır.

Marksist leninist komünistler "bölge devrimi" kavrayış ve kavramına 2000'lerin girişinde "günümüz emperyalizmi", günümüzde devrimin koşulları ve olanakları tartışmaları

zemininde ulaştılar. Bölge devrimi perspektifi, marksist leninist komünistleri genel antiemperyalist mücadeleyi bölgeler düzeyinde somutlaştırma yaklaşım ve çabasına yöneltti. Devrimci ve komünist örgütlerin katılımıyla Balkanlar ve Ortadoğu Konferanslarının örgütlenmesi, bölgesel antiemperyalist mücadele koordinasyonlarının kurulması yolunda inisiyatif alındı, somut çabalar harcandı, kurulan yapılar yaşatılıp işlevli hale getirilemediyse de deneyim biriktirildi.

3.

Bölge devrimi kavramı, ilk anda “türdeş” bir mekanın söz konusu yapıldığı izlenimi vermekte, homojen bir mekanın betimlendiği imgesini tahrik etmektedir. Ancak gerçek böyle değildir. Elbette bölge bir mekandır. Kuşkusuz coğrafi bir gerçekliğe de dayanır, ancak tarihsel olarak oluşmuş iktisadi, sosyal, kültürel ve hatta siyasi bir mekandır. Ancak ulus devlet ya da bölgesel federasyon, konfederasyon gibi bir siyasi, kültürel, sosyoekonomik mekan da değildir. Bölge, diğer, başka bölgelerle ilişki, etkileşim ve geçişkenlik halindedir. Sınırlar, kesin değil belirsiz ve oynaktır. Birçok ülke ve ulusu, ulusal topluluğu, sayısız dilleri, kültürleri, inanç topluluklarını kapsar. Sosyoekonomik ve siyasi bakımdan belli ana çizgilerin benzerliklerine karşın homojen değildir. Fakat yine de her bölgeyi, diğer bölgelerden ayıran, “kendisi yapan”, tarihsel olarak şekillenmiş belli karakteristik çizgiler, özellikler vardır.

4.

“Bölgeselleşme”nin en derin kökleri, insanlığın bütün varoluş tarihine yayılan eşitsiz gelişme gerçekliği ve yasallığındadır. İnsan toplulukları, doğa koşullarına yüksek düzeyde bağımlılık altında farklı bölgelerde oluşmuştur. Doğal koşullara yüksek bağımlılık coğrafi bakımdan “uzak” toplumların etkileşimini sınırlandırır. Tarih boyunca üretim deneyimi-

Gelişmenin eşitsizliği kapitalizm dönemine ait bir gerçeklik, yasallık değildir. Kapitalizm, “bütün dünyayı fethederek” bir dünya sistemi olarak belirlediğinde eşitsiz gelişmeyi yeniden üreterek sürdürdü, ancak bütün önceki zamanlardan farklı olarak, eşitsiz gelişmeye birleşik bir nitelik kazandırdı.

nin, bilginin, emek üretkenliğinin, bilimin ve tekniğin gelişmesi temelinde insanlığın doğal koşullara bağımlılığı git gide azalır, tarihin değişik eşiklerinde bölgeler kerte kerte genişler, “yapısal” değişime uğrar, ancak gelişmenin eşitsizliği ve buna dayanan bölgeselleşme eğilimi varlığını korur, işlemeye devam eder. Eşitsiz gelişme insanlığın bütün varoluş zamanlarının süregelen temel bir gerçekliğidir.

8 ❖ Marksist Teori 20

Coğrafyanın tanıdığı imkanlar ve aşılması güç koşulların sınırlandırıcılığı, insan topluluklarının içerisinde hareket ettiği, değişik biçimlerde daha yoğun etkileşime girebildiği belli geniş mekansal havuzlar meydana getirir. Bu tarihsel mekanlarda yüz yıllar ve bin yıllar boyu yaşanan gelen sayısız kitlesel göç dalgaları, ayaklanmalar ve nüfus hareketleri, savaşlar ve fetihler, meta ekonomisinin gelişimi ve ticaret, kültürel etkileşim, “bölgesel çizgiler”i belirginleştirir.

Bölgedeki savaşlar sadece had safha-ya ulaşan bölge içi çelişkilerin değil aynı zamanda emperyalist küreselleşme döneminin bütün çelişkilerinin adeta bölgede düğüm-lenmesinin ve keza emperyalist haydutların dünya egemenliği mücadelesinin de sonucudur.

5.

Açıkça görülüyor ki, yaygın olarak sanıldığı gibi, gelişmenin eşitsizliği kapitalizm dönemine ait, kapitalizm koşullarından neşetmiş bir gerçeklik, yasallık değildir. Kapitalizmin öngününde dünya halk toplulukları farklı gelişme evrelerinde buldukları içindir ki, kapitalizm kendisine öngelen eşitsizlikleri hazır bulmuştur. Kapitalizm öncesinde dünya ölçeğinde birleşik bir gelişme hiç

olmadı, oluşamazdı da. Kapitalizm kendisiyle birlikte bir dünya pazarı yaratarak kendisinden önceki bütün yapıları dünya pazarı ve kapitalist sistem içerisinde birleştirme, kendisine tabi kılma, ekmeleme, dönüştürüp benzetme yönünde ilerledi. Kapitalizm, “bütün dünyayı fethederek” bir dünya sistemi olarak belirlediğinde eşitsiz gelişmeyi yeniden üreterek sürdürdü, ancak bütün önceki zamanlardan farklı olarak, eşitsiz gelişmeye birleşik bir nitelik kazandırdı.

Sömürgecilik kapitalist üretim biçiminin gelişimine olduğu kadar, eşitsiz gelişmenin şiddetlenmesine de büyük bir itilim kazandırdı. Kapitalizmin tekelci kapitalizme geçişiy-le dünyanın bir kaç büyük emperyalist devlet arasında toprak yönünden paylaşımının tamamlanması ile oluşan emperyalist dünya düzeni, ulus devletleri-ulusal pazarları bir zincirin halkaları gibi birleştirdi. İki emperyalist dünya savaşı gerçekliği ve 20.yüzyıl devrimlerinde tanık olduğu gibi eşitsiz birleşik gelişme sıçramalı bir nitelik kazandı.

6.

Kapitalistler, tekeller ve tekeller grupları arası rekabet gibi uluslararasılaşma eğilimi de kapitalizmin itici güçleri arasındadır, kapitalizme içkin ve yapısalıdır. Uluslararasılaşma hem bölgesel düzeyde lokal ve hem de dünya çapında genel biçimde gelişir ve gerçekleşir, “iki biçimli” veya “iki boyutlu”dur. Bu iki boyutluluk kendini emperyalist küreselleşme evresi gerçekliği içerisinde çok daha belirgin biçimde gösterir.

Emperyalist küreselleşme döneminde tek tek ulusal ekonomilerin toplamından oluşan dünya pazarı geride kalır. Dünya tekelci burjuvazisinin egemenliği altında bütünleşmiş dünya pazarı oluşur. Tekeller arası rekabet, giderek daha az sayıdaki dünya tekeli arasında şiddetlenmekte, bu da “dünya tekellerinin belli bir ulus devletin ve çoklukla ekonomik entegrasyonların ekonomik siyasal gücünü arkalayarak bütünleşik dünya pazarı üzerindeki hakimiyetini genişletmesi ekseninde gelişmektedir.” (Sema Duru Boran, Emperyalist Küreselleşme Evresi, Marksist Teori Sayı 16) Emperyalist küreselleşme evresinde tekeller ve emperyalist devletlerarası rekabet keskinleşirken “bölgesel entegrasyonlar yoluyla rekabet karakteristik” hale gelmektedir. Ulus devletleri yeniden yapılandırılarak gelişmesi önünde en-

gel olmaktan çıkartan emperyalist küresel düzen, “bölge mekanlar”ın iktisadi entegrasyonuna itilim kazandırıyor. Emperyalist küreselleşme evresinde eşitsiz birleşik gelişme yasasının işleyişinin “sıçramalı” niteliği önceki döneme kıyasla daha da çarpıcı bir hal alır.

7.

Emperyalist küreselleşme döneminde uluslararasılaşmanın bölgesel düzeyde lokal boyutu da itilim kazanır, bölgesel entegrasyonlar yoluyla rekabet karakteristik hale gelir. AB, Nafta, Şangay Beşlisi bölgesel entegrasyon eğiliminin yansımalarıdır.

20.yy.’da kapitalistleşerek dikkate değer bir sermaye birikimine ulaşmış ülkeler, dünya çapında anlamlı bir kapitalist rekabet gücünü ifade etmeseler de bölgesel bakımdan durum farklıdır. Küresel emperyalist

düzende kendilerine yer arayan bu ülkeler kendi durumlarının baskısı altında bölgelerinde etkin olmaya yönelirler. Böyle bir konuma sahip ülkelerin genellikle uluslararası birliklere, belli emperyalist ülkelere, tekelere ve tekel gruplarına sırtlarını dayayarak bölgelerinde etkin olma çabalarını yükseltmeleri de bölgeselleşme eğilimini besler.

Bölgede toplumsal cinsiyet çelişkisi ve bölünmesi, erkek egemenliği, kadının yasa önünde eşitliğini dahi reddeden en kaba ve ilkel biçimlerde varlığını sürdürebilmektedir. Suudi hanedanlığı yalnızca en gerici islam şeriatı yorum ve uygulamasıyla İslamik gericiliğin değil aynı zamanda kadının köleleştirilmesinin de merkezidir.

8.

Her bir bölgenin emperyalist küresel düzendeki yerinin bir ve aynı olmadığı da kaydedilmeye değer. Örneğin Avrupa'nın emperyalist küresel düzendeki yeri ile Ortadoğu'nun yeri tamamen farklıdır. İlki emperyalist küresel düzenin merkezi içerisinde yer alırken diğeri merkezin sömürü ve talan alanıdır. Bölgeler arası farklılıklar antagonist çelişkileri barındırmakta ya da yataklık etmektedir.

Tarihsel olarak oluşmuş Ortadoğu bölgesi, yüz yıldır kapitalist emperyalizmin egemenliği altındadır. Bölgeyi siyasal coğrafyalara ("ülkelere") ayıran "iç sınırlar", büyük ölçüde 20.yüzyılın başında ve birinci dünya savaşı sürecinde ve sonucunda emperyalistler tarafından çizilmiştir. Emperyalist haydutların bölgeye dayattığı düzen yerel egemen sınıflar (modern feodal aristokrasi ve işbirlikçi burjuvazi) ile işbirliğine dayanır. Ortadoğu'nun modern despotlukları devlet örgütleri olarak emperyalist dünya düzeni sayesinde ayakta kalmaktadır, varlıklarını emperyalizme borçludur. Diğer yandan aynı modern militarist, bürokratik despotluklar emperyalizmin bölgeyi hegemonyası altında tutabilmesinin, sömürge düzenini devam ettirebilmesinin temel dayanakları ve araçlarıdır.

Muazzam petrol ve doğal gaz kaynaklarının paylaşımı ve taşıma yollarıyla birlikte kontrol altında tutulması, yerel gerici egemen sınıflar ile emperyalistler arasındaki çıkar ve işbirliğinin temelini oluşturmaktadır. Fakat sorun bundan daha kapsamlı ve derindir. Emperyalist dünya düzeninin ekonomik çarklarının damarlarında petrol ve doğal gaz enerjileri dolaşmaktadır. Petrol ve doğal gaz rezervleri, üretimi ve taşıma yolları emperyalistlerin dikkat merkezinde durmaktadır. Bu nedenle bölge, emperyalistler arası dünya egemenliği mücadelesinde merkezi bir konuma sahiptir. Ortadoğu "sorunu" dendiğinde emperyalist küreselleşme düzeninin bekası söz konusu olmaktadır.

Suudi Arabistan, Kuveyt, Ürdün tipik modern, militarist ve bürokratik despotluklardır. Egemen Arap İslam milliyetçiliği despotik rejimlerin meşruiyet taşıyıcısıdır. Dönem dönem bugün olduğu gibi askeri veya yarı-askeri karakteri çarpıcı biçimde öne çıkan, militarist bürokratik niteliği ve gerici Arap milliyetçisi karakteri daha belirgin Mısır da benzer despotik devlet biçimleri arasındadır. Suriye de benzer bir yapıdadır. Hatta burjuva demokrasisi görünümümlü ırkçı İsrail siyonizminin ve Şii şeriatına dayanan İran molla rejiminin devlet yapıları da ideolojileri çok farklı olmasına karşın benzer militarist, bürokratik ve despotik devlet yapılanmalarıdır. Militarist bürokratik despotik devletler ülke halklarının, toplumun demokratik bilincinin ve kültürünün gelişmesini önlemeyi varlık nedenleri saymaktadır. Bölge halklarını kurulu düzenlerine en yakın tehdit olarak gören despotik diktatörlükler, halk düşmanı oldukları kadar, işbirlikçi ve uşaktırlar.

Dünyanın emperyalist efendileri de yerel egemen sınıflarla aynı duygu ve inancı paylaşmakta, bölgede emperyalist dünya düzeninin varlığı ve devamının bölge halklarının kontrol altında tutulmasına bağlı olduğunu çok iyi bilmektedirler. Büyük Ortadoğu Projesi vb. stratejik yönelimler, bu sömürgeci emperyalist bilinç ve iradenin yansımalarıdır.

Bugünkü küresel emperyalist dünya düzeni içerisindeki merkezi konumu nedeniyle bölgedeki mücadeleler dünyanın ve insanlığın geleceğini belirleyecek potansiyele sahiptir.

Ortadoğu'da Bölgesel Devrimci Durum Ve Bölge Devrimi

Ortadoğu, emperyalist küreselleşme döneminin bütün çelişkilerinin en keskin biçimde açığa çıktığı ve düğümlendiği bir bölgedir. Bu yetmezmiş gibi, emperyalist sömürgeciliğin yüz yıllık koruyucu, kolayıcı hegemonyası altında ve yerli işbirlikçi egemen sınıflar marifetiy-

Bauzizi'nin çıktığı Bateşle Ortadoğu bölge devriminin fay hatları harekete geçmiştir. Bugün 1. emperyalist paylaşım savaşı ile Ortadoğu'da çizilen sınırlar, kaos, savaş ve devrim koşulları tarafından fiilen ortadan kaldırılmaktadır. Sorgulanan ve artık ayakta duramayan, yüzyıldır bölgede egemen olan emperyalist düzendir.

le özenle tarihin tortusu biçiminde yaşatılan dinler, mezhepler, uluslar, cinsler arasındaki kadim çelişkiler en keskin biçimleriyle içi içe geçip karmaşıklaşarak, üst üste binip, birikip ağırlaşmaktadır. Bu durum bölgemizin devrim ya da kahredici bir çürüme ve çöküş diyalektiğini meydana getirir.

Dünya tekelleri ve tekel grupları ile uluslararası tekeller ve tekel grupları arasındaki çelişkiler kendini en keskin biçimleriyle bölgede göstermektedir.

12 ❖ Marksist Teori 20

Aynı şey emperyalistler ve emperyalist gruplar arası çelişkiler için de geçerlidir.

Dünya tekelleri ve tekel grupları ile uluslararası tekeller ve tekel grupları, bölge pazarı, bölgenin zengin petrol ve doğal gaz kaynakları için kıyasıya rekabet ve mücadele içerisindedir.

Bir yanda dünyanın büyük fosil yakıt yatakları üzerine oturan bölgede bir avuç burjuva, modern aristokrat, modern tefeci parababası ve onların uşağı halk düşmanı bürokrasinin oluşturduğu işbirlikçi egemen sınıflar; diğer yanda yoksul onmilyonlar, yoksul halk. Bir yanda bölgenin doğal kaynaklarını yağmalayan emperyalizm, dünya tekelleri ve uluslararası tekeller; diğer yanda on milyonlarca yoksul. Dünyanın en lüks otelleri, en savurgan, en aşağılık burjuva yaşam biçimleri bir yanda; kaos, savaş ve yıkım, yoksulluk ve sefalet diğer yanda! Yoksulluk ve zenginlik arasındaki uçurum bölgede korkunç boyutlara varmaktadır.

Dünyanın efendileri emperyalistler, dünya tekelleri ve uluslararası tekeller ile bölgedeki gerici milliyetçi işbirlikçileri arasındaki çelişkiler de kaydedilmeye değer.

Bir yanda enerji damarları bölgedeki petrol ve doğal gaz tarafından beslenen dünya kapitalizminin devasa boyutlara ulaşan üretimi; diğer yanda sanayi ve tarımsal üretimin fazlaca gelişmediği bölgede petrol gelirleri ve ticarete dayanan bir nevi rant ekonomisi. Emek sermaye çelişkisinin lokal geri-gelişmemiş biçimleri ile en gelişmiş biçimlerinin iç içe geçtiği bir yapı.

Bölge emperyalist küreselleşme döneminin sömürgeciliği ile halklar arasındaki çelişkinin keskinleştiği alanların başında gelmektedir. Bölgedeki savaşlar, sadece had safhaya ulaşan bölge içi çelişkilerin değil aynı zamanda emperyalist küreselleşme döneminin bütün çelişkilerinin adeta bölgede düğümlemesinin ve keza emperyalist haydutların dünya egemenliği mücadelesinin de sonucudur.

Birçok durumda değişik dil, halk, ulus-ulusal topluluk aidiyetleriyle de birleşen başlıca üç tek tanrılı din, Yahudilik, Hristiyanlık, Müslümanlık arasındaki kadim tarihsel çelişki ve mücadeleler, keza islam içi Şii-Sünni tarihsel bölünmesi, çelişki ve mücadeleleri, bütün diğer çelişkileri derinden etkilemektedir. Sünni islamdan esinlenerek oluşturulmuş değişik cihatçı radikal yapılanmalar dahil Sünni İslam içi çelişkiler de tablonun tamamlayıcı renkleri içerisindedir.

Bölgenin tarihsel sosyal gerçeklikleri aşiretler, ulusal topluluklar, uluslar ve ülkeler arasındaki çelişkiler ve düşmanlıklar yaygın ve güçlüdür. Şii-Sünni eksenlerinde açığa çıkan bölgesel uluslararası politikalarda görüldüğü gibi, oldukça keskindir. Mısırdaki Müslüman-Hristiyan, Filistin'de Yahudi-Müslüman kutuplaşmaları, çelişki ve mücadeleleri kadim tarihin uzantıları olmakla birlikte çağdaş sorunlar, çıkarlar ve çelişkiler ile de harmanlanıp birleşmektedir.

Bölgede toplumsal cinsiyet çelişkisi ve bölünmesi, erkek egemenliği, kadının yasa önünde eşitliğini dahi reddeden en kaba ve ilkel biçimlerde varlığını sürdürebilmektedir. Suudi hanedanlığı yalnızca en gerici islam şeriatı yorum ve uygulamasıyla İslamik gericiliğin değil aynı zamanda kadının köleleştirilmesinin de merkezidir. Zenginlik, para ve servet, lüks sömürgecinin işbirlikçisi erkekliğin elinde toplanırken cehalet ve sefalet, insani haklardan yoksunluk, erkeğe kölelik bu aynı erkek tarafından kadının kaderi haline getirilmiştir.

Denilebilir ki, diğer bütün çelişkiler bölgede hemen bütün ülkelerde git gide daha belirgin olarak devlet halk çelişkisi biçiminde keskinleşmektedir. Bu, Sünni şeriatına dayanan Suudi krallığı için de, Şii şeriatın dayanan İran İslam Cumhuriyeti için de, Siyonist İsrail için de geçerlidir. Tabi ki devlet halk çelişkinin derinlik ve keskinlik derecesi ülkeden ülkeye değişmektedir.

Demek ki, 2010 Aralık'ında Tunus'ta Muhammed Bauzizi'nin genç bedenini ateşe veren protestonun bütün bir Ortadoğu bozkırını tutuşturması tesadüfi değildi, onun alevleri olmasa bir başka ateş bölge devriminin pimini çekecekti. Kuşkusuz bölgede on yıllara yayılan Filistin direnişi ve özellikle Kürdistan ulusal özgürlük mücadelesi bölgede başlıca devrimci merkez olmaya devam ediyordu, ama yeni tarihsel bir devrim süreciydi, bölge devrimiydi başlayan. Ve bölge devrimi Rojava'da elle tutulur bir hal aldığı gibi devrimci Kürdistan'ı kendi manyetik alanı içerisine çekti, Kürdistan devrimi bölge devrimiyle sınıksız bağlandı. Kürt halkı bölge halklarının önderi konumuna yükseldi.

Bauzizi'nin tutuşturduğu ateş Akdeniz Afrika'sı ve Ortadoğu'yu sardı. Libya, Mısır, Ürdün, Bahreyn, Suudi Arabistan, Irak, Yemen, Suriye dahil bütün Arap coğrafyasını dolaştı. Kürdistan ve Türkiye'ye kadar yayıldı. Etkilerini İran'da da gösterdi. Halk ayaklanmaları olgunlaşan bölgesel devrimci durumun sonucuydu. Yer yer despotları yere çalan fakat amaçlarına ulaşamayan bölge devrimi, açığa çıkardığı halkçı devrimci

iktidar ile en ileri kazanımını Rojava Kürdistanı'nda elde etti.

Bauzizi'nin çıktığı ateşle Ortadoğu bölge devriminin fay hatları harekete geçmiştir. Bugün 1. emperyalist paylaşım savaşı ile Ortadoğu'da çizilen sınırlar, kaos, savaş ve devrim koşulları tarafından fiilen ortadan kaldırılmaktadır. Sorgulanan ve artık ayakta duramayan, yüzyıldır bölgede egemen olan emperyalist düzendir. Emperyalist dünya düzeni bölgede kriz halindedir. Bölgeyi eskisi gibi kontrolü altında tutamamakta, eski yönetim yöntemleriyle idare edememektedir.

Emperyalist sömürgeciliğe bölge halklarının rızasını oluşturmakla görevli işbirlikçi bürokratik ve despotik rejimler de bu işlev ve görevlerini yerine getiremiyorlar. İşbirlikçi egemen sınıflar eski despotik yönetim biçimleriyle yönetemez hale gelmiş bulunuyorlar. Emperyalist sömürgeciler ve bölgesel dayanağı işbirlikçi sınıflar henüz kaos ve savaş dışında bir seçenek oluşturabilmiş değiller.

Bauzizi'nin eylemini tarihsel kılan gerçeklik, bölge halklarının artık despotluklara boyun eğmek ve eskisi gibi yaşamak istemediğini açığa çıkarmasıdır. Bölge halkları başkaldırarak, işbirlikçi despotları alaşağı ederek özgür ve onurlu yeni bir hayat istemini dünyaya haykırmışlardır.

Emperyalistler Osmanlı İmparatorluğu sonrası Ortadoğu'yu dizayn ederken Kürdistan'ı da dört parçaya böldüler. Parçalanmış Kürdistan bugün üzerinden geçen sınırları, hem bölgedeki emperyalist düzeni

ve hem de despotik gerici milliyetçi diktatörlükleri tehdit eden muazzam bir devrimci volkana dönüşmüş bulunuyor. 20.yy'nin son on yılları Güney'de, Doğu'da ve Kuzey'de büyük mücadelelere tanıklık etti. Bölge ve Kürdistan devriminin ulaştığı en ileri düzey ve en görkemli eser Rojava devrimi oldu. Kadın eşitlikçi, diller ve ulusal topluluklar bağlamında egemenlikçi değil çoklu-tutarlı demokratik, doğrudan halk örgütlenmesi olarak halkçı demokratik devrimci iktidar emperyalistlerin ve işbirlikçi despotik iktidarların kaos ve savaş seçenekleri karşısında halkın ve devrimin seçeneğini oluşturmaktadır. Yüzyılın başında tarihin "dışına" itilen, sömürgeci ulusal boyunduruğa vurulan Kürt halkı, sömürgeci boyunduruğu kırma ve kendini var etme mücadelesi içerisinde kaos, savaşlar ve devrimler döneminden geçmekte olan Ortadoğu'da tarih tarafından bölge ve dünya halklarının önünde yürüme konumuna itilmiş bulunuyor. Kürt halkımızın bu onurlu konumu ne kadar sürdürebileceği bilinemez. Eşitsiz gelişme yasası hükmünü sürdürmektedir. Kürdistan devrimi henüz çözemediği sorunları devrimci tarzda Türkiye'ye taşımakta ve ikinci devrimci cephenin gelişmesi için git gide artan biçimde ağırlığını koymaktadır. Türkiye'deki devrimci atılım, ikinci devrimci cephenin yükselişi, Kürdistan devriminin bu muazzam başarısı, Anadolu ve Mezopotamya halklarının birleşik devrimi insanlığa yeni bir kapı açacaktır.

Demokratik Bölgesel Federasyonlar

Arif Çelebi

Burjuvazinin ufku ulusal devlet sınırlarını çoktan aşmış, dünyasallaşmışken, burjuvazi işçi sınıfı ve ezilenlerin ufkunu en dar sınırlara hapsetme derindedir. Politik iktidar hedefinden uzaklaştırmanın aracı olan sivil toplumculuk ve bölge ve dünya devrim olanaklarını görememeye yol açan ulusal devletçilik bu daraltılmış, bir başka deyişle kısırılmış ufkun öne çıkan iki görünümüdür. Bu düpedüz burjuvazinin ideolojik bir saldırısıdır. Bu nedenledir ki bölgesel demokratik ve sosyalist federasyonlar hedefiyle mücadele etmek işçi sınıfı ve ezilenlerin ideolojik bir karşı saldırı hamlesidir de.

Engels'in Federasyon Ve Özyönetim Anlayışı

Engels iki istisna hariç federatif cumhuriyet ya da konfederasyonu doğru bulmaz.

Bu istisnalardan birincisi “*Birleşik Devletlerin engin toprakları üzerinde, federatif cumhuriyet, bundan böyle doğuda bir engel olmaya başlamasına karşın, bugün de, tümü bakımından, bir zorunluluktur.*”^[1]

İkincisi, “*Federatif cumhuriyet, iki ada üzerinde dört ulusun yaşadığı ve tek parlamentoya karşın, bugün bile yan yana üç farklı mevzuatın var olduğu İngiltere’de bir ilerleme oluşturabilir.*”

İsviçre’de bir federatif cumhuriyettir ancak Engels’e göre onun bu

niteliği bir gereklilik ya da ilerlemeden gelmez, “*bu ülke yalnızca Avrupa devletler sistemi içinde salt pasif bir üye olmakla yetindiği için*” onun bu durumuna göz yumulmuştur.

Demek ki Engels’e göre federatif cumhuriyet;

a) Geniş topraklar üzerindeki bir devlet için federasyon bir zorunluluk haline gelebilir

b) Ulusal sorunların çözümünde elverişli bir yöntem olabilir.

Engels yukarıdaki istisnalar hariç burjuva merkezi devleti tarihsel bir ilerleme olarak görür. Federal devleti burjuva merkezi devlete geçişin bir alt aşaması sayar. Her federe devletin her kantonun farklı ceza yasalarına farklı adli örgüte sahip olmasını

[1] “Erfurt Programının Eleştirisi”, Seçme Yapıtlar Cilt:3, Marks-Engels, Sol Yayınları, sf. 525- 530

bir ilerleme değil feodal geçmişin bir kalıntısı olduğunu belirtir. Bu nedenle Engels Almanya için federatif bir çözümün “büyük bir gerileme” oluşturabileceğini söyler. Çünkü Almanya ne merkezi olarak yönetilmesi güç büyük bir ülkedir ne de İngiltere gibi birkaç ulustan oluşmuştur. Burjuva yukarıdan devrimle merkezi burjuva devlet kurulmuştur.

Engels'in burjuva merkezîyetçi devleti feodal parçalanmışlığa kıyasla bir ilerleme saymasından yola çıkarak Marksistlerin burjuva merkezîyetçi devlet sistemini benimsediklerini ileri sürmek saçmadır. Engels, bir ve bölünmez burjuva cumhuriyeti savunmaz, proletaryanın bu cumhuriyetten hangi biçimde yararlanabileceğini tartışır.

O halde şimdi yapılması gereken Almanya'nın yeniden küçük feodal devletlere parçalanması değil burjuvazinin alaşağı edilerek devletin demokratikleştirilmesidir. Engels “bana kalırsa, proletarya, bir ve bölünmez cumhuriyetten başka bir biçimden yararlanamaz”, derken tam da belirttiği budur.

Engels'in burjuva merkezîyetçi devleti feodal parçalanmışlığa kıyasla bir ilerleme saymasından yola çıkarak Marksistlerin burjuva mer-

kezîyetçi devlet sistemini benimsedikleri “bir ve bölünmez cumhuriyetten yana” olduklarını ileri sürmek saçmadır. Engels, bir ve bölünmez burjuva cumhuriyeti savunmaz, proletaryanın bu cumhuriyetten hangi biçimde yararlanabileceğini tartışır. Engels Almanya'da olduğu gibi merkezîyetçiliği sağlayan “yukarıdan aşağıya devrimi” feodal parçalanmışlığa doğru geriletmek yerine onu “aşağıdan yukarıya bir hareketle” demokratik devrimle tamamlamaktan söz eder. Bu konudaki önerisi de çok açıktır: “il, ilçe ve bucaklarda genel oyla seçilmiş memurlar aracılığıyla, tam özerk yönetim. Devlet tarafından atanmış bütün, yerel ve bölgesel otoritelerin ortadan kaldırılması.” Engels'in merkezi cumhuriyetinde devlet tarafından atanmış bütün yerel ve bölgesel otoriteler ortadan kaldırılmış ve yerine aşağıdan yukarıya seçimle gelmiş görevliler getirilmiştir. Bu demokratik öz yönetim esasına göre oluşturulmuş komün ya da kantonların merkezi birliğidir. Engels'in “aşağıdan yukarıya hareket”ten kastettiği budur. “1792'den 1798'e dek, her Fransız ili, her komün (Gemeinde), Amerikan örneğine göre, tam yönetsel özerkliğine sahipti. Bizim de tıpatıp sahip olmamız gereken şey, budur”, derken meseleyi tartışmaya yer bırakmayacak kadar açıklıkla ortaya koymuştur.

Lenin'in Yaklaşımı

Lenin Engels'in görüşlerinden şu sonucu çıkarır;

“Engels'in özellikle küçük-burjuva demokratları arasında çok yay-

gın bulunan bir önyargıyı, olaylara dayanarak, yetkin bir belginlikle çürüttüğünü belirtmek büyük bir önem taşır. Bu önyargıya göre, federatif bir cumhuriyet, merkezi bir cumhuriyetten daha çok özgürlük içerir. Bu, yanlıştır. Engels tarafından söz konusu edilen, 1792-1798 merkezi Fransız cumhuriyeti ve federatif İsviçre cumhuriyeti ile ilgili olgular, bu savı çürütür. Gerçekten de demokratik merkezi cumhuriyet, federatif cumhuriyetten daha çok özgürlük sağlıyordu. Başka bir deyişle, tarihin gördüğü azami yerel, bölgesel vb. özgürlükler, federatif cumhuriyet tarafından değil, merkezi cumhuriyet tarafından sağlanmıştır.”^[2]

Görülebileceği üzere burada tartışma hangi biçimin daha demokratik olduğuna dairdir. Lenin tıpkı Engels gibi komünlerin özyönetimi üzerine yükselen demokratik merkezîyetçi devlet biçimini öne çıkarır.

Nihayetinde Lenin federatif cumhuriyeti bir istisna, “monarşiden merkezileştirilmiş cumhuriyete bir geçiş” biçimi olarak değerlendirir.

“Engels de, tıpkı Marks gibi, proletarya ve proleter devrim açısından, demokratik merkezîyetçiliği, bir ve bölünmez cumhuriyeti savunur. Federatif cumhuriyeti, ya bir istisna ve gelişmeye bir engel olarak, ya da monarşiden merkezileştirilmiş cumhuriyete bir geçiş olarak, ama bazı koşullarda bir “ilerleme” olarak düşünür. Ve bu özel koşullar arasında, ulusal soruna ilk planda yer verir.”

Lenin daha sonra bu görüşünü değiştirir. Çünkü Devlet ve Devrim’de

konuyu tartışırken emperyalizm döneminin yeni koşullarını yeterince hesaba katmamıştır. Marx ve Engels’in yaşadığı serbest rekabetçi kapitalizm dönemi kapanmış yerini kapitalizmin emperyalizm aşamasına bırakmıştır. Yeni koşullar yeni tipte çözümleri gerekli kılar. Çünkü koşullarda geçerli olan çözüm biçimi artık yeni koşullara uygun değildir. Lenin tam da bu gerçeklikten hareket eder.

Emperyalizmle birlikte konumuzla ilişkisi içinde çok önemli iki değişiklik meydana gelir.

1) Kapitalist emperyalist sömürgeciliğin bir dünya sistemi haline gelmesiyle ulusal sorunlar bir istisna olmaktan çıkarak genelleşir. Balkanlardan Hindistan’a Ortadoğu’dan Afrika ve Latin Amerika’ya federasyon ulusal sorunlara bir çözüm biçimi olarak gündemleşir. Birbirini boğazlayan burjuva küçük devletler yerine federasyon modeliyle gönüllü ve eşit birlik, ezilen halklar kadar proletarya için de gerçek bir ilerlemeyi temsil ediyordu. Örneğin Bulgar komünistleri daha 1910’larda bu görüşü dile getirmişti. Emperyalizm çağında “bir ve bölünmez burjuva” cumhuriyet kendi başına artık tarihsel bir ilerlemeyi temsil etmiyordu. Aksine emperyalist sömürgecilik nedeniyle ulusal sorunların dünyasallaştığı koşullarda “bir ve bölünmez cumhuriyet” hâkim ulusun diğerlerini ezmesinden başka bir sonuç doğurmazdı.

Lenin emperyalizm çağının bu yeni özelliğini dikkate alarak önceki görüşünü şöyle düzeltir:

[2] Devlet ve Devrim, Lenin, Bilim Ve Sosyalizm Yayınları, sf. 91-100

“Federasyon, çeşitli uluslara mensup emekçi halkın tam birliğinde, bir ara (transitional) biçimdir. Gerek Rus Sovyet Sosyalist Federal Cumhuriyetiyle öteki Sovyet Cumhuriyetleri (geçmişte Macar, Fin ve Letonya, şimdi Azerbaycan ve Ukrayna), gerek daha önce ne devlet, ne de özerk olan ulusal-topluluklar (yani RSSFC içinde 1919’da kurulan özerk Başkır Cumhuriyetiyle 1920’de kurulan özerk Tatar Cum-

Engels’in merkezi cumhuriyetinde devlet tarafından atanmış bütün yerel ve bölgesel otoriteler ortadan kaldırılmış ve yerine aşağıdan yukarıya seçimle gelmiş görevliler getirilmiştir. Bu demokratik özyönetim esasına göre oluşturulmuş komün ya da kantonların merkezi birliğidir.

huriyeti) açısından Rus Sovyet Sosyalist Federal Cumhuriyeti içindeki ilişkiler, federasyonun işlerliğini (feasibility) göstermiştir.”

Görülüyor ki federasyon “monarşiden merkezileştirilmiş cumhuriyete bir geçiş” olmaktan çıkmış “çeşitli uluslara mensup emekçi halkın tam birliğinde bir ara biçim”e dönüşmüştür. Bir başka deyişle federasyon

ulusal sorunlara bir burjuva çözüm olmanın ötesine geçerek emekçi çözüm niteliği kazanmıştır.

2- Kapitalist emperyalizmle birlikte birbirine eklenmiş bir dünya pazarı oluşmuştu. Bu da yeni bir olguydu. Proletarya bu olguyu hesaba katmak zorundaydı. Emperyalizmin en zayıfından en güçlüsüne doğru birbirine zincirlediği ulusal ekonomiler karşısına proletarya bir geçiş biçimi olarak gönüllü eşit birliğe dayalı federatif birlikleri çıkarmalıydı. Bu proletaryanın liderliğinde tek bir dünya ekonomisi yaratma hedefinin bir ara biçimi olacaktı. Lenin bu yeni gerçekliği şu biçimde ifade eder;

“Bütün ulusların proletaryası tarafından ortak bir plana göre düzenlenen, parçalardan oluşmuş bir bütün olarak tek bir dünya ekonomisi yaratma eğilimi olduğu düşünülürse, federasyonun tam birliğe giden yolda bir ara biçim olduğu kabul edilerek, gittikçe daha yakın federal bağlar kurmaya çaba harcanması gereği ortaya çıkar. Bu eğilim [tek dünya ekonomisi eğilimi -ç.] kapitalizmde, kendisini oldukça açıklıkla ortaya koymuştur; sosyalizmde daha da gelişmesi, olgunlaşması beklenir.”^[3]

Balkan Federasyonu Girişimi

20. yüzyılın başında “Balkanlar üzerinde büyüyen emperyalist saldırırganlık karşısında Balkan sosyalist partileri demokratik bir Balkan federasyonu sloganını yükseltti. Birleşmiş güçlü bir federasyon içinde Balkan halkları özgürlüklerini ve bağımsızlıklarını emperyalist güçler

[3] “Komünist Enternasyonal 2. Kongresi İçin Hazırlanan Taslak”, Ulusal Sorun ve Ulusal Kurtuluş Savaşları, Lenin, Sol Yayınları, sf. 331-338

tarafından herhangi bir saldırgan harekete karşı daha kolayca savunabilirdi. Aynı zamanda federasyon Makedonya dâhil, var olan tüm ulusal sorunları çözebilirdi.”^[4]

Ekim Devrimi ve Komünist Enternasyonalin kuruluşundan sonra demokratik bir Balkan federasyonu hedefi daha sağlam bir zemin kazandı.

İkinci paylaşım savaşının ardından Balkanlar’da halk cumhuriyetlerinin kurulması Bulgar komünistlerinin daha yüzyılın başında dile getirdiği bir Balkan Federasyonu için adım atılması olanağını yarattı. Yugoslavya ve Bulgaristan bir Güney Slav Federasyonu kurmak için bir ön anlaşmaya vardı. Federasyon için gerekli alt yapının oluşturulması için adımlar atılmaya başladıktan iki yıl sonra Yugoslavya, federasyon kurma anlaşmasını önce erteledi, sonra dondurdu ve en nihayetinde bu girişimden tümüyle vazgeçti.

Güney Slav Federasyonu bir Balkan Federasyonuna dönüşebilirdi ve ulaşılması gereken en yakın hedef tam da buydu. Ne var ki Tito önderliğindeki Yugoslavya’nın burjuva milliyetçi bir yola sapması Balkan federasyonu çabasını akamete uğrattı.

Dimitrov “SSCB, halk demokrasi-leri ve dünya demokrasi güçlerinin desteğinden emin, Güney Slavları emperyalistlerin muhalefetini parçalayabilecek ve gerekli can alıcı birliği gerçekleştirebileceklerdir. Bugün Güney Slavları federasyonu önündeki esas engel... Marksizm-Leninizm’e ihanet edenlerdir... Makedonya halkının dâhil, Güney

Slavlarının birleşme davası zafere ulaşacaktır” diyor.

Bu davanın zafere ulaşmadığını biliyoruz. Emperyalistlerin engelleme çabaları ve Marksizm Leninizm’e ihanet edenlerin bunda payı büyük. Ama yalnızca bunlarla açıklayabilir miyiz?

Sormamız gereken ilk soru yüz yılın başından itibaren ortaya atılan demokratik Balkan federasyonu hedefinin neden Güney Slavları birli-

Görülüyor ki federasyon “monarşiden merkezileştirilmiş cumhuriyete bir geçiş” olmaktan çıkmış “çeşitli uluslara mensup emekçi halkın tam birliğinde bir ara biçim”e dönüşmüştür. Ulusal sorunlara bir burjuva çözüm olmanın ötesine geçerek emekçi çözüm niteliği kazanmıştır.

ğine daraltıldığıdır. İkincisi, Yugoslavya ihanet etse bile sosyalist inşa yoluna giren diğer Balkan devletleri ile neden bir federatif cumhuriyetler birliğinin kurulmadığıdır.

Açıktır ki Lenin’in formüle ettiği ve Komünist Enternasyonal temel görüşlerinden biri haline gelen Dünya Sosyalist Cumhuriyetine geçişin bir ara biçimi olarak tasavvur edilen federal birlikler için yeterince çaba

[4] Bulgaristan İşçi Partisi (Komünist) 5. Kongresi’ne Sunulan MK Siyasi Raporu, Georgi Dimitrov, Kivılcım Yayınları, sf. 54-59

harcanmamıştır. Dahası ikinci paylaşım savaşının ardından elverişli koşullar oluşsa da buraya doğru bir yönelme gerçekleştirilmemiştir. Oysa Doğu Avrupa ve Çin gibi devasa bir coğrafyayı kapsayan federatif birlik kurmak için adımlar atılabildi. Sosyalist inşa hem tek tek ülkelerde yükseltilir hem de bu ülkeler, Lenin'in belirttiği gibi, federatif birlikler yoluyla sosyalist kampın ayrı parçalardan oluşan ortak ekonomi

İkinci paylaşım savaşının ardından Balkanlar'da halk cumhuriyetlerinin kurulması Bulgar komünistlerinin daha yüzyılın başında dile getirdiği bir Balkan Federasyonu için adım atılması olanağını yarattı. Yugoslavya ve Bulgaristan bir Güney Slav Federasyonu kurmak için bir ön anlaşmaya vardı.

alanını yaratabilir, üretimin ortak planlamasının asgari zeminini oluşturabilirdi.

Daha da önemlisi şudur; sosyalist inşanın artan etkisini ideolojik, siyasi ve toplumsal yaşam alanında sınırlamak için kapitalistler ABD emperyalizminin arkasında ve kumandasında toplanırken sosyalistler yeterince güçlü karşı birlikler yaratamamıştır. Kapitalistlerin birliği sayesinde bu ülkelerde emeğin toplumsal üretim gücü yükselirken sosyalist inşa ül-

keleri ya tek tek ya da zayıf birlikler yoluyla kapitalist emperyalist kuşatmaya karşı koymaya çalışmıştır. Bu yoldan bir zafer elde edilemeyeceği açıktır. Nihayet revizyonist sapma ile birlikte iç birliği zaten zayıf olan sosyalist kamp dağıldı.

Emperyalizm çağında federasyonun önemine dair Lenin'in ortaya koyduğu iki temel tezin elverişli imkânlar doğmasına karşın pratikte ete kemiğe büründürülmemesi, sosyalist inşaya girişen bütün ülkelerin federatif birliği ilk anda sağlanamasa da tıpkı Güney Slavları federasyon girişiminde olduğu gibi bölgesel federasyonlar için olanakların değerlendirilememesi ve bu konu üzerine yeterince tartışma yürütülmemiş olması komünistlerin bir zaafı olarak kaydedilmelidir.

Dünkü Nesnel Engeller Bugünkü Nesnel Olanaklar

Denebilir ki devrimin gerçekleştiği ülkelerde proletaryanın zayıf oluşu, köylülerin nüfusun çoğunluğunu oluşturması bir federasyona yönelmek yerine ulusal kalkınmacılık eğilimini güçlendirmiştir. Keza bazı ulusların bağımsızlık hedefi ile devrim yapması onları sosyalist inşayı ulus devlet temeli üzerinde başlatma ve sürdürmeye sevk etmiş, hatta bu durum "kendi yağında kavrulma, kendi yolunu açma"yı bir ideoloji derekesine yükseltmiştir. Kuşkusuz federasyonlara konfederal birliklere yeterince yönelmemekte bu nesnel gerçekliklerin payı vardır. Fakat bunlar yine de komünistlerin bu nesnelliğe teslim olmalarını gerektirmezdi. Federasyon tipi birlikler tam da bu

nesnel gerçekliğe uygun birleşik tek bir sosyalist inşa devletine geçişin bir ara biçimiydi. Bölgesel federasyonlar pekâlâ mümkündü. Böylece farklı ulusların hem kendi devletleri olacak ama hem de birleşik gelişme imkânı yakalayarak kapitalist abluka ve saldırıları bertaraf etme imkânı yakalayacaklardı.

O günkü nesnel engeller bugün hemen hemen ortadan kalkmıştır. Ulusçuluk fikrinin emekçiler arasında başlıca toplumsal dayanağı olan küçük burjuvazi ve emekçi köylülük büyük bir mülksüzleştirme saldırısı altında gün geçtikçe erimektedir. Proletarya nesnel olarak enternasyonal bir sınıf karakterine sahip olsa da emperyalist küreselleşme aşamasından önce ulusal kalkınmacılığın basıncı altındaydı. Çünkü kapitalist gelişme düzeyi henüz ulusal devletçiliğin tüm olanaklarını tüketmemişti. Emperyalist küreselleşme ile bunun tamamlandığını söyleyebiliriz. Bütünleşik bir dünya pazarının varlığı bunun başlıca kanıtıdır. Ulus devlet burjuvazi için iktisadi değil siyasi bir gerekliliktir. Dünya pazarı üzerinde avantaj sağlamak ve işçi sınıfını esir tutmak için gerekli bir araçtır ulusal devlet. Dolayısıyla proletarya da burjuva ideolojinin bir kalıntısı olan ulusal devletçiliğin etki alanına girmesinin dün nesnel koşulları vardı. Bugün böyle bir nesnellikten bahsedemeyiz.

Diğer yandan dünya uluslarının çok büyük bölümü kapitalizm koşullarında bağımsız devlet deneyiminden geçti. Emperyalist küreselleşme aşamasında bu bağımsızlığın artık hangi açıdan bakılırsa bakılınsın

emekçilerin çıkarına olmadığı yeterince deneyimlendi. Emperyalist ülkelerdeki işçi sınıfı geçmiş dönemde emperyalist burjuvazinin yağmasından pay alabiliyordu. Buradaki proletaryayı burjuva ulusa, ulus devlete mihlayan en önemli sebep buydu. Bu sebep ortadan kalktı. Dünün “refah toplumu” yerini işsizlik ve yoksullaşmaya, “sosyal devlet”i de iktisadi ve siyasi saldırı yasalarına bıraktı. Emperyalizme bağımlı ül-

Proletarya nesnel olarak enternasyonal bir sınıf karakterine sahip olsa da emperyalist küreselleşme aşamasından önce ulusal kalkınmacılığın basıncı altındaydı. Çünkü kapitalist gelişme düzeyi henüz ulusal devletçiliğin tüm olanaklarını tüketmemişti. Emperyalist küreselleşme ile bunun tamamlandığını söyleyebiliriz.

kelerdeki işçi sınıfı da emperyalist sermayenin ülkeden kovulmasını ve ulusal kalkınma yoluna girmeyi temel hedeflerden bir haline getirmişti. Emperyalist küreselleşme aşamasında bağımlı ülkeler mali ekonomik sömürgelere dönüştüler. Üretim, ticaret, maliye büyük oranda dünya tekellerinin denetimi ve yönetimi altında. Ulusal pazarlar dünya pazarına bağlanmış durumda. Böyle bir aşamada burjuva yoldan ulusal kalkınmacılığın koşulları kalmamıştır.

Üstelik bu tekeller kovulsa ülke bir ekonomik felaketle karşı karşıya kalabilir. Yegâne çare sosyalist inşaya girişmektir ama o da uzun süre kendi başına kalarak gerçekleştirilemez. Ancak bölgesel birlikler kurarak, emeğin toplumsal üretim verimliliğini kapitalizmden yukarı bir noktaya getirerek emperyalist küreselleşmeye karşı savaşımları yükseltilebilir.

Emperyalist küreselleşme dünyasında demokratik federasyonlara olan ihtiyaç bunun ötesindedir. Emperyalist dünya tekelleri ve emperyalist devletlerin ve onların yerli işbirlikçilerinin hegemonyasını parçalamak için ezilenler karşı birlikler, bir geçiş biçimi olarak bölgesel federasyonlar kurmalıdır.

Bu nesnel gerçeklikler ışığında Lenin'in konuya ilişkin tezlerine yeniden göz atabiliriz.

Emperyalist Küreselleşme Aşamasında Federatif Birliklerin Önemi

Lenin'in konu bağlamında ortaya koyduğu emperyalizm çağının iki karakteristik özelliği bugün geçerliliğini korumakta mıdır?

1) "Federasyon, çeşitli uluslara mensup emekçi halkın tam birliğinde, bir ara biçimdir" diyordu Lenin. Burada esasen söz konusu edilen be-

lirli bir devlet sınırı içindeki farklı ulusların tam hak eşitliğine dayalı birliğidir. Ulusal sorunların henüz çözüme kavuşturulamadığı devletlerde bu çözüm biçimi geçerliliğini korumaktadır. Türkiye'deki Kürt sorunu ya da Sri Lanka'da Tamil sorunu bu yoldan çözüme kavuşturulabilir.

Emperyalist küreselleşme dünyasında demokratik federasyonlara olan ihtiyaç bunun ötesindedir. Emperyalist dünya tekelleri ve onların politik temsilcisi olan emperyalist devletlerin ve onların yerli işbirlikçilerinin hegemonyasını parçalamak için ezilenler karşı birlikler, bir geçiş biçimi olarak bölgesel federasyonlar kurmalıdır.

Emperyalist küreselleşme aşamasında emek-sermaye ve devlet halk ilişkisi dünyanın her yerinde belirleyici konumdadır. Bu her iki ilişkinin en keskinleştiği yerler ise emperyalist talan ve hegemonyanın yoğunlaştığı bölgelerdir. Bu ilişkilerden devrimci patlamalar üremektedir. Bu patlamalar hızla bölgesel nitelik kazanmaktadır. Emperyalist müdahale ve ablukanın dağıtılması için devrimci patlamalardan doğabilecek demokratik halkçı iktidarların hızla bölgesel birliklere yönelmesi gerekir.

Diğer yandan emperyalist küreselleşmenin yarattığı derin eşitsizliklerden ve gerici faşist devlet baskısından kaynaklanan ayaklanmaları yolundan saptırmak ve sahada yeniden denetim sağlamak için emperyalistler ve işbirlikçileri dinsel, mezhepsel, aşiretsel, ulusal ayrılık ve çatışmaları körükler. Bu ayrılıkları ve çatışmaları aşmak için bölgesel çapta

demokratik federasyonlar gerçek bir ilerlemeyi temsil eder. Ortadoğu, Kafkaslar, Balkanlar, Sahra Afrika'sı ve Latin Amerika'da, Asya'nın kimi bölgelerinde bölgesel demokratik federasyonlar daha ileri birliklere geçişin bir basamağı olabilir.

2) Lenin kapitalizmin emperyalizm aşamasında tek dünya ekonomisi eğiliminin kendini açıklıkla ortaya koyduğunu belirtir. Proletaryanın da "ortak bir plana göre düzenlenen, parçalardan oluşmuş bir bütün olarak tek bir dünya ekonomisi yaratma eğilimi" içinde olması gerektiğini söyler. Federasyonu tam birliğe giden yolda bir ara basamak olarak görür.

İlkinde federasyon ihtiyacı siyasi-dir. Bu ikincisinde ise iktisadi bir gerekliliktir. Kapitalizmin parçalardan oluşmuş dünya ekonomisi yaratma eğilimine karşı proletarya, yine parçalara bölünmüş ama ortak bir plana göre düzenlenen dünya ekonomisi yaratma eğilimiyle çıkar.

Emperyalizmin emperyalist küreselleşme aşamasında parçalardan oluşmuş dünya ekonomisi eğilimi yerini bütünleşik bir dünya ekonomisi eğilimine bırakmıştır. Emperyalist küreselleşmenin diğer başat eğilimi de bölgesel hegemonya alanları üzerine rekabetin şiddetlenmesidir. Bir yanda bütünleşik dünya ekonomisi diğer yanda bölgesel hegemonya alanları yaratma eğiliminin karşısına proletarya bütünleşik bir sosyalist dünya ekonomisi yaratma hedefi ile bölgesel iktisadi ve siyasi hegemonya alanları yaratarak çıkabilir. Burada ancak tek tek ülkelerdeki burjuva politik iktidarların devrilmesi yolun-

dan gidilebileceği açıktır. Ne var ki bu devrimci demokratik iktidarların ayakta kalabilmeleri ve süreç içinde sosyalist dünya ekonomisine doğru ilerlemeleri için devletsel bir birlikten daha geniş olan bölgesel birlikler oluşturması gerekir. Bir geçiş biçimi olarak demokratik ya da sosyalist bölge federasyonları bölgesel birliklerin elverişli siyasi biçimi olabilir.

Proletarya nesnel olarak enternasyonal bir sınıf karakterine sahip olsa da emperyalist küreselleşme aşamasından önce ulusal kalkıncılığın basıncı altındaydı. Çünkü kapitalist gelişme düzeyi henüz ulusal devletçiliğin tüm olanaklarını tüketmemiştir. Emperyalist küreselleşme ile bunun tamamlandığını söyleyebiliriz.

Bugün daha en başından bölgesel devrim, proletaryanın programında ve politik stratejisinde yer bulmalıdır. Tek tek ülke devrimlerinden hızla bölgesel devrimlere ve oradan dünya devrimine ulaşma hedefi çözümleri gündeme gelmiş güncel bir sorundur. Arap coğrafyasında sadece birkaç zorba diktatörün devrilmesi bile bir anda bölgede deprem etkisi yaratırken Yunanistan'dan İspanya'ya oradan ABD'ye kapitalizme öfkeli- lilerin başkaldırılarına ilham verdi. Tunus'tan başlayarak Suriye'ye ulaşan, Gezi-Haziran ayaklanması

ile Türkiye'yi kapsamına alan bölgesel devrim süreci pekâlâ devrimci iktidarlarla taçlanabilirdi. Böyle bir durumda demokratik Ortadoğu federasyonu kurulabilirdi. Devrimci demokratik bir Ortadoğu federasyonunun emperyalist küreselleşmeyi, uluslararası mali oligarşiyi nasıl titreteceğini tasavvur etmek hiç de zor değil. Yine böyle bir devrimci demokratik bölgesel federasyonun dünya ezilenlerine ilham vereceğini ve dünyanın her yerinde devrimci demokratik bölgesel federasyonların inşası için ezilenleri ayaklanmalara sevk edeceğini tahayyül etmek de zor olmasa gerek.

Bütünleşik bir dünya pazarı oluştuğuna ve dünya bölgesel hegemonya alanlarına bölündüğüne göre bu zemin üzerinde bir yerde başlayan ayaklanmaların hızla diğer alanlara yayılarak bölgeselleşmesi ve ardın-

dan dünya devrim dalgalarına yol açması eşyanın tabiatı gereğidir. Bu zemini sermaye kendi elleri ile oluşturdu. Bu zemin onun mezar yeridir.

Dünya burjuvazisinin bunun bilincinde olmadığı sanılmasın. Burjuvazinin ufku ulusal devlet sınırlarını çoktan aşmış, dünyasallaşmışken, burjuvazi işçi sınıfı ve ezilenlerin ufkunu en dar sınırlara hapsedme derdindedir. Politik iktidar hedefinden uzaklaştırmanın aracı olan sivil toplumculuk ve bölge ve dünya devrim olanaklarını görememeye yol açan ulusal devletçilik bu daraltılmış, bir başka deyişle kısıtlanmış ufkun öne çıkan iki görünümüdür. Bu düpedüz burjuvazinin ideolojik bir saldırısıdır. Bu nedenledir ki bölgesel demokratik ve sosyalist federasyonlar hedefiyle mücadele etmek işçi sınıfı ve ezilenlerin ideolojik bir karşı saldırı hamlesidir de.

Komünal Ekonomi Kapitalizme Alternatif Olabilir Mi?

Neva Balkan

Komünal ekonominin ilke ve kavramlarının mantıksal sonuçları ile birlikte yereldeki tartışmalardan elde edilen sonuçlar bize söz konusu kullanım değerine dönük bir bölüşümün ve ihtiyaca yönelik üretimin benimsendiği dayanışmacı bir ekonomiyi inşa edebilmek için, yani daha ileri bir üretim tarzına geçebilmek için sadece doğanın ve belli sektörlerin değil, neredeyse tüm ana üretim alanlarındaki üretim araçlarının kamulaştırılması; ücretlilik ilişkisinin tamamen sonlandırılması; pazarın değil, merkezi planlamanın hüküm sürmesi gerekliliğini gösteriyor. Ne var ki, böyle bir ekonomi komünal değil, "sosyalist" bir ekonomi olacak, yani komünal ekonomi, inşa yolunda sosyalistleşmek zorunda kalacaktır.

Bilindiği üzere PKK lideri Abdullah Öcalan'ın kuramsallaştırmaya çalıştığı ve kapitalizm dışında sosyalizme de bir alternatif olarak sunduğu komünal ekonomi perspektifi, akademik çevrelerde son dönemlerde gittikçe popüler hale geldi. SSCB'de kapitalist restorasyon süreci sonucunda yaşanan çözülmelerin akabinde "marksizm-leninizmin teorik bir krize girdiğini" düşünen Avrupalı aydınların geliştirdiği ve post-marksizm diye adlandırılan fikir akımının yükselişe geçmesi ve uzun süredir bir devrim bekleyen dünyanın umutlarının Rojava Devrimi ile yeşermesi bu ilginin nesnel koşullarını oluşturdu diyebiliriz. Devrimden güç alan Rojava ve Bakurlu devrimcilerin, Batılı aydınların

ve bizdeki temsilcilerinin komünal ekonomi perspektifini üçüncü, hatta dördüncü yol olarak tanımlamaları sosyalist kesim içerisinde de sol ekonomik model tartışmalarını yeniden gündeme getirdi. Türkiye ve Kuzey Kürdistan'da henüz bu konuda yazan-çizen çok fazla sayıda insan yok. Tartışmaların daha çok Kürt ulusal demokratik hareketinin düzenlediği çalıştay, panel ve konferansların sonuç bildirgelerine verilen reaktif tepkiler düzeyinde kilitlendiğini ya da tam tersi bir şekilde kavramsal tüm tartışmaları reddedip her şeyin "somut inşa" çabalarına indirildiğini söyleyebiliriz. Ancak fiili durum fetişizmine kapılıp teoriyi hepten bir kenara koyma ya da karşıtını kategorize edip düşmanlaştırma saplan-

tısına düşme niyetinde değilsek, bu tartışmaları tarihsel, kavramsal ve hatta veri bazında geliştirmeye katkı sunmak durumundayız.

Demokratik Uygarlık Tezi

Öncelikle şunu belirtmek gerekiyor: Abdullah Öcalan'ın kitapları komünal ekonomiyi bir model olarak ortaya koymaktan ziyade genel ilkelere bütünü veriyor bize. Bunu zaten Öcalan da kabul ediyor ve sunduğu perspektifin tartışılması gerektiği-

Peki birey ya da kamu mülkiyetinin değil, grup mülkiyetinin esas olduğu, küçük ve orta boy sermaye ile dayanışmacı ekonomi ağlarının bir arada yaşadığı; pazarı merkeze alan ancak toplumun siyasi örgütlülüğünün ve bilinç düzeyinin aşırı karı baskılayabildiği ve kullanım değerinin temel alındığı bir ekonomi mümkün müdür?

ni söylüyor. KUÖH de söz konusu perspektifi somut bir modele dönüştürmek için çalışmalar, konferanslar ve çalıştaylar düzenliyor. Son büyük konferans 2014 Ekim'inde Van'da, son çalıştay da 6 Şubat 2015'te Amed'de gerçekleşti. Bu konferans ve çalıştaylarda neler tartışıldığını, hangi noktaların somutlaştığını ele

almadan önce Abdullah Öcalan'ın komünal ekonomi perspektifinin ilkesel düzeyde neleri önerdiğine biraz daha yakından bakalım.

Abdullah Öcalan'ın komünal ekonomi perspektifi onun tarih ve toplum çözümlerinin dolaysız bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. İmralı'da kaleme aldığı ve Demokratik Uygarlık Manifestosu üst başlığıyla basılan eserlerinde Öcalan, tarihteki temel çelişkinin devletli toplumlar ve demokratik toplumlar arasındaki çelişki olduğu tezini açmaya çalışıyor. Bu modele göre, tarihte toplumlar özünde demokratik, eşitlikçi ve dayanışmacı karakter göstermişlerdir: *“bu toplumlar insan ihtiyaçları dışında zenginleşmek için yapılan mal ve para birikimlerine hep şüpheyle bakmışlar, fırsat bulur bulmaz bu birikimleri ihtiyaç sahiplerine dağıtmaktan çekinmemişlerdir”* (Abdullah Öcalan Sosyal Bilimler Akademisi, 2014:8). Bu doğal toplumlar *“çok uzun süre değişim değerine yabancıdır. Bunu düşünmez bile, ayıp sayar. Değerli bir nesneyi değerli bulduğu topluluk veya bireylere armağan ederler”*^[1]

Bu demokratik eğilim karşısındaki tekelleşme ve iktidar eğilimi ise toplumları hiyerarşik ve sömürücü bir yapıya evriltmiştir. Bu tekelleşme eğilimi kendini en ağır şekilde kapitalizm ve devlet formunda bulmuştur zira *“her ikisi de özünde artık-değer gaspı yoluyla toplumun temellerini oyan güçlerdir”*^[2] Ancak Öcalan'a göre bu tekelleşme eğilimi sadece

[1] A. Öcalan Sosyal Bilimler Akademisi, Demokratik Komünal Ekonomi, Aram Yayınları, sf. 8

[2] Abdullah Öcalan, Demokratik Uygarlık Manifestosu, III. Cilt, Aram Yayınları, sf. 50

ekonomik çerçeve üzerinden okunamaz. Marksizmin alt yapı ve üst yapı gibi kavramsallaştırmaları yetersizdir. Cinsiyet, aile, milliyet, din, kültür vb. alanlar da ekonomik sömürü ve devlet şiddetinden bağımsız bir şekilde tekelleşmenin konusu olabilmektedir.^[3] Yani tekelleşme, sermaye eliyle olduğu kadar devlet, din adamları, erkeklik pratikleri eliyle de yürür ve birbirlerini dönüştürürler. Örneğin, uygarlıksız kapitalizm diye bir şey olamaz; artık-değere el koyma mücadelesinin yanında kapitalizmi yaratan bir kültür de vardır. Öcalan'a göre aslolan, tek başına işçi mücadelesi veya kadın mücadelesi değil, bir bütün olarak anti-tekelci mücadele eksenine oturmuş demokratik uygarlık mücadelesi olmalıdır.^[4]

Öcalan'ın düşüncelerinin ikinci düğüm noktası da bununla bağlantılı olarak ortaya çıkmaktadır: yaşam, bireylerin ya da devletlerin değil, grupların bir fonksiyonudur. Gruplar tek başına işçi olmakla, kadın olmakla, Kürt olmakla tanımlanamaz. Gruplar, kültürel, dinsel ve ekonomik olarak bir bütündür. Dolayısıyla çelişkiler bireyler ve sınıflar arasında değil, bunları da içeren toplumsal gövdeler, gruplar arasında cereyan eder.^[5] Nasıl ki doğal toplum yapısı bireylerden değil, gruplardan oluşmuşsa, demokratik uygarlığı kuracak olanlar da gruplar olacaktır. Bu gruplar kendi içlerinde doğrudan demokratik, cinsiyet-eşitlikçi, komünal ekonomiye dayalı, ekolojik yaşam

perspektifi ile yaşayacaklar, birbiriyle de yine aynı perspektif üzerinden ilişkilendirilip federe birlikler oluşturacaklardır. Peki, buradaki komünal ekonomi nasıl bir şey olacaktır?

Komünal Ekonomi

Komünal ekonominin ruhunu oluşturan ideal, yerelin ihtiyaçlarının yine o yerelin istek, planlama ve emeği doğrultusunda kolektif bir şekilde karşılanması gerektiği düşüncesidir. Kapitalizm ve sosyalizm yerelin inisiyatifini yok etmiş, biri bireylerin, diğeri de devletin tekeline devretmiştir. Oysa “*ekonomi, en az devletleştirilmiş, özelleştirilmiş toplumsal gerçekliktir. Toplum kolektivizminin en temel dokusudur*”^[6]

Öcalan kapitalizmi ekonomiye dair bir şey olarak değerlendirmez. Ona göre, kapitalizm ekonomi değil, tersine, ekonomiyi öldüren bir yapıdır. Kapitalizm bir pazar ekonomisi de değildir zira insanların pazarda birbirleriyle özgürce ve eşit koşullarda ticaret yapabilmesine engel olarak tekelleşmeyi doğurmuştur. Öcalan'a göre doğal toplumda ekonomi aslen bireylerin (işçi, patron, ağa, bey vb.) ya da devletlerin (ulus-devlet, sosyalist devlet vb.) değil, yerellerdeki grupların, komünlerin, toplulukların işidir. Bu ekonominin verimli çalışmasının da koşuludur:

“Demokratik uygarlığın ekonomik temeli toplumsal artık değer üzerine kurulu sermaye tekelleriyle daimi çelişki içindedir. Tarım, tica-

[3] A. Öcalan Sosyal Bilimler Akademisi, Demokratik Komünal Ekonomi, Aram Yayınları, sf. 7

[4] Abdullah Öcalan, Demokratik Uygarlık Manifestosu, II. Cilt, Aram Yayınları, sf. 223

[5] Abdullah Öcalan, Demokratik Uygarlık Manifestosu, III. Cilt, Aram Yayınları, sf. 223

[6] A. Öcalan Sosyal Bilimler Akademisi, Demokratik Komünal Ekonomi, Aram Yayınları, sf. 11

ret ve endüstrinin gelişiminde temel toplumsal ihtiyaçlar ve ekolojik unsurlar dikkate alınmak kaydıyla özgürce her tür faaliyete açıktır. Tekel karı dışındaki kazancı meşru sayar. Pazarı karşı değildir; tersine sunduğu özgür ortam nedeniyle gerçek bir serbest pazar ekonomisidir. Pazarın yaratıcı rekabetçi rolünü inkar etmez. Karşı olunan, spekülatif kazanç yöntemleridir. Mülkiyet sorununda ölçü verimliliklidir. Mülki olarak teke-

Üretim araçlarının bireysel mülkiyeti bize nasıl rekabeti, ticaret karını, sömürüyü ve nihayetinde tekelleşmeyi veriyorsa, bireylerin yerine grupları koyduğumuzda değişecek olan tek şey ayrıcalıkların bireylerden gruplara geçmesi olacaktır.

lin rolü her zaman verimlilikle çelişir. Ne aşırı bireysel mülkiyetçilik ne de devlet mülkiyetçiliği demokratik uygarlık kapsamındadır. Toplumsal doğada ekonomi her zaman topluluklar halinde yürütülmüştür. Tekelcilik dışında, tek başına birey veya devletin ekonomiyle ilişkisi yoktur. Birey ve devletin söz sahibi olduğu ekonomiler zorunlu olarak ya kara geçmek ya da iflas etmek durumundadır. Ekonomi daima grupların işidir. Ahlaki ve politik toplumun gerçek demokratik alanıdır. Ekono-

mi demokrasidir. Demokrasi en çok ekonomi için gereklidir.”^[7]

Komünal ekonominin ana unsurları üretim kooperatifleridir.^[8] Bu kooperatiflerin mülkiyeti, sevk ve idaresi komünlere aittir ve işçileri tarafından demokratik esaslara göre yönetilir. Komünal ekonomide özel mülkiyete dayalı kapitalist üretim ancak tali olarak bulunabilir. Tabii bu noktada, kapitalizmi doğal toplumun baş düşmanlarından gören Abdullah Öcalan’ın “kapitalist” tanımının teknik olarak meta ürettiren ve üretim sürecinde yaratılan artı-değere el koyan kişiselleşmiş sermayenin tamamını değil, sadece bir kısmını kapsadığını bilmek gerekiyor:

“Şu hususu da önemle eklemeliyim ki, orta boy sanayici, tüccar ve tarımcıyı kapitalist saymıyorum. Sermaye tarafından çok yönlü kısıtlanmalar da, bunlar büyük ölçüde gerçek ekonomik ihtiyaçlar için üretim yapmaya çalışan toplumsal kesimlerdir. Ayrıca pazardaki küçük meta alışverişini ve bu metaları küçük işletmelerinde üretenleri de kapitalist saymıyorum. Çeşitli meslek sahipleri haliyle kapitalist sayılmaz. Tavizci kesim dışındaki tüm işçiler, köylüler, öğrenciler, memurlar, zanaatkarlar, çocuklar, kadınlar toplumun belkemiğini oluşturur. Kapitalist olmayan toplum olarak bu tanımlı geliştirmeye çalışıyorum.”^[9]

Ancak bazı alanların özel mülkiyete dayalı üreticilere terkedilemeyeceği de net bir biçimde ortaya konmaktadır:

[7] Abdullah Öcalan, Demokratik Uygarlık Manifestosu, III. Cilt, Aram Yayınları, sf. 181

[8] A. Öcalan Sosyal Bilimler Akademisi, Demokratik Komünal Ekonomi, Aram Yayınları, sf. 7

[9] Abdullah Öcalan, Demokratik Uygarlık Manifestosu, III. Cilt, Aram Yayınları, sf. 98

“(…) beslenme, sağlık, barınma, kültür-sanat gibi temel alanların kar ve sermaye birikim kaynakları olmaktan çıkarılmaları gibi daha birçok politik-pratik tedbirlerin alınması hayati önemdedir. Toplumsal değerlerin ve ilişkilerin “hizmet sektörü” adı altında ticarileştirilmesi yerine, komünal yaşam biçimi yeniden yaygınlaştırılır. Bununla birlikte ulaşım ve iletişim gibi alanlarda kooperatifleşmeye ağırlık verilir.”^[10]

Peki, kooperatiflerin yanında küçük ve orta boy sermayenin de bulunduğu, pazara dayalı, karı öncelemeden, merkezi devletin ve tekelci kapitalizmin ise dışlandığı komünal bir ekonomide “değer” nasıl ve neye göre belirlenecektir? Öncelikle, Öcalan’a göre metalar da dahil hiçbir toplumsal değer ölçülebilir bir şey değildir zira “yalnuz canlı emeğin değil, sayılması olanaksız emeklerin ürünü olan bir maddeyi bir kişinin emeğinin değeri saymanın kendisi yanlışlık olup, değer gaspı ve hırsızlığın önünü açan bir yaklaşımdır.”^[11] Dolayısıyla komünal ekonomide, emeğe değer biçmek yoluyla kısıtlayan değişim değeri değil, kullanım değeri ön planda olmalıdır:

“Pazara giren ürünlere değer biçilmesinde ölçü olarak değişim değeri değil, kullanım değeri ve ihtiyacı karşılama düzeyi esas alınır. Örneğin, toplumun en fazla neye ihtiyacı varsa, o ürünün istismar ve kazanç nesnesi olarak kullanılması için uygun bir maddi değer

belirlenerek, insanların söz konusu gereksinimlere yeterince ulaşabilmeleri sağlanır.”^[12]

Görüldüğü üzere Öcalan pazarı ve ticareti dışlamamakta, bilakis varlıklarını zorunlu görmektedir. Evet, komünal ekonomide gruplar birbiriyle özgür bir şekilde pazar üzerinden ticaret yapacaklardır ancak ticaret, toplumsal ihtiyaçların karşılanması-na katkı sunması şartıyla kabul edilebilir bir faaliyettir. Kapitalistik aşırı

**Özetle, “kullanım-
değerinin hüküm
sürdüğü pazar”
tanımlaması, mülk
sahibi ve bağımsız
üreticilerin genelleşmiş
bir biçimde devasa
hacimde üretim
yaptıkları varsayımıyla
çalışmaktadır.**

rı kar ve istismar zemini olarak ele alınmaz. Ticaret, topluluklar arasındaki ihtiyaç alışverişini kolaylaştırmanın aracı olarak değerlendirilir. Sadece satmak için değil, ihtiyaç için üretilir. Ticaretin amacı para olmadığı gibi, temel aracı da para değildir.^[13]

Öcalan’da pazar, denetimsiz ve kendiliğinden bir ilişki biçimi olarak tasavvur edilmemektedir. Zira “herhangi bir topluluk veya bölge, kendi pazarını oluştururken, diğer toplu-

[10] A. Öcalan Sosyal Bilimler Akademisi, Demokratik Komünal Ekonomi, Aram Yayınları, sf. 91

[11] Abdullah Öcalan, Demokratik Uygurlik Manifestosu, I. Cilt, Aram Yayınları, sf. 136

[12] A. Öcalan Sosyal Bilimler Akademisi, Demokratik Komünal Ekonomi, Aram Yayınları, sf. 88

[13] A. Öcalan Sosyal Bilimler Akademisi, Demokratik Komünal Ekonomi, Aram Yayınları, sf. 93

lukları veya bölgeleri ilgilendiren kararları tek başına alamaz ve hayata geçiremez".^[14] Burada grupların oluşturduğu demokratik birlikler ve meclisler belirleyici rol oynayacaklar, değişim değerinin ve karın aşırılışmasını engelleyeceklerdir. Özel mülkiyetin grup mülkiyetine veya bir grup mülkiyetinin diğer grup mülkiyetine karşı sömürücü derecede baskın çıkmasının teminatı, hayatın her alanını örgütleyecek olan doğrudan demokratik bu yapılar, meclisler ola-

Pazarda hiçbir kapitalist şirketin olmadığı, üretimin tamamen komün ve kooperatiflerle yapılmaya çalışıldığı, grup mülkiyetine dayalı bir pazar ekonomisinde asimetrik gelişim dışında ortaya çıkacak sorunlardan biri de ölçek sorunu olacaktır.

caktır. Ama bu yapılar sadece düzenleyici ve engelleyici nitelikte değil, aynı zamanda kar anlayışına karşı kolektif üretimi özendirerek teşviki ve eğitimi gerçekleştirecek kurumlar olacaktır.

Komünal ekonomi perspektifi KÜ-ÖH tarafından düzenlenen çalıştay ve konferanslarda da geliştirilmeye, somutlanmaya çalışılıyor. Sebze hallerinin, çarşı ve bakkalların kooperatif şeklinde örgütlenmesi; küçük

ölçekli şirketler tarafından yapılan üretimde ortak tedarik yönteminin geliştirilmesi; Hevsel bahçelerinin Diyarbakır'ın kentsel tarım alanları olarak kurgulanması; "yerelde üret, yerelde tüket" anlayışının yükseltilmesi; takas pazarlarını kurumsallaştırılması; kar amacı gütmeyen kredi birlikleri kurulup düşük faizli kredi ya da yüksek faizli mevduat uygulanması, konferans bildirgelerine geçen kurumsallaşma önerilerinden bazılarıdır.^[15]

İçsel Eleştiri

Peki komünal ekonomi perspektifi gerçekçi bir tahayyül müdür? Birey ya da kamu mülkiyetinin değil, grup mülkiyetinin esas olduğu, küçük ve orta boy sermaye ile dayanışmacı ekonomi ağlarının bir arada yaşadığı; pazarı merkeze alan ancak toplumun siyasi örgütlülüğünün ve bilinç düzeyinin aşırı karı baskılayabildiği ve kullanım değerinin temel alındığı bir ekonomi mümkün müdür? Daha önemlisi, bu ekonomik model, kapitalizme alternatif yaratabilir mi ya da onu sınırlayabilir mi? Bu birçok açıdan olanaksız gözüküyor

a. Birey mülkiyeti birey, grup mülkiyeti grup ayrıcalığı yaratır

Üretim araçlarının bireysel veya merkezi bir devlet eliyle kamusal mülkiyetine karşı çıkan Öcalan'ın, çözüm olarak grup/topluluk/komün/kooperatif mülkiyetini savunduğunu ve bu grupların tekelleşmeye düşmeden, birbirleriyle özgürce ticaret yaptığı bir pazar ekonomisini tahayyül ettiğini görmüştük. Grup

[15] Demokratik Özerklik Çalıştayı (12/08/15), DTK Ekonomi Çalıştayı (06/02/16), Demokratik Ekonomi Konferansı (14/10/2014) Sonuç bildirgeleri

mülkiyeti, üretim araçlarının mülkiyetinin toplumun tamamına değil, grupların iradesine ait olmasıdır. Ne üretileceğine, nasıl üretileceğine ve ne kadar üretileceğine üretim araçlarını elinde bulunduranlar karar verir. Öncelikle buradaki grup anlayışının üretici güçlerin gelişmediği ve üretimin toplumsallaşıp merkezleşmediği, köylülüğün baskın olduğu bir coğrafyayı varsaydığını görmemiz lazım. Yani bahsedilen gruplar sosyal mühendislikle yan yana getirilmiş insanlardan değil, uzun yıllardır ortak bir coğrafyayı paylaşan kırsal yerleşimleri kapsıyor. Doğrudur, 16-19. yüzyıllarda, hatta 20. yüzyılın ilk yarısına kadar dünyadaki toplumları kapitalist ve köylü toplumlar olarak ikiye ayırabilirdik. Ancak sadece metaların ve tüketim kalıplarının değil, üretimin de tüm dünyaya yayıldığı, finans sermayesinin her coğrafyayı bir üretim plantasyonuna çevirdiği bir dünyada kapitalist üretim tarzına aşına olmayan ve/veya ekonomik anlamda kendi içine kapalı coğrafyalardan ve gruplardan bahsetmek zor gözüküyor.

Bir an için ortak coğrafya ve kültürü söz konusu grupların oluşumu için yeter şart sayalım. Bu durumda da üretici güçler, coğrafi avantajlar, servet birikimi, komünler federasyonu dışındaki güçlere ve pazarlara olan açıklık/yakınlık vb. maddi koşullar açısından aralarında farklar bulunan grupların ticareti eşitsiz bir gelir ve servet dağıtımı yaratacaktır. **Üretim araçlarının bireysel mülkiyeti bize nasıl rekabeti, ticaret karını, sömürüyü ve nihayetinde tekelleşmeyi veriyorsa, bireylerin yerine grupları**

koyduğumuzda değişecek olan tek şey ayrıcalıkların bireylerden gruplara geçmesi olacaktır. Yani sınıfsal bölünmenin temel ilkesi değişmeyecek, her bir sınıfı oluşturan unsurlar değişecektir.

b. Pazar, değişim değerini; değişim değeri de karı doğurur

Öcalan, söz konusu pazarın verimlilik esaslı olarak belli oranda rekabete dayalı olsa da kar amaçlı bir pazar olmayacağını, dayanışmacı bir pazar olacağını, “kolektif kapitaliz-

Rekabete dayalı bir pazarda kooperatifler ile birlikte küçük ve orta boy sermayenin de bulunduğu bir durumda uzun dönemde bu şirketleri “sınırlı bir alanda” tutmak mümkün değildir. Tersine, sınırlanacak olan kooperatiflerin kendileridir.

me” düşülmesinin böyle engelleneceğini söylüyor veya öngörüyor. Yani komünal pazarda aslanan değişim değeri değil, kullanım değeri olacak, böylece gruplar birbirleriyle dayanışacaklardır. Evet, kullanım değeri, mülkün özelleşmediği (ya da gruplaşmadığı) ve temel ihtiyaçların basit bir plan içinde doğal bir işbölümü ile üretilip değişildiği ilkel komünal topluluklarda veya günümüzdeki takas pazarları gibi tali pazarlarda (o da sınırlı ölçüde) geçerli olabilir. Ancak

birbirinden bağımsız üreticilerin toplum için devasa miktarda meta üretimi yaptıkları ve üretimin genelleştiği bir pazarda geçerli olan şey değişim değeridir. Bunun sebebi, *bağımsız üreticilerin kendi üretim araçlarının sahipleri olduğundan dolayı*

Bunlara bağlı olarak belli gruplara verilmek zorunda kalınan tavizler sisteminizi yavaş ya da hızlı bir biçimde günden güne daha da zayıflatacaktır. Yani toplum mülkiyeti dışındaki tüm mülkiyet biçimleri, eşitsiz gelişimi toplum karşıtı bir silah haline getirecektir.

birbirlerinin ihtiyaçlarına yönelik planlı bir üretim ve işbölümüne gitmiyor oluşları ve kendi ihtiyaçları dışında ürettikleri artık-ürünlerin birbiriyle değişiminin nesnel bir değer üzerinden gerçekleşmesi zorunluluğudur. Bağımsız üreticilerinden oluşan bir pazarda söz konusu değişim değeri, uzun vadede o malların içerdiği sosyal olarak gerekli emek-zaman miktarı kadar olacaktır.* Değişim değerine dayalı üretimin yapıldığı ve bağımsız üreticilerden oluşan serbest bir pazarda kaynaklara eri-

şim, üretici güçlerin gelişimi ve dış pazarlara açıklık düzeyi gibi faktörlere bağlı olarak artık-ürünler ticaret karı olarak belli ellerde toplanacak, üretim hacminde artış, kapitalist kar mekanizmalarının kurulmasına zemin hazırlayacaktır. 16.-17. yüzyıllarda Avrupa'da ortaya çıkan ticaret sermayesinin sonrasında sanayi ve finans sermayesine dönüşerek bağımsız üreticileri mülksüzleştirip, proleterleştirmesi gibi, grup mülkiyetine dayalı bir ekonomi de aynı evrelerden geçecektir.

Eğer pazar kavramı ile, üretici grupların birbirlerinin ihtiyaçları, yani değişim değil, kullanım değeri üretmek için bir araya gelip, faktör üretiminin prensipleri çerçevesinden kabaca da olsa bir üretim planı çıkarmalarını (siz şu kadar kazak yapın, biz de şu kadar buğday ekelim, vb.), sonra da bunları değiş tokuş etmelerini kast ediyorsak, bunun adı da pazar değil, planlı ekonomi olacaktır. Özetle, "kullanım-değerinin hüküm sürdüğü pazar" tanımlaması, mülk sahibi ve bağımsız üreticilerin genelleşmiş bir biçimde devasa hacimde üretim yaptıkları varsayımıyla çelişmektedir.

c. Ana üretim ve ana destek sektörleri kamulaştırılmak zorundadır

Pazarda hiçbir kapitalist şirketin olmadığı, üretimin tamamen komün ve kooperatiflerle yapılmaya çalışıldığı, grup mülkiyetine dayalı bir pa-

* Bu noktada Öcalan'ın ürünlerin değerinin emek ile ölçülemeyeceğini söylemesinin reelde bir karşılığı yoktur, zira değişim değerinin hüküm sürdüğü pazar ekonomisinde ürünlerin aynı değerde olmasını sağlayan başkaca bir ortak nokta da yoktur. Pazarda üreticiler ürünleri değil, emeklerini değiştirir. "Değer emek ile ölçülmesin" demek başka bir şey, halihazırda gerçekleşen bir değer kaynağını göstermek başka bir şeydir. Yani pazar varsa, değişim değeri olacak, bu değeri belirleyen şey de içerilen emek, daha doğrusu sosyal olarak gerekli emek-zaman olacaktır.

zar ekonomisinde asimetrik gelişim dışında ortaya çıkacak sorunlardan biri de ölçek sorunu olacaktır.

Temel beslenme sektörlerinin grup mülkiyetine dayalı komün ve kooperatifler tarafından işletileceği söylenebilse de, ana üretim alanları olan ağır sanayi, iletişim, enerji, bankacılık ve finans sektörlerinin ve ana destek sektörleri olan sağlık, sosyal güvenlik sektörlerini komünal yapı ile işletmek, söz konusu sektörlerdeki işletmelerin devasa büyüklükte yatırım, üretimde genelleşme, merkezileşme ve karmaşıklaşma gerektirmesinden dolayı imkansızdır. Bu tip işletmeler, boyutları ve toplumsal önemleri gereği komünal bir yapı ile değil, ancak ve ancak büyük şehirler ve kamu mülkiyeti ile işletilebilir. Lenin'in de belirttiği üzere kooperatif tarzı üretim, kırsal alanın iktisadi örgütlenmesinde faydalı bir araç iken, toplumsallaşmış üretim alanları için parçalanma anlamına gelecektir.^[16]

d. Kapitalizm altında kooperatifler kapitalist şirketlerle rekabet edemez

Rekabete dayalı bir pazarda kooperatifler ile birlikte küçük ve orta boy sermayenin de bulunduğu bir durumda uzun dönemde bu şirketleri "sınırlı bir alanda" tutmak mümkün değildir. Tersine, sınırlanacak olan kooperatiflerin kendileridir. Bunun en temel sebebi, artı-değer sömürü-

sü daha yüksek olanın rekabette daha avantajlı olacağı gerçeğidir. Özel şirketler yüksek artı-değer sömürüsü sayesinde daha yüklü sabit sermaye yatırımı yapabilir, böylece aşırı üretime giderek ürünlerini daha düşük fiyata satabilirler (Bu, sermayenin

Komünal ekonomi tezinde akademilerin rolüne baktığımızda, hayatın yeniden üretiminin maddi koşulları ile son kertede bu koşullar "üzerinde" yükselen entelektüel alanın belirleyicilik güçlerinin yer yer idealizme varan bir ontoloji ile eşlenebildiğine şahit oluyoruz.

işleyiş mantığıdır ve büyük ölçekli sermaye için olduğu kadar küçük ve orta ölçekli sermaye için de geçerlidir). *Sermaye karşısında pazardan pay almak isteyen kooperatifler de fiyatı düşürmek için aynı yolu izleyecek ve yatırımı arttırmak için ya kredi kullanarak, ya işçi çıkararak ya da ücretleri düşürerek emeğe ayırdıkları payı azaltmak zorunda kalacaklardır.*** Bu, kaçınılmaz sonuçtur, zira "kapitalist ekonomide

** Bu tartışma, kooperatiflerin hiçbir zaman kapitalist şirketler kadar üretken olmayacağı manasına mı gelir? Elbette ki hayır. Kapitalist toplumlarda tekil şirketler kendi verimliliklerini esas alırlar ve bunu en yüksek seviyeye çıkarmak için artı-değer sömürüsünün her türüne başvururlar. Kapitalist rekabet, düşük fiyat sağlayabilmek için bir sınıf olarak aşırı üretimi zorunlu kılar. Emek gelirlerindeki azalmaya bağlı olarak aşırı artan üretim, satış ile buluşamaz ve bu da toplumsal bir israfa yol açmasının yanında bir sonraki üretim döngüsünü de riske sokar. Yani kapitalizmdeki plansız ve tekil üretkenlik çabaları tarihsel toplamda muazzam bir israf ve çöküş yaratmaya yazgılı olsa da, kapitalizm altında tekil bir kapitalist şirket, tekil bir kooperatiften her zaman daha üretken olma eğiliminde olacaktır.

[16] Lenin, V.I. "Kooperatifleşme Üzerine", İşçi Sınıfı ve Köylülük, Sol Yayınları, sf 441)

mübadele alanı üretim alanına hükmeder. Rekabetin bir sonucu olarak, üretim alanının sermayenin çıkarlarının hakimiyeti altına girmesi –ki, bu da acımasız sömürü demektir– tüm kuruluşların hayatta kalabilmesinin temel şartı haline gelir”^[17]

Ücretlerin dibe vurmasını veya zararı önlemenin en bilinen yolu, kooperatife mülkiyette ve yönetimde söz sahibi olmayan yeni ücretli işçiler alarak onları sömürmesi ve/veya kendine kapitalist sermaye ortağı almasıdır. Bu durumda da kooperatifi kooperatif yapan demokratik değerler de adım adım terk edilmek durumunda kalmacaktır. Nitekim 1956 yılında kurulan ve 75 bine yakın çalışanı ile endüstri, finans, perakende ve bilgi sektörlerinde faaliyet gösteren ve bugün dünyanın en büyük kooperatifler topluluğu olan Bask’taki Mondragon Cooperative Corporation’da yaşanan durum da

tam olarak budur. *Yönetimde söz hakkı olan üye işçiler, piyasadakinden daha yüksek ve kendi aralarında da çok daha dengeli ücretler alsalar da, rekabet baskısı sebebiyle, tıpkı kapitalist tekellerin yaptığı gibi, üretimi yurt içinde kapitalist taşeronlara, yurt dışında da ucuz işgücü sunan Mısır, Meksika, Arjantin, Tayland ve Çin gibi ülkelere kaydırmak durumunda kalmıştır.*

Gelinen noktada İspanya içinde çalışanlar da dahil, kooperatif üyeliği statüsü olmayan ve tam zamanlı, yarı zamanlı veya geçici olarak çalışan söz konusu ücretli işçilerin sayısı, toplam işçilerinin üçte birine ulaşmıştır. Bu durum, “geçici” ya da “istenmeyen” bir süreç değildir, zira üye işçiler toplam ücret-karlarını üye olmayan işçilerin artı-değerlerini (mutlak ya da görelî biçimde) sömürerek korumaktadırlar. Diğer bir deyişle, *kapitalist rekabet, Mondragon’u giderek daha yüksek oranda artı-değer sömürüsüne, daha doğrusu “sömürü ihracına” mecbur bırakmaktadır.* Bu, tam da kolektif kapitalizm dediğimiz şeye tekabül etmektedir. Zaten şirket kooperatifçiliğın kapitalizme bir alternatif olabileceğini iddia etmemekte, sadece iş hayatını daha katılımcı ve daha insani hale getirmeye çalıştıklarını söylemektedir.^[18] En azından bazıları için (!)

Tabii, son tahlilde, belli bir ekonomide bir kooperatifin rekabet gücünü belirleyen şey, kooperatiflerin ve kapitalist şirketlerin toplam birikim

[17] Luksemburg, R. (1999) Reform or Revolution, <https://www.marxists.org/archive/luxemburg/1900/reform-revolution/index.htm>

[18] Mondragon Kurumsal Web Sitesi, SSS, <http://www.mondragon-corporation.com/eng/cooperative-experience/faqs/>

hacimlerinin birbirlerine oranı olacaktır. Üretimin merkezileştiği; sermaye birikiminin devasa, rekabetin en çetin hale geldiği; tüm kamu kaynaklarının özelleştirildiği ve finans sermayesinin tüm üretimi ve tüketimi spekülasyon ve borçluluk üzerinden belirlemeye başladığı bir ekonomide rekabetin getirdiği çelişkiler ve tasfiyeler daha sert yaşanacaktır. Tekellerin hakim olduğu böyle bir pazarda görece demokratik niteliklerini korumayı hedefleyen bir kooperatif rekabet sürecine dahi giremeyecek, en fazla toplumun yeniden üretimi için hayati olmayan alternatif pazarlarda sınırlı bir üretime yeltenebilecektir. Diğer bir deyişle, *ileri kapitalist toplumlarda rekabet kooperatifleri daha baştan ve hızlı bir şekilde sistem için zararsız sektörlerle sıkıştıracaktır.* Peki, ekonominin çoğunluğunun kamu eliyle toplumsallaştırıldığı, çok sınırlı sayıdaki küçük ve orta ölçekli sermayenin olduğu bir coğrafyada, kooperatiflerin belli bir süre kapitalistlemeden gelişebileceği düşünülebilir mi? Buradaki kritik faktör, sınırlı özel sermaye dışında kalan toplumsal mülkiyetin ve üretimin nasıl kurgulandığı olacaktır. *Sermayenin çok zayıf olduğu bir ekonomide pazar dayalı yapı ve grup mülkiyeti, kooperatifler arası rekabeti, yani kolektif kapitalizmi beslerken, kamusal mülkiyete dayalı bir planlama kooperatiflerin verimliliğinin sağlıklı bir şekilde artmasını sağlayacaktır.* Ancak ne komünal ekonominin uygulanması düşünülen coğrafyalarda toplumsal birikim sermaye birikiminin çok üzerindedir, ne de kamusal mülkiye-

te dayalı planlı bir ekonominin benimsenmesi düşünülmektedir.

e. KUÖH de sorunların farkındadır

Nitekim, sıraladığımız sorular, işaret ettiğimiz açmazlar ve önerilen çözümler, komünal ekonomi perspektifinin tartışıldığı konferans ve çalıştaylarda da belli ölçüde dile getirilen çekincelerdir. Düzenlenen son üç etkinliğin sonuç bildirgelerinde

Kapitalist eşitsizliği yaratan nasıl ki ahlaksızlık ve eğitim eksikliği değilse, “herkese ihtiyacı kadar” diyen ve kapitalizmden daha ileri bir üretim tarzını gerektiren ilkeyi hayata geçirecek olan şey de öncelikle ahlak ve eğitim değil, toplumsal servetin ve üretim araçlarının mülkiyetinin istisnaya yer bırakmayacak şekilde toplumsallaştırılması olacaktır.

kapitalist saldırının temelini ücretlilik ilişkisi olduğuna ve bunun “kamusal denetim üniteleri” tarafından önlenmesi gerektiğine; KOBİ’lerin emek sömürsünün en fazla yaşandığı yerler olduğuna; toprak, su, enerji, ulaşım, barınma, eğitim ve sağlığın komünlere ve şirketlere bırakılacak alanlar olmadığından dolayı kamulaştırılmasının zorunluluğuna; dayanışmacı kooperatif deneyimlerinin zaman içinde başlangıç amaçlarının-

dan saptığına, halk desteğinin azaldığına, sürdürülebilirlik sağladığında ise grup ayrıcalığı yaratma riskini açığa çıkardığına değinilmektedir (Bildirgeler).

f. Toplumsal mülkiyet olmadan, halk meclisleri ağı kar mantığını baskılayamaz

Öcalan'ın komünal ekonomi perspektifinin sadece bir üretim ilişkileri tasavvuru değil, bir toplum projesi olduğunu görmüştük. Buna göre pazara özel sektörün ve gruplar arası üretim anarşisinin (ve onun istenme-

Komünal ekonomi perspektifi ilerici ve halkçı bir programdır. Halk meclislerine dayalı özyönetim modeli, hem sosyalist örgütlenme imkanı tanıyan, hem de sömürgeciliğin sınırlandırılmasını hedefleyen bir programdır.

yen sonuçlarının) hakim olmaması için hayatın her alanını kuşatan halk meclisleri ağı, özel şirketler ve kooperatifler üzerinde siyasi etki gücüne sahip olacak ve yukarıda saydığımız asimetrik gelişimlerin önüne geçecektir. Diğer yandan, kurulacak akademiler de halkı kar mantığına değil, dayanışmacı değerler ışığında, Öcalan'ın deyişiyle “etik ve politik” bir toplum olarak eğiteceklerdir. Özetle, komünal bilince sahip halk meclisleri, grup mülkiyetinin ve pazar mantığının risklerine karşı

toplumun hem ahlaki hem de hukuki güvenceleri (denetim ve yaptırım) olacaklardır.

Öncelikle, hukuki denetim ve yaptırımdan kasıt, eğer değişim değerine belli bir sınırlama koyarak damping ve fahiş fiyat uygulamalarının önüne geçmek ve avantajlı kesime uygulanacak yüksek vergilerle dezavantajlı grupları güçlendirmek ise, bunun egemen ideolojinin yeniden-dağıtıcı adaletinden çok da bir farkının olmayacağını belirtmek gerek. Modern devletlerin, mevcut üretim ilişkilerini korumak için tüketim ilişkilerini “isyan çıkmayacak şekilde” yeniden düzenlemesinin ve kapitalist pazarın gelişimi için anti-tekelleştirme kanunları çıkarmasının diğer bir adı olan yeniden-dağıtıcı adalet uygulamalarının, komünal herhangi bir yanı olmayacağı gerçeği şöyle dursun, “kapitalist modernitenin” ta kendisi olacağı da açıktır. Yeniden-dağıtıcı adalet daha radikal formlara evrilmeye başlarsa, bu sefer de sermayenin ağır saldırılarına maruz kalınacaktır. Örneğin, 1970’lerde İsveç’te geliştirilen ve şirketlerin vergilerini para olarak değil, şirket hissesi olarak Share-levy Ücretliler Fonu’na aktarmalarını ve işçiler/sendikalar tarafından işletilen bu fonun sayesinde uzun dönemde İsveç’in toplam sermaye yapısının kamusal bir nitelik kazanması öngören bir uygulama devreye sokulmuş, ancak sermayenin ve onun temsilcisi sağ partilerin devasa fonlarla beslenen kampanyaları ve lobileri sayesinde 1992’de geriye dönmek üzere rafa kaldırılmıştı.^[19] Özetle,

[19] Wright, E.O., *Envisioning Real Utopias*, Verso, sf. 162

siyaset alanının yeniden-dağıtıcı adalet uygulamalarının mülkiyet ilişkilerine hükmedebileceğini düşünmenin ne teoride ne de tarihte bir karşılığı yoktur.

Tabii, bu meclisler sistemi ile, “kapitalist modernitenin” yeniden-dağıtıcı devletinin ötesine geçen, başlangıçta ve sonra da “gerektiğinde” grupların servetlerine hukuk ve silahlı zor yolu ile el koyarak daha az birikim sahibi komün ve kooperatiflere dağıtabilecek güçte bir yapı tasavvur ediliyor olabilir. Eğer tasavvur edilen buysa, başlangıç koşullarının halk iradesi ile devamlı yeniden eşitlendiği böyle bir uygulamada mülkiyet kavramına içkin olan “dokunulmazlık” berhava olacağından, bu sefer de üretim araçlarının özel ve grup mülkiyetinin bir anlamı kalmayacak, ancak sınırlı ve süreli bir kullanım hakkından bahsedilebilecektir. Öncelikle bu, pazarın değil, planlamanın, hatta merkezi bir planlamanın ön planda olduğu bir ekonomi olacaktır ki, bu da komünal ekonomi ilkeleriyle çelişecektir.

Ancak çok daha önemlisi, *her ne kadar gerektiğinde serveti yeniden dağıtıyor olsanız da, verili zamanda üretim araçlarının mülkiyetini toplumun tümünden daha küçük bir parçaya (gruba, bireye) devretmiş olduğunuz için, üretimde ve dolayışmda rekabet ve kar mantığının kendini belli bir süre de olsa somutlamasına nesnel bir olasılık olarak izin vermiş olacak, böylece belli grupların mal arzını kontrol etmesine, birikimlerini arttırmasına, itti-*

faklar kurmasına ve bu ittifakların egemen meclisler sistemini, yani siyasi alanı çeşitli yollarla etkileme riskinin artmasına yol açacaksınız.

Toplumun tamamına yakınının kooperatiflerden oluştuğunu varsaysak dahi, söz konusu riskin büyüklüğü, kıt mallara, ekonominin ne oranda kapitalist dış dünyaya (ithalat rejimlerine) açık olduğuna, mevcut sermaye birikiminin yetersizliğine, üretici güçlerin geriliğine ve küresel sermayenin saldırılarına bağlı olarak artacaktır. Bunlara bağlı olarak belli gruplara verilmek zorunda kalınan tavizler sisteminizi yavaş ya da hızlı bir biçimde günden güne daha da zayıflatacaktır. Yani *toplum mülkiyeti dışındaki tüm mülkiyet biçimleri, eşitsiz gelişimi toplum karşısı bir silah haline getirecektir.*

g. Toplumsal mülkiyet olmadan, akademikleşme kar mantığını baskılayamaz

Bir sistem yaratmak, bir kültür ve bir ahlak yaratmak, yani bir hegemonya yaratmaktır aynı zamanda. Bu açıdan kültür, eğitim vb. yapıların üretim tarzının değişimi üzerinde hiçbir etkisinin olmadığını söylemek ahmaklık olurdu. Farklı bir çerçevede Lenin’in de üstüne basa basa belirttiği üzere, sınıf bilinci de sadece sınıfın mücadelesinin ekonomik gelişiminin kendiliğindenliği ile gelişmez. Sınıfın, öncü partinin eğitime ihtiyacı vardır: burjuva maddi koşullar altında gelişmiş olan sosyalizm bilinci, sınıfa dışarıdan taşınmalıdır. [20] Halkın bilinçlendirilmesi görevi şüphesiz devrim ile de son bulmaya-

[20] Lenin, V.I., Ne Yapmalı, Eriş Yayınları, sf. 43

caktır. SSCB, Çin ve Küba deneyimlerinden de gördüğümüz üzere her devrim, hakim kıldığı üretim tarzını benimsetmek ve yeni özneler yaratmak için kapsamlı eğitim ve kültür hamleleri de başlatmak zorundadır. Tabii, bu durum sadece devrimci harekete özgü değildir. Biyopolitika yoluyla mevcut üretim tarzının bir norm olarak kitlelere nasıl benimsetildiğine; itaat ve rızanın eğitim, kültür ve eğlence endüstrisi yoluyla nasıl yeniden üretildiğine baktığımızda aynı eğilimin karşıdevrimci güçler tarafından da benimsendiğini görürüz. Ancak eğitimi, üretim tarzının yarattığı çelişkilere işaret etmek veya yeniden üretimin devamını sağlamak için kullanmak bir şeydir, onu tek başına yeni bir üretim tarzına geçişin ana unsuru olarak görmek başka bir şey...

Komünal ekonomi tezinde akademilerin rolüne baktığımızda, hayatın yeniden üretiminin maddi koşulları ile son kertede bu koşullar “üzerinde” yükselen entelektüel alanın belirleyicilik güçlerinin yer yer idealizme varan bir ontoloji ile birbirine eşlenebildiğine şahit oluyoruz. Diğer bir ifadeyle, devrimci üst-yapı kurumları, üretim tarzında açığa çıkan çelişkilere neredeyse bağımsız bir etki alanına sahiplermiş gibi görülebiliyor. Eğer kapitalist ya da daha geri bir üretim tarzının hakim olduğu bir yerde akademilere kar mantığının yerleşmesini engelleme görevini veriyor, ancak grup mülkiyeti ve pazar üzerinden kapitalist üretim tarzının kendini nesnel

olarak üretmesine/yeniden üretmesine fırsat tanıyorsanız, sükutu hayale uğramanız kaçınılmaz olacaktır. Üretici güçler gelişme imkanı bulduğunda kendisini kısıtlayan üretim ilişkilerini ve onun üzerine yükselen üstyapıyı da dönüşüme zorlayacaktır, zira

“(...) içerebildiği bütün üretici güçler gelişmeden önce, bir toplumsal oluşum asla yok olmaz; yeni ve daha yüksek üretim ilişkileri, bu ilişkilerin maddî varlık koşulları, eski toplumun bağrında çiçek açmadan, asla gelip yerlerini almazlar.”^[21]

Kapitalist eşitsizliği yaratan şey nasıl ki ahlaksızlık ve eğitim eksikliği değil, üretici güçleri devrimcileştirilmesi ve kitlelerin mülksüzleştirilip proleterleştirilmesi neticesinde sağlanan ucuz, çeşitli ve çok sayıda metanın üretimi ise, “herkese ihtiyacı kadar” diyen ve kapitalizmden daha ileri bir üretim tarzını gerektiren ilkeyi hayata geçirecek olan şey de öncelikle ahlak ve eğitim değil, toplumsal servetin ve üretim araçlarının mülkiyetinin istisnaya yer bırakmayacak şekilde toplumsallaştırılması olacaktır.

Grup Mülkiyetinden Toplumsal Mülkiyete, Pazardan Planlı Ekonomiye

Komünal ekonominin ilke ve kavramlarının mantıksal sonuçları ile birlikte yereldeki tartışmalardan elde edilen sonuçlar bize söz konusu kullanim değerine dönük bir bölüşümün ve ihtiyaca yönelik üretimin benimsendiği dayanışmacı bir ekonomiyi

[21] Marks, K., Ekonomi-Politiğin Eleştirisine Katkı, Sol Yayınları, sf. 25

inşa edebilmek için, yani daha ileri bir üretim tarzına geçebilmek için sadece doğanın ve belli sektörlerin değil, neredeyse tüm ana üretim alanlarındaki üretim araçlarının kamulaştırılması; ücretlilik ilişkisinin tamamen sonlandırılması; pazarın değil, merkezi planlamanın hüküm sürmesi gerekliliğini gösteriyor. Ne var ki, *böyle bir ekonomi komünal değil, "sosyalist" bir ekonomi olacak, yani komünal ekonomi, inşa yolunda sosyalistleşmek zorunda kalacaktır.* Diğer bir ifadeyle, üretim araçlarının birey ya da grup mülkiyetinin yarattığı her sorun, ancak mülkiyeti daha fazla toplumsallaştıracak önlemlerle çözülmek durumunda kalacak ve bu pratikler de bizi zorunlu olarak merkezi planlı sosyalist ekonomiye götürecektir.

Bu noktada belirtmek gerekir ki, hayatın komünler ve komün ilişkileri üzerine kurulması ile merkezi planlama fikri birbirleriyle çelişen şeyler olmak zorunda değildir. Komünlerin bir araya gelip üretim ve dağıtım planlayıp uyguladıkları, mülkiyetin toplumun tümüne ait olduğu bir sistemin, sırf ortada bildik anlamda bir devlet yok diye merkeziyetçi olmayan bir uygulama olduğunu savunmaya kalkacak olanlara ise Lenin yaklaşık yüz yıl öncesinden şöyle sesleniyor:

"Proletarya ve yoksul köylüler, eğer devlet gücünü eline alır, komünler içinde tamamen özgür bir biçimde örgütlenir ve sermayeyi vurmak, kapitalistlerin direncini kırmak, demiryollarının, fabrikaların, toprağın

vb. özel mülkiyetini ulusun tümüne, toplumun tümüne devretmek için eylemini birleştirirlerse, bu, merkeziyetçilik, üstelik de proleter bir merkeziyetçilik olmayacak mıdır? (...) Hamkafalar merkeziyetçiliği ancak tepeden, bürokrasi ve militarizm tarafından dayatılarak ayakta tutulabilen bir şey olarak düşünür."^[22]

Ancak bunu taktiksel-
stratejik bir hamleden
daha fazlası olarak
benimsemek, sınıflar
savaşımı gerçeğini
gözardı etmek anlamına
gelecek; sermayeye ve
giderek zenginleşen
gruplara verilmek
durumunda kalınan
tavizler de toplumsal
tabanda basınç yaratarak
KUÖH'ü emekçilerden,
onların taleplerinden
uzaklaştıracaktır.

Peki, tüm bu gerçekler ışığında komünal ekonomi perspektifinin "boş bir hayal" olduğunu mu söyleyeceğiz? Kapitalizme ve sosyalizme alternatif olamayacağı ortadaysa, komünal tezin yeri tarihin çöp sepeti mi olacaktır? Günümüzde ezen ulus sosyalistlerinin belli bölüklerinin KUÖH'ün mücadelesini değersizleştirmek ve şovenizmlerini (hatta faşizmlerini) meşrulaştırmak için bu yolu tuttuklarını görmekteyiz Ancak böylesi bir çıkarım, nesnel koşullar-

[22] Lenin, V.I., Devlet ve İhtilal, Bilim ve Sosyalizm Yayınları, sf. 66

dan, verili iktidar ilişkilerinden ve tarihten kopuk bir tespit olurdu.

Her şeyden önce bu komünal ekonomi perspektifi ilerici ve halkçı bir programdır. Ayrıca bu perspektifin, mali, ekonomik ve askeri anlamda ağır sömürge koşulları dayatılan bir coğrafyada mücadele eden ve yapısı gereği Kürt orta burjuvazisini de ilerici bir unsur olarak içeren KUÖH için belli oranda taktiksel-stratejik değeri olan bir perspektif olduğunu teslim etmek gerekiyor. Kaldı ki sadece Kürt orta burjuvazisi açısından değil, Kürdistan'da emekçi sınıflar açısından da belli bir değeri var. Böyle bir program, *üretici güçlerin gelişiminin ve sermaye birikiminin sınırlı olduğu, yarı-feodal yapının kısmen sürdüğü Kuzey Kürdistan kırsalı ve Rojava'daki halkların demokrasi ve örgütlenme anlayışlarını hayatın her alanına hakim kılmalarına yardım etmekte; onları toplum için üretime sevk etmekte ve daha ileri bir üretim tarzı olan işçi ve köylü sovyetleri sistemine hazırlayacak bir pratik sunmaktadır.* Komünal ekonominin üretici ve tüketici kooperatifleri, bu kooperatiflerin birbirleri ile girdikleri ticaret ilişkileri, halk meclisleri gibi kimi uygulamaları, kapitalist üretim tarzının örgütleyip bir araya getirdiği ve devrimin öncü gücü olacak olan Türkiye ve Kuzey Kürdistan metropollerindeki proleterler ve ittifak kurulması gereken küçük burjuva kesim için ise bir bir araya geliş ve dayanışma okulu

görevi görebilecektir. *Bu açıdan bakıldığında halk meclislerine dayalı özyönetim modeli, hem sosyalist örgütlenme imkanı tanyan, hem de sömürgeciliğin sınırlandırılmasını hedefleyen bir programdır.*

Ancak bunu taktiksel-stratejik bir hamleden daha fazlası olarak benimsemek, sınıflar savaşımı gerçeğini gözardı etmek anlamına gelecek; sermayeye ve giderek zenginleşen gruplara verilmek durumunda kalınan tavizler de toplumsal tabanda basınç yaratarak KUÖH'ü emekçilerden, onların taleplerinden uzaklaştıracaktır. *Son tahlilde Türk burjuvazisinin sömürgesi olan Kuzey Kürdistan'ın iktisadi kurtuluşunun iki yolu vardır: ya Kürt burjuvazisi önderliğinde bağımsız bir ulus devlet altında kendi kapitalist ekonomisini kurmak -ki kaderini tayin hakkı uyarınca bu da ulusal demokratik bir haktır- ya da Türkiye proletaryasıyla birlikte -ayrı devlet kurma hakkının saklı kaldığı- sovyet cumhuriyetler birliği temelinde birleşerek sosyalist bir ekonomi kurmak.* Bundan başkaca da bir ara yol yoktur. Yeni gelişen Kürt burjuvazisi birinci yolu dayattığı aşıkardır. Kürt emekçilerinin siyasal temsilcisi olarak PKK'nin ise bunu reddettiği söylenebilir. Ne var ki, PKK'nin ortaya koyduğu önerme günümüz toplumunun iktisadi gerçekleriyle bağdaşmadığı için nihayetinde bu durum Kürt burjuvazisinin elini güçlendirmektedir.

Yurtsever Sosyalist Devrimci Parti (WATAD) Genel Sekreteri İle Söyleşi

Röportaj: Deniz Serkan

Ortadoğu'daki halk ayaklanmaları dalgasının fitilinin ateşlendiği Tunus'ta 27-28 Şubat 2016'da, *Yurtsever Sosyalist Devrimci Parti (WATAD)*, *Emeğin Kurtuluşu Hareketi*, *Marksist-Leninist Yurtsever Demokratlar*, *Bolşevik Birlik* ve *Yurtsever Demokratlar* adlı parti ve örgütler gerçekleştirdikleri Birlik Kongresi'yle *Yurtsever Demokratik Sosyalist Parti*'yi (*PPDS*) kurdular. Bu stratejik devrimci adımı mutlulukla selamlıyoruz.

Tunus'lu yoldaşların, "gelecekteki yeni kitle mücadelelerine, ayaklanmalara önderlik etmek, bu ayaklanmaları zafere taşımak için bir zorunluluk" olarak tanımladıkları bu büyük eylemin Ortadoğu'da yaşanan bölgesel devrimci durumu devrimi örgütleme ve zafere ulaştırma olanağına dönüştürmesi dileğimizle, birlik hamlesinin öznelinden Watad Partisi Genel Sekreteri ve gençlik örgütü KIFAH temsilcileriyle yapılan iki röportajı okurlarımıza sunuyoruz.

İki yıldır süren birlik çalışmaları sonucunda Yurtsever Demokratik Sosyalist Parti'yi kurdunuz. Örgütleriniz arasındaki birlik arayışına ve eğilimine hangi amaçlar yön verdi?

Son 35 yılda Tunus'ta dört ayaklanma oldu: 26 Ocak 1978 ayaklanması, 4 Ocak 1984 ayaklanması, 2008'de Gafsa ve Buray'daki ayaklanma ve 14 Ocak 2011'deki ayaklanma. Bu ayaklanmalar yoksulluk temelinde patlak verdi ve onları zafere götürebilecek marksist bir önderlikleri yoktu. Bu nedenle, yurtse-

ver demokratik marksist leninistlerin birliğinin gerçekleşmesi bizim için bir istekti. Gelecekte yeni kitle mücadelelerine önderlik etmek için bu birlik zorunluydu. Bu nedenle, dört partiyle birlikte Devrimci Yurtsever Demokratik Koalisyonu oluşturduk. Büyük ideolojik mücadelelerden sonra nihayet ideolojik bir birlik de sağlamayı başardık. Ve bu birliği 27/28 Şubat 2016'daki kongremizle sonuçlandırdık.

Birlik Kongrenizde neler tartıştınız? Kongrenin ortaya koyduğu temel veriler ve perspektifler nelerdi?

Dünya'daki siyasal gelişmeler, Ortadoğu ve Arap ulusları cephesindeki gelişmeler, emperyalist kriz, emperyalizmin dünya çapındaki saldırıları, Suriye, Libya, Yemen ve çeşitli Arap ülkelerindeki ekonomik sorunlar, Tunus'taki ekonomik ve siyasal durum gibi başlıklarda analizler yaptık. Program ve çeşitli belgeleri kararlaştırdık. Programa ek olarak beş belge benimsedik: genel siyasal değerlendirme, ulusal sorun, gençlik, kadın, kültür. Ayrıca çevre ve terörizm sorunu üzerine iki belge.

Kongrenin açılış töreninde dünyanın değişik yerlerinden parti ve örgüt temsilcileri konuşma yaptılar. MLKP adı anons edilince ve konuşma sonunda insanlar ayağa kalktılar ve alkışladılar. Bunun nedeni Türkiye ve Kürdistan'daki mücadeleydi, silahlı mücadeleydi. Bunun bizim için anlamı büyüktür.

Açılış töreninden sonra komisyon çalışmalarına başladık... Kongre sonrasında bir Siyasi Büro oluşturduk.

Enternasyonal cephede yeni bir faaliyet inşa etmek istiyoruz. Bunun da olanakları öncelikle ICOR içinde var.

Birlik tartışmalarına iki noktada başladık; ideolojik ve örgütsel birlik. İdeolojik birlik bağlamında dört önemli kaynağın, yani Marx, Engels, Lenin ve Stalin'in, dünya halklarının mücadelelerinin ve III. Enternasyonal'in tecrübelerinin bizim için önemli bir referans olduğu tespitini yaptık. Siyasi açıdan, güncel durum ve devrimin karakteri üzerine görüş birliğine vardık. Hepimizin dayanacağı siyasal-ideolojik bir temel oluşturduk. Bütün bu sorunlar üzerine anlayamadığımız nokta yok. Şimdi biz, ideolojik birliğini sağlamış bir partiyiz.

Dünyanın çeşitli ülkelerinde devrimci, komünist örgütler arasında başarılı ve başarısız birlik çabaları, çalışmaları yürütülüyor. Devrimci, komünist hareketlerin parçalı, dağınık, yer yer kendi kendini

amaçlaştıran durum ve duruşlarını değiştirme arayışları bakımından birlik süreciniz neler söylüyor? Birlik mücadelesinde hangi yöntemleri izlediniz?

İlk iç semineri Haziran 2015'te üç siyasi parti arasında yaptık. Dördüncü parti henüz hazır değildi. Bu seminerde dört belge oluşturduk: iç tüzük, genel siyasi program, asgari program ve taktik program. Bunlar, bütün marksist leninist güçleri bir araya getirmek için temel taslaklardı. Bu belgeler üzerinde birleştik ve işe koyulduk. Sonra bu dokümanlar partilerin üyeleri arasında dağıtıldı ve ilgimizi çeken diğer marksist leninistlere de verildi. Öncesinde, iç yayında tartışma olanağına sahip her partiden 7 kişi vardı. Bunlar, semineri hazırlamak için politik, ekonomik ve örgütsel sorunlar üzerine yazdılar.

Eylül 2015'te koalisyonun yayımladığı yasal bir gazete çıkarıldı. Bu gazetede bilimsel sosyalizm üzerine makaleler ve birliğe çağrı yer aldı.

Ocak 2016'da "Şubat Ayaklanmalarının Sesi" adında başka bir gazete daha çıkarıldı. (Dört büyük ayaklanmanın hepsi de Ocak ayında gerçekleşmişti) - başka bir gazete daha vardı. Bu vesileyle bölgesel seminerler düzenledik.

Birlik üzerine ilk çözümleme Watad partisi tarafından Ocak 2015'te yayımlandı. Watad bu çözümlemeyi yurtsever demokratik güç olarak gördüğü güçlere birlik çağrısıyla birlikte gönderdi.

Ortadoğu'daki siyasal gelişmeleri, halk isyanları, ayaklanmaları sürecini, bölgesel devrimci durum koşullarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Ortadoğu'daki bütün siyasi rejimlerin gerici, emperyalizmin ajanı rejimler olduğunu ve sömürgecilikle bağlı olduklarını düşünüyoruz. Ortadoğu'da emperyalizm, siyonizm ve onların çıkarlarını savunan gerici rejimler var. IŞİD gibi terörist örgütler de var. Emperyalizm, Ortadoğu'nun hammadde ve petrol açısından öneminden dolayı, askeri üsler ve işgaller yoluyla bu böl-

**“Bu ayaklanmalar
Yoksulluk
temelinde patlak
verdi ve onları zafere
götürebilecek marksist
bir önderlikleri yoktu.
Bu nedenle, yurtsever
demokratik marksist
leninistlerin birliğinin
gerçekleşmesi bizim için
bir istekti. Gelecekte
yeni kitle mücadelelerine
önderlik etmek için bu
birlik zorunlu oldu.”**

geyi doğrudan kontrol etmektedir. NATO'nun Türkiye ve başka ülkelerde askeri üsleri var. ABD, Fransa, Büyük Britanya, Rusya, bunların hepsi Ortadoğu'dan bir parça koparıp almak istiyorlar. Emperyalizm, silah vererek IŞİD'i destekliyor ve cesaretlendiriyor. Aynı zamanda, IŞİD'e karşı mücadele eden başka rejimlere de silah satıyor. Her iki durumda da kar ediyor. Şunu açıkça görüyoruz: mücadeleler ilerici güçler tarafından, özellikle de Filistin'de ve Kürdistan'da verilmektedir.

Filistin bu gelişmelerin neresinde duruyor?

Filistin’de siyonizm, 20. yüzyılın başında emperyalizm eliyle oluşturuldu. Dışarıdan gelenlerin ve şimdi ülkemizi inşa ediyoruz diyenlerin değil, Müslüman, Hristiyan veya başkaca inançlardan Filistin’in yerleşik insanların orada yaşama hakkı vardır. Bundan ötürü İsrail’den değil, siyonist bir organdan bahsediyoruz; bu, müzakere yapılacak bir rejim değildir. Bu nedenle Filistin halkının mücadelesini destekliyoruz ve hatta bunun ötesinde direnişin bir parçası olduğumuzu söylüyoruz. Bir alternatif ortaya çıkarma zorunluluğu var, dini bir devlet değil, aksine Filistin demokratik halk cumhuriyeti.

Filistin hareketi, siyonist işgale karşı bir kurtuluş hareketidir. Bu hareketi destekliyoruz ve İntifada’yı da destekliyoruz.

Dünya analizimiz temelinde şunu diyoruz, devrimin iki biçimi var: yurtsever-demokratik devrim ve sosyalist devrim. Yurtsever-demokratik devrim, Tunus, Cezayir vb. gibi gelişme bakımından geri ülkeler için-

dir. Sosyalist devrim ise gelişmiş kapitalist ülkeler içindir. Ulusal korunmanın olmadığı, sömürgeciliğin olduğu yerde sömürgecilikten kurtuluş ilk görevdir. Kapitalist ülkelerde ise ana görev, sosyalist devrimi gerçekleştirmektir. Bu, bizim Ortadoğu üzerine, referanslarımız olan Marks, Engels, Lenin, Stalin ve III. Enternasyonal’in öğretileri temelindeki görüşümüzdür.

Kürdistan ve Kürt ulusal sorunu konusundaki düşünceleriniz neler?

Kürt halkı dört farklı ülkede varlığını sürdürüyor. Kürt sorununu etnik bir sorun olarak göremeyiz; bu soruna yurtsever-demokratik ve marksist bakış açısından yaklaşmalıyız. Bu nedenle, Ortadoğu’da sadece Kürtlerin değil, bütün baskı altında olan hakların kurtuluşu için çalışmalıyız. MLKP/Türkiye-Kürdistan ismi bu bakımdan öğretici. Kürt ve başka ulusal topluluklar. Öyleyse marksist leninistler, kim olursa olsun Suriye’den Irak’a, İran’dan Türkiye’ye, azınlıkların kurtuluşu için mücadele etmek zorundalar.

Yurtsever Demokratik Devrimci Sosyalist Gençlik Örgütü (KIFAH) İle Söyleşi

Röportaj: Deniz Serkan

Tunus'taki halk ayaklanması sürecine gençlik olarak nasıl katılım gösterdiniz? Ayaklanmanın sizin üzerinizdeki etkileri neler oldu?

Önce, toplumsal değişim talepli kitle ayaklanmasına katıldık, bu ayaklanmanın taleplerine ve amaçlarına yön vermeye çalıştık. Burada somut amaç, hükümetin devrilmesiydi. 17 Aralık'ta bir genç kendini yaktı. Bu ayaklanma için bir kıvılcımdı. 21 Aralık'ta yoldaşlarımız mahkemeye çıkarıldı. Bunlardan biri, bizim o zamanki gençlik örgütümüz olan "Yurtsever Demokratik Öğrenciler"ın genel koordinatörüydü. Mahkemede yoldaşın suçlu olup olmadığını tartışmadık. Aksine yeni bir cephe açmak, rejimi zorlamak, mücadeleyi bütün ülkede tanıtmak, tüm yoldaşlara ilham vermek için toplumsal sorunlar ve değişim üzerine konuştuk. Mahkemede son ayaklanmadan bu yana ilk kez olarak sistemin yıkılması gerektiğini dillendirdik. Bu nedenle reformistler ve revizyonistler bizi "sol sapkıncılar" olarak tanımladılar. Bütün ülke

çapında, aktif olduğumuz her yerde, özellikle de üniversitelerde, -ki buralarda çok aktifiz-, eşzamanlı olarak, hükümetin devrilmesi çağrısı yaptık. Bundan ötürü polis özellikle bizim yoldaşlarımızı tutuklamaya ve bizi katletmeye çalıştı; kitle gösterisinde tek tek yoldaşlarımızı hedef aldı ve arabayla ezmeye çalıştı.

Yani bu sürece katılımımız, şu veya bu yoldaşımızın protestolara katılma yönünde kendiliğinden bir inisiyatifi, iradesi değildi. Partimizin, 17 Aralık'tan rejim devrilinceye kadar her kitle hareketine, her kitle mücadelesine katılma direktifinin yerine getirilmesiydi.

Ayaklanma döneminde birinci zorluğumuz kitlelerin bilinciyle ilgiliydi. Çok sayıda kendiliğinden, hedefi belirgin olmayan hareketler geliştireyorlardı. Bazen hareket halindeydiler, bazen de harekete geçmiyorlardı. Kitlelerin bilincini siyasi hedeflere yönlendirmek büyük bir görevdi.

İkinci zorluk, bu harekete önderlik etme açısından, devrimcilerdeki ve devrimci partideki zayıflıktı. Özel-

* KIFAH, Arapça'da isyancı, mücadeleci anlamına geliyor.

likle kitlelerle bağ, kitleler arasında olma ve onlara mücadelede önderlik etme bakımından. Partimiz, kitle hareketini doğru yöne sevk etmek ve özellikle de zafere kadar önderlik etmek için yeteri derecede güçlü değildi. Bu nedenle sorunu Lenin'in dediği gibi görüyoruz: biz, kitlelerin olduğu yerde var oluruz.

Tüzüğümüz, ayaklanmayı yaratan ve ayaklanmanın harekete geçirdiği kitleleri örgütümüze kabul etmeye

KIFAH olarak genç yoldaşlarımızla birlik sürecine katıldık, illegal seminerlerde, siyasi programın oluşturulmasında yer aldık. Yurtsever demokratları birleştirmek daha baştan beri KIFAH'ın isteğiydi. Var oluşumuzdan bu yana birlik çağrısını sürekli yineledik.

uygun değildi. Devrimci savaşımları büyütme, amaçlarımıza yürümek için kitleleri örgütlemeliydik. Bu temelde yeni biçimler arayışına girdik.

Şöyle özetlenebilir: hem örgüt olarak ayaklanma üzerinde etkimiz vardı ve hem de ayaklanmanın bizim üzerimizde etkisi vardı. Örneğin ayaklanma bizi kitleleri örgüte katmamız için başka biçimler aramaya sevk etti.

Gençlik birlik sürecini nasıl takip ediyor? Bu süreci nasıl görüyorsunuz? Etkin katılıyor musunuz?

Ayaklanmadan sonraki yıl marksist leninistlerin birlik sürecine başladık. Bizi şimdiki Birlik Kongresi'ne götüren ilk adımı o zaman attık. Partimiz Wataad'ın 2011'deki ilk kongresinde bütün yurtsever demokratik güçleri birleştirme kararı aldı. Ayrıca orada bütün sektörlerden (okullar, işletmeler, üniversiteler) gençliği örgütümüze katma olanağına sahip olmak için KIFAH'ı kurma kararı aldık. Yurtsever demokratları birleştirmek daha baştan beri KIFAH'ın isteğiydi. Var oluşumuzdan bu yana birlik çağrısını sürekli yineledik.

KIFAH olarak birlik sürecine katıldık. Genç yoldaşlarımızla birliğe katıldık, illegal seminerlerde, siyasi programın oluşturulmasında yer aldık.

Ayaklanma sürecinde gençlik kitleleriyle bağ kurmak, örgütlemek için yeni biçimler arayışına girdiğinizi belirttiniz. Nasıl biçimler geliştirdiniz?

KIFAH, faaliyetimizin başlangıcı değildir, aksine, üniversitelerdeki, özellikle de "Yurtsever Demokrat Öğrenciler" in 14 senelik faaliyetinin sonucudur. 2011'de bu ad altında faaliyeti sürdürmeye son verdik ve KIFAH olarak çalışmaya başladık. 2011'de ilk illegal kongremizi gerçekleştirdik ve ilk kez olarak da 12 Eylül 2012'de Türk elçiliği önünde Erdoğan rejiminin Türkiye-Kürdistanlı marksist leninist komünistlere yönelik saldırılarına karşı bir eylem düzenleyerek açık kimliğimizle kendimizi ifade ettik. Arşivimizde bununla ilgili fotoğraflar hala var. Hatta Türkçe sloganlar da attık, Türk elçisinin bunu anlamış olması gerekir!

Parti değil ama gençlik örgütümüz bütün yurtsever demokratik ilerici güçlere açıktı, oldukça yaygın yapılanmıştı.

Kitle hareketlerinde aktif yer alırken gençlerle ilişki kurduk ve yeni güçler kazandık. Fakültelerde kendi adımızla meydana çıktık, ki, bu daha önceki dönemde mümkün değildi. Fakültede Tunus Öğrencileri Genel Sendikası'nda çalıştık. Bu ilerici bir öğrenci sendikasıdır.

Faaliyetlerimizi görsel materyallerle birlikte websitemizle kamuoyuna taşıdık. Yılda iki kez yayımladığımız bir gençlik gazetemiz de var. Örneğin her eğitim yılı başlangıcında sorunları, yoksulluğu, ekonomik krizi vs. ele alan bir sayı basıyoruz. Fakülte içinde ve dışında, devrimci içeriğe sahip alternatif müziklerin çalındığı geceler düzenliyoruz. Bu, gençliğe ulaşmanın ve saflarımıza kazanmanın bir başka yolu. Ayrıca örgüt olarak, her 24 Nisan'da "Emperyalizme Karşı Gençliğin Mücadele Günü" kapsamında etkinlikler düzenliyoruz, bu günü gelenekselleştirdik. O gün, bütün ilerici örgütle-

ri ve partileri Tunus Merkez Bankası önünde toplanmaya ve orada emperyalizmi protesto etmeye çağırıyoruz.

Gençlik örgütünüzün diğer gençlik örgütleriyle ilişkisi nasıl, birleşik mücadele yürütüyor musunuz?

Birleşik partimiz şimdi bir gerçeklik ve gençliği "Yurtsever Demokratik Devrimci Sosyalist Gençlik Örgütü" (KIFAH) adı altında birleştirmeyi başardık.

Gelecekte başka yurtsever demokratik gençlik örgütleriyle bir araya gelmeye ve onları programımız ve tüzüğümüz temelinde birleştirmeye çalışacağız. Yani diğer gençlik örgütlerine saygı duymadığımızdan dolayı değil, sayısal olarak az olduklarından dolayı. Ve gençlik örgütünde bir değişime gitmek zorunda kalırsak, bunu da gençlik örgütünün kongresinde kararlaştıracağız.

Ağırlığı daha ziyade öğrenci gençliğe mi yoksa çalışan gençliğe mi veriyorsunuz?

Çoğunlukla öğrenci gençlikteniz. Öğrenci sendikası için de bir stratejimiz var.

Gerici partilerin gençlik örgütleriyle ilişkiniz nasıl? Böylesi örgütlere karşı mücadeleniz nasıl?

Evet, gerici partilerin kendi gençlik örgütleri var. Onlarla ilişkimiz yok, onlara karşı mücadele ediyoruz. Yayınlarımızı onların saflarındaki gençlere da yöneltmeliyiz, gerici partilerin dogmatizminin etkisi altında olduklarını, manipüle edildiklerini onlara da söylemeliyiz. Bu partilerin din ile bir ilişkilerinin olmadığını, düşüncelerini değiştirirlerse dini inançlarını koruyarak da bize gelebileceklerini, şayet değiştirmezlerse aramızda mücadeleden başka hiçbir şeyin olmayacağını onlara söyleyeceğiz. Bu anlayışımız sınıf analizimize dayanmaktadır. Gençlik sosyal bir sınıfı temsil etmiyor. Sadece küçük bir kısmının sınıfsal olarak tasnif edilebileceği söylenebilir.

Hangi taleplerle gençleri mücadeleye çağırıyorsunuz?

Gençliğin kendi talepleri var. Aynı zamanda halkın bir parçasıdır ve bundan dolayı aynı sorunları paylaşıyor. Temel talebi iştir. İşsizlik oranı çok yüksek ve bu gençlik için büyük bir sorun. Yoğun sömürülüyorlar, buraya bir perspektif taşımak istiyoruz. Emperyalizm koşullarında herkesin iş bulması imkansız olsa da, daha çok iş olanağı için mücadele geliştirmek istiyoruz.

Bu temel talebin yanısıra çok sayıda akademik sorunlar da var. Akademik alanda şunu görüyoruz: eğitim

sistemi gericedir, halkın çıkarına değildir. Bu da sistemin tamamının gerici olmasıyla ilgilidir. Bu nedenle esas yönelişimiz bu eğitim sisteminin ortadan kaldırılması ve yeni bir yurtsever demokratik eğitim sisteminin inşa edilmesidir.

İnsanlara yarı-sömürge bir ülkede yaşadığımızı, bunun emperyalizm kaynaklı olduğunu ve bu sistemin ortadan kaldırılması gerektiğini söylüyoruz.

Mücadeleye kadınların katılımı nasıl? Toplumsal gericilik ve aile baskısı nasıl etkiliyor?

Marksist leninistler olarak kadın sorununa komünist bir yaklaşım tarzımız var: Kadın erkek eşittir, saflarımızda da aynı haklara ve yükümlülüklerle sahiptir, önderlikte de temsil ediliyor.

Yarı sömürge bir ülkede yaşıyoruz, gerici bir toplumumuz var ve kadınların böyle bir toplumda çifte sorunları var. Sınıf perspektifinden bakıldığında erkekle aynı sorunlara sahip. Ama daha az kazanmasına rağmen erkekten daha çok çalışmak zorunda. Ve cinsiyetinden dolayı baskı altında tutuluyor. Çünkü dinin önemli bir rol oynadığı bir toplumda yaşıyoruz; bu toplumda kadınlar erkeklere nazaran daha az hakka sahipler.

Programımızda cinsiyet, ten rengi vs. bağlamında her türlü baskı biçimine karşı mücadele ettiğimiz yer almaktadır.

Cinsel Şiddete Karşı İsyân Kadın İsyânında Bir Eşik

Sezin Uçar

İstanbul'da Bağdat Caddesi'nde genç bir kadının tecavüze uğraması, Kayseri'de de yine genç bir lise öğrencisinin, öğretmeninin tecavüzüne uğradıktan sonra yaşamına son vermesi, ardından Ensar Vakfı'na ait okullarda öğrenim gören çocukların sistematik bir şekilde cinsel istismara maruz kaldıklarının açığa çıkması yeniden cinsel tacizi, tüm toplumsal boyutlarıyla tartışma ihtiyacını da beraberinde getirdi. Kürdistan'da tırmandırılan savaş politikasına paralel gelişen cinsiyetçilik ve kadın düşmanlığını, nicel olarak hem artan hem de daha görünür hale gelen cinsel taciz olayları ve ardından farklı boyutlarda gelişen tepkileri incelemek, tecavüzün yaygınlığı, hangi hallerde toplumun geneli tarafından onaylanan bir davranış olup olmadığı, iktidarın cinsel politikası ve kadınların tacize karşı geliştirdikleri-geliştirecekleri mücadele biçimleri bakımından birçok veri sunuyor.

“Soruna yol açan kadının bedeni değil, o bedene yatırım yapılma biçimleridir”

Judith Butler

Kadına yönelik şiddetin, niteliği itibari ile en özel biçimini oluşturan cinsel şiddet, toplumsal cinsiyetçiliğinin, cinsler arasındaki eşitsizliğin düzeyi ve bir dizi başkaca toplumsal koşulların da etkisiyle kendisine geniş bir meşruiyet zemini yaratmış durumda. Devletin kadın cinselliğinin denetimi üzerine inşa ettiği kadın politikası, gündeme gelen her tecavüz olayında toplumsal refleksi yönlendirme biçimi bu zemini daha da güçlendirmeyi amaçlıyor.

En geniş tanımla cinsler arasındaki her türlü ezme ve ezilme biçiminin bir sonucu olarak yaşadığımız cinsel şiddet, Kürdistan'daki savaşa ve ırkçılığa koşut gelişen cinsiyetçi politikalar ve kadın bedeni üzerindeki denetimin sistemli bir biçimde örgütlenmesiyle daha da artmış durumda. Diyanet İşleri Başkanlığı nezdinde güncel olarak verilen fetvalar kadına ve çocuklara yönelik cinsel şiddetin olağanlaştırılmasına hizmet ediyor. Liselerde, sokaklarda, yurtlarda, işyerlerinde, evlerde, hapisanelerde yaşanan cinsel taciz normalleştirilmek isteniyor. Kadınların cinselliği bir eşitsizlik biçimi olarak deneyimlemesi ve sonsuza

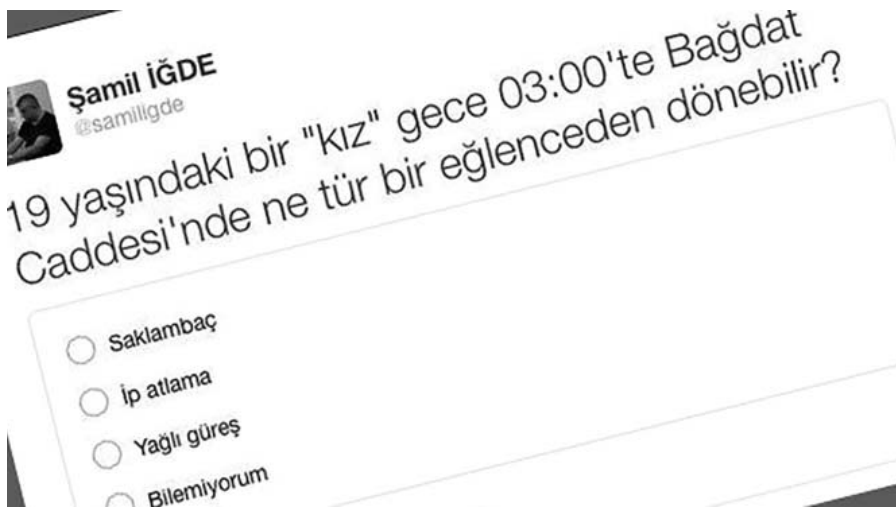
50 ❖ Marksist Teori 20

kadar böyle yaşaması, toplamda da kadın bedeninin cinsel şiddet yoluyla tahakkümüyle birlikte cinsler arasındaki toplumsal eşitsizliğin kanıksanması-doğallaştırılması amaçlanıyor. Cinsel şiddet; gündelik ilişkiler ve günlük yaşamda her türlü –sınıfsal, etnik, dinsel, mezhepsel – eşitsizlik ve ayrımcılıkla da etkileşim halinde derinleştiriliyor.

Kadınlara cinsel taciz tehdidi, tecavüz korkusu ile yaşamayı öğrenmeleri salık verilirken, erkeklere kısırlatılmış cinsellikleriyle her gün her an farklı biçimlerde kadınları taciz etmeleri öğretiliyor. Kimisi uygun koşulları hazırlayıp tecavüz ediyor, kimisi eşitsiz günlük yaşamın tüm olanaklarını cinsel taciz için değerlendiriyor. Kimisi yanı başında edilen cinsiyetçi küfre sessiz kalıyor, kimisi futbolcunun attığı gol hakkındaki fikirlerini “adam gol atmadı resmen tecavüz etti” şeklinde ifade ediyor, bir diğeri “tamam tecavüz kötü ama...” ile başlayan cümleler kuruyor. Örnekleri çeşitlendirmek mümkün. Hiç birinin diğerinden bir

farkı olmadığını söylemeye ise gerek yok.

Geçtiğimiz Ocak ayında İstanbul’da Bağdat Caddesi’nde genç bir kadının tecavüze uğraması, Kayseri’de de yine genç bir lise öğrencisinin, öğretmenin tecavüzüne uğradıktan sonra yaşamına son vermesi, ardından Ensar Vakfı’na ait okullarda öğrenim gören çocukların sistematik bir şekilde cinsel istismara maruz kaldıklarının açığa çıkması yeniden cinsel tacizi, tüm toplumsal boyutlarıyla tartışma ihtiyacını da beraberinde getirdi. Kürdistan’da tırmandırılan savaş politikasına paralel gelişen cinsiyetçilik ve kadın düşmanlığını, nicel olarak hem artan hem de daha görünür hale gelen cinsel taciz olayları ve ardından farklı boyutlarda gelişen tepkileri incelemek, tecavüzün yaygınlığı, hangi hallerde toplumun geneli tarafından onaylanan bir davranış olup olmadığı, iktidarın cinsel politikası ve kadınların tacize karşı geliştirdikleri-geliştirecekleri mücadeleye biçimleri bakımından birçok veri sunuyor.

Genç bir kadının arkadaşları ile eğlenceden sonra gece evine dönerken bıçak zoruyla alıkonması ve tecavüze maruz kalması elbette kadınların haklı bir tepkisine yol açtı. Kadınlar çeşitli eylemlikleriyle, kameralara yansıyan bu tecavüz özneline, erkek egemenliğine karşı sokağa çıktılar. Başta genç kadınlar olmak üzere birçok kesimden kadınlar farklı biçimlerde üniversite öğrencisi genç kadın E.F.B ile dayanışma içerisinde oldular.

Kadın cinselliğini baskı altına alırken, erkek cinselliğini kışkırtan erkek egemenliği ise adeta tecavüzü uğrayan kadını suçlamaya başladı. Gecenin bir yarısı sokakta olan genç kadının cinsel saldırıya uğraması meşru görüldü. Evinin hemen yanındaki apartmanın yanında cinsel saldırıya uğrayan E.F.B'nin sabaha karşı bir saatte arkadaşları ile eğlenceden evine doğru dönüyor olması cinsel saldırının gerekçesi olarak görüldü. Evli olan ve Pendik'te ikamet eden bir erkeğin sabaha karşı evine oldukça uzak bir yerde bıçakla bir kadını

alıkoyup tecavüz etmesini irdelemeyen bu erkek aklın en dolaysız tezahürü, tecavüzcü ile aynı zihniyete sahip olduğu hazırladığı anketle görülen Şamil İğde isimli sosyal medya kullanıcısında cisimleşti.

Elbette bu ankete karşı da kadınların refleksi ve tepkisi oldukça güçlü oldu. Ama üzerinde durduğumuz, ataerkil erkek egemen sistemin, cinsel şiddetin meşru-mazur gösterilmesine dair tüm olanakları pervasızca kullanıyor oluşu, kadın bedeni ve cinselliği üzerindeki denetim araçlarını genişletme politikası.

Aynı olay ekseninde tartışılan bir diğer konu da, cinsel saldırının İstanbul'un en "nezih" semtlerinden birinde yaşanmış olması. Yaşanan tecavüzün ardından, -kendilerini ataerkil sistemin yasalarından azade görenler adına - eski Kadıköy belediye başkanı ve Sosyal Demokrat Belediyeler Derneği onursal başkanı Selami Öztürk, "tecavüz olayı Bağdat caddesinde değil Bostancı'da ara bir sokakta oldu, marka değeri olan bir caddeyi harcamayın" diyerek

@fridaninparçalanması

Kadın gecenin 3'ünde sevgilisiyle sevişmekten geleceğin ve sen tecavüz edemezsin.
Kadın gecenin 3'ünde bardan mini eteğiyle evine gelebilir ve sen tecavüz edemezsin.
Kadın gecenin 3'ünde fahişelik yapmaktan gelebilir ve sen tecavüz edemezsin.
Kadınlar, hiç kimseye, sana, bana ve ona n den geldiğinin hesabını vermek zorunda çünkü sen tecavüz edemezsin.
...çünkü sen tecavüz edemezsin.
...çalıştırılmaya çalışıyoruz.

caddenin markasının derdine düştü. İkirimsiz bir şekilde cinsel şiddete nerede ve nasıl yaşanmış olduğundan bağımsız karşı çıkmak yerine, cinsel şiddetin varlığını, dahası kaçınılmazlığını kabul edip, belli sınıflar ya da kültürel gruplar için geçerliliğini ise inkar etme refleksini göstermek de erkek egemen zihniyetin bir başka ürünüdür.

İkirimsiz bir şekilde cinsel şiddete nerede ve nasıl yaşanmış olduğundan bağımsız karşı çıkmak yerine, cinsel şiddetin varlığını, dahası kaçınılmazlığını kabul edip, belli sınıflar ya da kültürel gruplar için geçerliliğini ise inkar etme refleksini göstermek de erkek egemen zihniyetin bir başka ürünüdür.

Karaman'da Ensar Vakfı ve Karaman Anadolu İmam Hatip ve İmam Hatip Lisesi Mezunları ve Mensupları Derneği'ne yakın kişilere ait evlerde ders alan çocukların cinsel istismara maruz kalmalarının açığa çıkmış olması sonucu gelişen ve geliş(e)meyen tepkileri de doğru analiz etmek ve toplumsal değişimin dinamiklerini ona göre yönlendirmek gerekir. 45 çocuğun cinsel istismara maruz kalması karşısında tüm iktidar araçları yerine göre manipülatif, yerine göre de ısrarla sahiplenici yaklaşımlar sergilediler. Bilal Erdoğan "eşimden sonra en çok

görüştüğüm kişi Ensar Vakfı başkanıdır" dedi. AKP Muğla milletvekili Nihat Öztürk, inadına vakfa destek olmaya devam edeceklerini söylerken, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı Sema Ramazanoğlu, "buna bir kere rastlanmış olması, hizmetleri ile ön plana çıkmış bir kurumumuzu karalamak için gerekçe olamaz" sözleriyle cinsel şiddeti dolaysız biçimde kabul etti ve savundu. Bu tarihsel beyan, AKP'nin kadın bedeni ve çocuk istismarı üzerinden sürdürdüğü cinsiyetçi politikasına dair toplumun birçok kesiminde biriken tepkilerin daha güçlü dile getirilmesine de vesile oldu.

AKP, çocuk istismarlarına dair verilen önergeler ve komisyon teklifini reddetmesinin ardından gelişen tepkiler üzerine sadece birkaç saat içerisinde üç ay boyunca çalışacak bir komisyon kurulmasını kabul etmek durumunda kaldı.

Çocuklara dönük cinsel istismar olayının haber yapıldığı tarihten bugüne kadar kadın özgürlük mücadelesinin diri unsurları sokaklarda teşhir çalışması yürüttüler ve bugüne değin süren bir tepkinin ve AKP tarafından ilk geri adımın örgütlenmesini başarmış oldular.

Cinsel şiddete karşı geliştirilecek mücadele yöntemlerini tartışmadan, içinden geçtiğimiz savaş politikaları ve toplumsal cinsiyetçilik sonucu meşruluğu arttırılmak istenen cinsel şiddete dair kimi başlıklara değinmekte yarar görüyoruz.

Devletin Cinsel Zorbalığı

Devletin Kürdistan'da yürüttüğü kirli savaş politikasının cinsiyetçi

boyutlarını görmek için Cizre’de, Sur’da psikolojik savaş kapsamında yapılan duvar yazılarına bakmak yeterli. “Kızlar Geldik, İninize Girdik” ile başlayan, “Biz Geldik, Fistanlılar Nerede” ile devam eden, bodrum katlarında yaşanan vahşet karşısında “Bodrum’da Aşk Başkadır” sözleriyle alay eden yazılar, direniş iradesini kırmanın ve kadını aşığılamanın özel bir yöntemi olarak örgütlenmektedir. Özel timlerin kullandığı binalarda kadın iç çamaşırları ve kullanılmış prezervatiflerin özel olarak sergilenmesi, duvar dibine sıralanmış çıplak erkek fotoğraflarının “ihmale” kamuoyuna servis edilmesi, direnirseniz kadın gibi etek giyersiniz mesajının kuvvetle verilmesi, sadece Kürdistan coğrafyasına değil, tüm kadınlar nezdinde, sömürgeci devletle çelişki içinde olan, saraya biat etmeyen tüm toplum kesimlerine yönelik açık bir gözdağıdır.

Faşizmin cinsiyetçiliği, ırkçılığın cinsel zorbalığı beraberinde getirdiği koşullarda her türlü cinsel saldırının da derinleşen savaş politikası karşısında artacağını öngörmek ve cinsel şiddete karşı mücadelenin, kadın özgürlük mücadelesinin ve toplamda barış ve özgürlük mücadelesinin önemli bir parçası olduğunun altını çizmek gerekir.

Tecavüzün Sorumlusu Olarak Kadınları Görme

Meselenin başka bir yönü de hem kadınlara hem de çocuklara dönük cinsel şiddetin kaynağını toplumsal nedenlere dayandırmayan, tecavüzünün hastalıklı olmasından tutalım da kadını ve çocuğu gördüğü cinsel

şiddet nedeniyle yargılayan bir toplumsal algı ile karşı karşıya olduğumuz gerçeğidir.

Cinsel saldırıya uğrayan kadınların bazı erkekleri suça iten kışkırtıcı davranışlarda buldukları ve işlevsel olarak tecavüzün sorumlusu oldukları yönündeki yaygın fikir, erkek egemen düzenin ideolojik şekillendirmesinin bir sonucudur.

Faşizmin cinsiyetçiliği, ırkçılığın cinsel zorbalığı beraberinde getirdiği koşullarda her türlü cinsel saldırının da derinleşen savaş politikası karşısında artacağını öngörmek ve cinsel şiddete karşı mücadelenin, barış ve özgürlük mücadelesinin önemli bir parçası olduğunun altını çizmek gerekir.

Tecavüzden kadınların sorumlu olduğu, en azından kadınların çeşitli biçimlerde hiç değilse kışkırttığı varsayılmaktadır. Bu teze göre bazen kadınların ne giydikleri, bazen günün hangi saatinde nerede oldukları bu kışkırtma halini belirleyebilmektedir. Bir yabancıyla kendi isteğiyle içki içme ya da arabasına binmeyi kabul etme gibi davranışlar ise doğrudan, kadının cinsel şiddeti hak ettiğine yorulmaktadır.

Cinsel ilişkiden son anda cayma ya da cinsel davete “gerekli cevabı” vermekte yetersiz kalma gibi durumlarda yaşanan tecavüzler ise zaten

cinsel şiddetten sayılmamaktadır. Cinsel şiddete uğrayan kadınların özel yaşamları her defasında cinsel şiddetin meşru hedefi olarak sunulmaları için kullanılmaktadır. Bağdat caddesinde gerçekleşen tecavüz olayında genç kadının geç saatlerde eğlenmiş olmasının aslında uğradığı

Eşinin ya da birlikte yaşadığı sevgilisinin cinsel şiddetini tecavüz saymayan, kadının gördüğü cinsel şiddeti ispatlamasını bekleyen yargı, aynı tecavüzcü motivasyonla hareket etmektedir. Tecavüzde rıza soran, direnmeyen kadını suçlayan mahkemeler, dekolteyi, gecenin üçünü, alkol almayı sorgulayarak tecavüzcüleri ödüllendirmektedir.

cinsel saldırının nedeni olarak gösterilmek istenmesi gibi.

Tecavüzcü ya da potansiyel tecavüzcüler kadını küçük düşürmek ve kendi davranışlarını haklı kılmak bakımından istisnasız biçimde buna benzer “karalama” yöntemlerini kullanmaktadırlar.

Kadınların, erkeklerin kendilerine tecavüz etmelerine sebep olan özellik ve davranışlara sahip olduklarına dair güçlü yargı dışında, tecavüzle ilgili oluşmuş başkaca kalıp yargılar da vardır. Bunlardan biri “eğer dene-

miş olsalardı, kadınların kendilerine tecavüz edilmesini önleyebileceklerine” dair yargıdır. Tecavüz olgusu niteliği gereği rıza dışı yaşanan bir olaydır. Ve büyük oranda kişinin ya doğrudan kendisine yönelen yaşam tehdidi ya da kendi dışında bir başkasına da yönelik şantaj baskısı altında gerçekleşir. Objektif olarak durum böyleyken yine de bu kalıp yargının yaygınlığı yüksektir. Elbette kadınlar, cinsel taciz saldırılarına karşı çeşitli mekanizmalar geliştirmekte, bu saldırıyı bertaraf etmenin hem politik hem kişisel araçlarını geliştirmektedir. Ancak hiçbir kadın, tecavüzden kurtulmayı başaramadığı için sorumlu tutulamaz. Buradan hareketle bu yargı ile de mücadele etmek gerekmektedir. Zira birçok kadın tecavüzden kurtulabilmek adına yaşamına son vermek zorunda kalırken, bu saldırıyı bertaraf edemeyip hayatta kalabilen kadınlar da aynı toplumsal nedenlerle suçlanmaktadırlar.

Kişinin isteği gözetilmeksizin cinselliğin bir zorlama ve kısıtlama aracı olarak kullanılması şeklinde en genel ifadeyle tanımını yapabileceğimiz cinsel şiddet kavramının içine, kadının cinsellikte bir obje olarak kullanılması, ensest ve cinsellikle ilgili küçük düşürücü her türlü davranış da girmektedir.

Cinsel Şiddeti, Bireysel Psikopatolojinin Konusu Olarak Değerlendirme

Cinsel şiddet tanımı içerisindeki tüm bu davranış biçimlerinin, geliştiği cinsiyetçi toplumsal koşullardan bağımsız ele alınması da oldukça yaygındır.

Cinsel şiddeti, cinsler arasındaki toplumsal eşitsizliğin bir sonucu olarak görmemek ve tecavüzcü kişileri de “hasta” olarak değerlendirmek, sorunun toplumsal maddi nedenlerini sürekli reddedip bu tanım üzerinden çözüm üretmeye çalışmak, devletin klasik “kadına yönelik şiddetle mücadele” biçiminin temel mantığını oluşturur.

Erkeklerin saldırgan cinsel davranışlarını alışılmadık ya da kural dışı olarak varsayan bu mantık, cinsel şiddeti özel ve hastalıklı bir davranış olarak tanımlar ve günlük yaşamın dışında tutar. “İstisna olan bu hastalıklı kişiler” ile “normal ve sağlıklı erkekler” arasında herhangi bir ortak nokta ya da benzerlik taşıma durumunu yok sayar. Cinsel saldırı, akıl hastalığının ya da kendini denetleme yeteneğinden yoksun dengesiz kişilerin gerçekleştiği bir eylem olarak görülür. Bu nedenle cinsel şiddete karşı kadınlarda gelişen öfke, örneğin hadım tartışmaları ile bertaraf edilmeye çalışılır.

Kadına Yönelik Cinsel Şiddet Kültürünün Etkisi

Kimi medya araçlarının da tecavüzün normal bir davranış biçimi olarak kabul görmesine önemli miktarda hizmet ettiğini belirtmek gerekir. Cinsel şiddetin olağan ve kabul edilebilir biçimde sıradanlaşması ve yaygınlaşmasında, cinsel şiddeti kışkırtan pornografik yayınların kadına yönelik şiddeti kültürel olarak beslemesinin etkisi yüksektir. Burada odaklandığımız nokta cinselliğin açıkça göz önünde olması değil, kadını aşağılayan imgelerin, cinsellikle

içe geçmiş bir şiddetin ve dahası güç ve şiddetin kadın-erkek cinsel ilişkisinin bir parçası olarak gösterilmesinin çok açık ki tecavüzün normalleşmesine hizmet ediyor oluşudur.

ABD'nin farklı yerlerinden üniversite öğrencisi erkekler üzerinde yapılan ve pornografi ve insan davranışları arasındaki ilişkiyi ele alan bir araştırmada elde edilen bilgiler, cinsel şiddet içeren pornografik yayınların, kadınlara yönelik düşmanca tavırları desteklediğini ve başta tecavüzden tecavüz saldırısına uğrayan kişinin sorumlu olduğu ya da kadınların cinsel şiddetle uyarıldıkları yollu inançlar olmak üzere tecavüzle ilgili efsaneleri güçlendirdiğini ortaya koymaktadır.

Erkek Devlet - Tecavüzcü Yargı

Siyasi iktidarın hem yasa hem de yaptırım ile denetlediği toplumun cinsiyet eşitsizliği bağlamında hukuka biçtiği rol önemlidir. Kadının yasalar ve yargı eliyle korunduğunun düşünüldüğü tüm durumlarda aslında kadınlar erkek şiddetine karşı korunmasız kalırken, cinsel saldırı suçları ise en dar anlamıyla tanımlandığından, hukukun kendisi başlı başına

cinsel şiddeti üreten bir toplumsal mekanizma olarak işlev görüyor.

Cinsel şiddete ilişkin tarif ettiğimiz tüm erkek egemen değer yargılarının en önemli taşıyıcı-üreticilerinden biri olarak yargı mekanizmalarını sayabiliriz. Eşinin ya da birlikte yaşadığı sevgilisinin cinsel şiddetini tecavüz saymayan, kadının gördüğü cinsel şiddeti -neredeysen imkansız olduğu halde- ispatlamasını bekleyen yargı, aynı tecavüzcü motivasyonla hareket etmektedir. Tecavüzde

İran'da istihbaratçıların tecavüzünden kaçmaya çalışırken yaşamını yitiren Ferinaz, nasıl bir kadın isyanını tutuşturduysa, tecavüzden kurtulmak için yaşamını yitiren Gülay Bursalı ya da niceleri tecavüze ve cinsel şiddete karşı kadın isyanının bir tetikleyicisi olabilir.

rıza soran, direnmeyen kadını suçlayan, ağlamayan çocuğu yargılayan mahkemeler, dekolteyi, gecenin üçünü, alkol almayı sorgulayarak tecavüzcüleri ödüllendirmektedir.

Sonuç Olarak

İktidarın toplumsal cinsiyetçi örgütlenmesi, erkek egemen değer yargıları, kadın bedenini denetleyen ideolojik ve kurumsal araçların niteliği ve cinsler arasındaki eşitsizliğin, başta cinsel şiddet olmak üzere her türlü şiddetin kaynağı olduğu

gerçekliğinden ayrılmadan kadına yönelik şiddete karşı mücadele yükseltilmelidir.

Cinsel şiddetin yaygınlığı ve meşruiyetine dair ise kadın cephesinde mücadelenin geliştiği gerçeğini görmek ve yeni araçlarla gelişen bu bilinç ve eylem düzeyini doğru analiz etmek gerekmektedir. Özellikle genç kadınların kampüslerde yaşanan cinsel tacize karşı geliştirdikleri teşhir ve cezalandırma faaliyetlerinin hızla yaygınlık kazanması gelişkin örneklerden biridir. Liselerde tecavüze uğradığı için yaşamına son veren genç kadınların hemcinsleri üzerinde bıraktıkları öfke her an daha büyük kadın isyanına dönüşme potansiyeli taşımaktadır. İran'da istihbaratçıların tecavüzünden kaçmaya çalışırken yaşamını yitiren Ferinaz, nasıl bir kadın isyanını tutuşturduysa, tecavüzden kurtulmak için yaşamını yitiren Gülay Bursalı ya da niceleri tecavüze ve cinsel şiddete karşı kadın isyanının bir tetikleyicisi olabilir.

Kadın bedeninin, cinselliğinin denetlenmesine ve cinsel şiddetin her türüne karşı verilecek çeşitli mücadelelerin yeni kadın isyanlarının mayası olduğunu-olacağını görmek ve buna uygun politikalar geliştirmek gerekmektedir.

Kaynakça

Cinsel Şiddeti Anlamak -Diana Scully
İkinci Cins-Simone de Beauvoir
Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni- Friedrich Engels
Dişlilik, Güzellik ve Şiddet Sarmalında Kadın ve Bedeni-Yasemin İnceoğlu-Altan Kar
Feminist Bir Devlet Kuramına Doğru- Catharine A Mackinnan
Cinsiyet Belası-Judith Butler
www.diken.com.tr

Koçgiri İsyanı

Ali Haydar Saygılı

Koçgiri hareketi ve isyanı, 1919-21 döneminde Kürt ulusal mücadelesinde bağımsız örgütlenme ve ulusal taleplerden taviz vermeme konusunda net ve kararlı duruşu temsil eder. Aynı zamanda döneme hakim olan geleneksel Kürt siyasetiyle yollarını ayıran ulusal devrimci bir çıkıştır. Geleneksel hareketin eleştirisi ve kopuş üzerinden gelişir. İsyanın önderliğini yapan kadrolar da geleneksel Kürt siyasetine hakim olan çevrelerden gelmez. Koçgiri Kürt siyasal hareketi yeni ve bağımsız bir süreçtir.

Koçgiri Kürt hareketinin bağımsızlık fikri ve yönelimi, KTC'deki otonomi-bağımsızlık tartışmaları ve ayrışmalarından önceye dayanır. Bu ayrışmayı besler, derinleştirir. Geleneksel Kürt siyaseti içindeki bağımsızlık yanlılarının siyasi iradelerinin kırıldığı ve geri adım attıkları koşullarda da, yalnız kalma pahasına, bu çizgiyi sürdürür. Kürt ulusal kazanımları olarak gördükleri hakların ve statülerin tanınmasını ister, halkın eylemiyle dayatır.

Koçgiri^[1] isyanı, Kürt ulusal mücadeleleri ve isyanları tarihinde oldukça önemli bir yerde durur. Kızılbaş Alevi inancından Kürtlerin açık ve net ulusal taleplerle gerçekleştirdiği bir siyasal hareket olarak özgündür. Kürdistan'ın kendi kendisini yönetmesi fikrini bayraklaştırır. Kürtlerin statü talebini Türk yönetici sınıflarına dayatır ve kendi bağımsız eylemleriyle bu statünün inşasına girer. Türk egemen sınıfların siyasal inisiyatifleri altına girmeyi kabul etmez.

Dönemine damgasını vuran geleneksel Kürt siyasetiyle ve liderliği ile yol ayrımını işaret eder. Verili siyasal duruma ve olanaklara hücum ederek, Kürt halkına, halkın eylemine dayanan bağımsız bir yol açmaya yönelir. Koçgiri isyanı tarihsel, siyasal gelişimi, mücadele deneyimleri ve mirasıyla bugünkü mücadelelere de ışık tutar. O günden bu güne yansımalarıyla Kürt ulusal meselesinin güçlüce kavranmasını sağlar

[1] Koçgiri, hem Kızılbaş-Alevi Kürt aşiretlerinin birliğinin hem de bu aşiretlerin yaşam alanlarını ifade eden coğrafi bölgenin adıdır. Günümüzde siyasi-idari harita üzerinden tarif edilirse; Sivas'ın İmranlı, Zara, Kangal, Divriği, Suşehri, Hafik ilçeleriyle Erzincan'ın Kuruçay, Refahiye ve Kemah ilçelerini kapsar.

Koçgiri'de Ulusal Mücadelenin Gelişimi

Koçgirili Kızılbaş Kürtler ulusal ve mezhepsel kimlikleri nedeniyle çifte baskıya maruz kalırlar. Osmanlı'nın gadrine uğrarlar. Osmanlı ile barışık değillerdir. Bu durum, 20. yüzyılın başında Kürt ulusal bilincinin gelişmesiyle dışa vurur. Bilhassa 1. Emperyalist Paylaşım Savaşı sürecinde Koçgirili Kürtlerin ulusal kimlikleriyle kendi kendilerini yönetme

Dönemin pek çok ulusal hareketinde olduğu gibi bu ulusalcılık iki ana siyasi program etrafında oluştu. Mevcut devlet sınırları içinde eşit haklar ve otonomi birinci çizgiyi, bağımsızlık ikinci çizgiyi temsil ediyordu. Bulgarlara, Ermenilere ya da Araplara bakıldığında da bu iki çizgi ayrışması karakteristiktir.

iddiası ve iradesi gelişir. Sonrasında Kürt ulusal mücadelesinin diğer dinamikleriyle yakınlaşmaya yönelir. Önemli siyasal dönemeçlerden geçen bu bilinç ve irade Koçgiri isyanıyla doruğa ulaşır.

Koçgirili Kürtlerin kendilerini yönetme iradesi ve eylemi, o dönemde baskın olan geleneksel Kürt siyasetinden bağımsız bir kanalda gelişir.

Koçgiri isyanının önderleri olarak anılacak olan Alişan, Haydar Beyler

ve Alişer gibi önde gelen Kürt liderler, Kürtlerin Osmanlı'dan ayrılması ve kendi kendilerini yönetmesi fikrini, 1. Emperyalist Paylaşım Savaşı koşullarında örgütlemeğe çalışırlar. Savaş döneminde ittihatçıların tüm çabalarına rağmen, Osmanlı'ya istedikleri desteği vermezler. Asker göndermez, vergi ödemezler. Kaybettiği toprakları geri kazanma uğruna giriştiği gerici işgalci, sömürgeci savaş ve halkları hedef alan soykırım siyasetlerinde Osmanlı'nın tarafında olmazlar. Kendilerini ve bölgelerini korumayı esas alırlar.

Paylaşım savaşının sona erdiği 1918 yılı sonu ve 1919, Koçgiri'deki ulusal hareketin gelişimi bakımından yeni bir etap olur. Hareketin liderleri, İstanbul'da bulunan ve geleneksel Kürt siyasetinin ağırlık merkezini oluşturan Kürt Teali Cemiyeti (KTC) ile ilişki kurarlar. Sivas İmranlı (o devirdeki adı Ümraniye) ile Elazığ'da KTC'nin şubelerini açarlar. Koçgiri ve havalisinde siyasal propaganda ve örgütlenmeye hız verirler.

KTC ile ilişkiler onlara ulusal mücadelenin geleneksel kanalıyla buluşma yolunu açar. KTC içerisinde süregiden otonomi-bağımsızlık tartışmalarında bağımsızlık çizgisine yakın dururlar. Bu çizgide yayın yapan Jîn dergisi, Koçgiri'deki ulusal propagandanın ve politik örgütlenmenin etkin organı olur. Bu ilişki, Koçgiri'deki hareketi hem Kürdistan'ın bağımsızlığını savunan çizginin diğer dinamikleriyle hem de mücadelenin uluslararası fikri ve siyasal dayanaklarıyla buluşturur. Ekim devriminin yükselttiği ulusların kendi kaderlerini tayin ilkesini

benimseme, Ocak 1919'da başlayan Paris konferansında etkin biçimde Kürdistan'ın statüsünün tartışılması ve tanınmasının yolunu açan Wilson deklarasyonunu siyasal bir dayanak olarak değerlendirme eğilimi Koçgiri'de karşılığını bulur. Bu bağımsızlıkçı çizgi, henüz yeni temas edilen KTC önderliği ve geleneksel Kürt siyasetiyle yan yana yürümeye çalışır. Ne ki, çok sürmeden yollar ayrılacaktır.

Koçgiri isyanının tarihsel, siyasal çizgisi aynı zamanda geleneksel Kürt siyasetiyle ilişkileri ve onların politik çizgileriyle mücadele sürecinde berraklaşır. Koçgiri isyanının Kürt ulusal mücadeleleri tarihi içerisindeki devrimci çıkışının önemi, bu tarihsel uğraktaki saflaşma süreciyle daha iyi kavranır.

Geleneksel Kürt Siyaseti (1918-1925)

Geleneksel Kürt siyaseti, genel hatlarıyla Kürt beyliklerinin 1830'lu yıllardan itibaren yükselttiği ayaklanmalarla şekillenen geleneğin siyasal devamcısı, 20. yüzyıldaki izdüşümüdür. Bu hareket, II. Meşrutiyet'ten sonra ivmelenir ve yeni bir gelişme dönemi yaşar. Başkent İstanbul, hareketin siyasal ve fikrisel merkezidir. Yeni kurulan cemiyetler ve Kürt dergileri üzerinden gelişen hareket 1. Emperyalist Paylaşım Savaşı döneminde kesintiye uğrar. Savaşın ardından yeniden örgütlenir. 1918'de kurulan Kürt Teali Cemiyeti (KTC) hareketin siyasal ve örgütsel geleneğini sürdürür.

Hareketin siyasal hedeflerini, çizgisini temsil ve tayin eden kadrolar

geleneksel Kürt liderleri ve aşiret beyleridir. Bedirhanlar ve Babanlar başta olmak üzere tasfiye edilen Kürt mirliklerinin hanedan aileleri, Şeyh Ubeydullah'ın oğlu Seyit Abdülkadir gibi nüfuzlu din ve siyaset adamları, Kürt eşrafından Cemilpaşazadeler vb. hareketin yönetici kadroları olarak öne çıkarlar. Hareketin Kürdistan'daki kadrolarını da yine geleneksel Kürt ileri gelenleri ve nüfuzlu aileleri oluşturur.

Hareket, Kürtlerde ulusal birlik duygusu ve düşüncelerini bir nebze ilerletir. Ne var ki, aşiretlerin ve beylerin ailelerinin geleneksel rekabetleri ile mezhepçi yaklaşımlar harekette de varlığını korur; Kürt birliğinin önüne geçer. Hareket bu engeli aşamaz. Geleneksel Kürt siyasetinin temel bir özelliği, aşiretler arasında kıyıcı bir rekabet olması ve sürekli birbirlerini tasfiye ederek yerelerde egemenlik kurmalarıdır. Aşiretlerin kendi aralarındaki çelişki ve çatışmalarında üstünlüklerini Osmanlı ile ya da İran ile kurdukları çıkar ilişkilerine borçlu olmaları, onların en zayıf yanıdır.

Ermeni ulusal hareketinin doğuşu ve uluslararası meşruiyet kazanması

ve 1908 burjuva devrimi ile oluşan yeni koşullarda geleneksel Kürt siyasetinde feodal-aşiretsel otonomi yerine burjuva ulusal fikir ve eğilimler öne çıkmaya başladı. Yine aynı dönemde Osmanlı hakimiyeti altındaki Balkanlar'da yükselen, Mısır ve Arabistan'ı da kapsayan ulusalcılık akımının Kürdistan coğrafyasını etkisi altına alması kaçınılmazdı. Ekim devrimi ile mazlum ulusların

Her halükarda Kürt ulusalcıları için en büyük açmaz Ermenilerin kendileri için belirlediği ulusal sınırlar ile Kürtlerin belirlediği sınırların bir ölçüde birbirini kapsıyor olmasıydı. Dönemin Kürt ulusalcıları “Ermeni talepleri”ni geçersiz kılmak için ya İstanbul veya Ankara hükümeti ile işbirliğini tercih ediyor ya da İngilizleri arkalayarak bağımsızlık kazanmayı umuyorlardı.

kurtuluş umudu doruğa çıktı. Yine aynı dönemde kapitalist emperyalist paylaşımına geç dahil olmuş ABD'nin “pazar payı” kapmak için ulusların kaderlerini tayin hakkını öne çıkarması, ya da İngilizlerin Osmanlı'dan büyük parçalar koparmak amacıyla kimi ulusal kurtuluş hareketlerini desteklemesi Kürt ulusalcılarını da cesaretlendirdi. Dönemin pek çok ulusal hareketinde olduğu gibi bu

ulusalcılık iki ana siyasi program etrafında oluştu. Mevcut devlet sınırları içinde eşit haklar ve otonomi birinci çizgiyi, bağımsızlık ikinci çizgiyi temsil ediyordu. Bulgarlara, Ermenilere ya da Araplara bakıldığında da bu iki çizgi ayrışması karakteristiktir. Kürt ulusalcılığı da aynı ayrışmayı yaşadı.

Her halükarda Kürt ulusalcıları için en büyük açmaz Ermenilerin kendileri için belirlediği ulusal sınırlar ile Kürtlerin belirlediği sınırların bir ölçüde birbirini kapsıyor olmasıydı. Dönemin Kürt ulusalcıları “Ermeni talepleri”ni geçersiz kılmak için ya İstanbul hükümeti veya Ankara hükümeti ile eşit haklar ve otonomi karşılığı işbirliğini tercih ediyor ya da İngilizleri arkalayarak bağımsızlık kazanmayı umuyorlardı.

Hem İstanbul hem Ankara hükümeti Kürtlere eşit haklar ve otonomi vadediyordu, hem de İngilizler yakında gelecekte bir bağımsızlık olasılığına işaret ediyordu. Koçgiri bu her iki çizginin dışına çıkma arayışındır aynı zamanda. Kurtuluşu emperyalist devletlerle işbirliğinde görmedi. Ama öte yandan Ankara hükümetine de “seninle birlikte olmam için eşit haklarım olmalı, gelecekte değil şimdi iki eşit ulus olarak hareket etmeliyiz” demiştir. Ankara'nın ya da İngilizlerin peşine takılan Kürtlerden farklı bir yol açmaya çalışmıştır.

Yol Ayrımı ve Devrimci Kopuş: KOÇGİRİ

Koçgiri hareketi ve isyanı, 1919-21 döneminde Kürt ulusal mücadelesinde bağımsız örgütlenme ve ulusal taleplerden taviz vermeme konusun-

da net ve kararlı duruşu temsil eder. Aynı zamanda döneme hakim olan geleneksel Kürt siyasetiyle yollarını ayıran ulusal devrimci bir çıkıştır. Geleneksel hareketin eleştirisi ve kopuş üzerinden gelişir. İsyanın önderliğini yapan kadrolar da geleneksel Kürt siyasetine hakim olan çevrelerden gelmez. Koçgiri Kürt siyasal hareketi yeni ve bağımsız bir süreçtir.

Koçgiri Kürt hareketinin bağımsızlık fikri ve yönelimi, KTC'deki otonomi-bağımsızlık tartışmaları ve ayrışmalarından önceye dayanır. Bu ayrışmayı besler, derinleştirir. Geleneksel Kürt siyaseti içindeki bağımsızlık yanlılarının siyasi iradelerinin kırıldığı ve geri adım attıkları koşullarda da, yalnız kalma pahasına, bu çizgiyi sürdürür. Kürt ulusal kazanımları olarak gördükleri hakların ve statülerin tanınmasını ister, halkın eylemiyle dayatır.

Koçgiri'de gelişen hareket, geleneksel Kürt siyasetinin aksine bağımsız örgütlenmeyi esas alır. Ne Osmanlı'ya ne de Ankara hükümetine tabi olmayı kabul eder. Koçgiri ve Dersim aşiretleri, 1919 yazında ve güzünde gerçekleştirilen Erzurum ve Sivas kongrelerine çağrılı olmalarına rağmen temsilci göndermezler. M. Kemal, Sivas Kongresi'nde Koçgiri ve Dersimli Kürtlerin desteğini almayı umar. Bu amaçla Koçgiri'deki hareketin liderlerinden Alişan Bey'le görüşür. Ona vekillik önerir. Alişan Bey, Kürdistan'ın bağımsızlığına gidişte bir aşama olarak gördükleri özerkliğin ilan edilmesini ister. Hareketin bağımsız örgütlenmesinden ödün vermez. Karşılık bulamayınca Ankara'da kurulacak mecliste yer al-

mayı açıkça reddeder. Vekillik önerisini geri çevirmeyerek M. Kemal'in siyasi inisiyatifini kabul eden Kürt hareketi temsilcilerine karşı çıkar. Kongrelere mesafeli durur. Bu, kolektif bir duruştur. Kürt halkının kendi siyasal gücüyle kendi yönetimini kurmasının gerekli ve mümkün olduğunu savunur. Kürtlerin bu iradesinin ve Kürdistan'ın statüsünün tanınmadığı durumda M. Kemal ve

1920 yılı, Kürt hareketi ve Koçgiri bakımından ayrışma ve netleşme dönemidir. Paris konferansında Kürdistan'ın statüsü üzerine yürütülen tartışmalar ve Şerif Paşa'nın manda yönetimi altında ya da Ermenilerle konfederasyon biçiminde bağımsız bir Kürdistan için görüşmeler yapması, siyasal gündemi ve gidişatı belirler. Tartışmalar saflaşmayı derinleştirir.

Ankara hükümetiyle siyasal ilişkiler kurulmasını doğru bulmaz. Bunu, çeşitli yol ve vesilelerle dile getirir, örgütler. Bu zeminde hem M. Kemal ve ileride kurulacak olan Ankara hükümetiyle temsil olunan Türk egemen sınıflarına, hem de geleneksel Kürt siyasal hareketinin işbirliği ve uzlaşma eğilimindeki çizgisine karşı bağımsız bir hatta yürüme mücadelesi verir.

1920 yılı, Kürt hareketi ve Koçgiri bakımından ayrışma ve netleşme dönemidir. Paris konferansında Kürdistan'ın statüsü üzerine yürütülen tartışmalar ve Şerif Paşa'nın manda yönetimi altında ya da Ermenilerle konfederasyon biçiminde bağımsız bir Kürdistan için görüşmeler yapması, siyasal gündemi ve gidişatı belirler. Tartışmalar saflaşmayı derinleştirir. Şubat-Mart 1920'de,

Bu tarihsel dönemde, Kürt ulusal birliğini tesis edecek, ulusal mücadeleye önderlik edecek merkezi bir önderlik ve ortak siyasal program oluşturulamaz. Kürt siyaseti ve önderliğinin büyük bölümü BMM çatısı altında Türk egemen sınıflarıyla ittifak temelinde özerk Kürdistan'ı savunur; onların siyasi, askeri inisiyatifinde Ermenilerle savaşa tutuşur.

çoğunluğu Osmanlı ile siyasal çıkar ilişkileri içinde olan, Osmanlı'ya bel bağlayan aşiret liderleri ve bey aileleri ile Osmanlı Meclis-i Mebusan'ında yer alan Kürt vekiller, İstanbul Fransız Yüksek Komiserliği'ne protesto telgrafları gönderirler. Şerif Paşa'nın Kürtleri temsil etmediğine dair bildiri yayımlarlar. M. Kemal de Erzurum ve Sivas kongrelerinde desteğini aldığı Kürt aşiretlerini ve bey-

leri yönlendirir, benzer içerikli protesto telgrafları yollamalarını sağlar. KTC Başkanı Seyit Abdülkadir de Paris'teki görüşmelerde Osmanlı heyetinin yalnız bırakılmaması yönünde telgraf çeker.

Koçgiri ve Dersim aşiretleri içinde ulusal örgütlenme hazırlıklarına önderlik eden hareket adına Alişan Bey, M. Kemal ve onu destekleyen Kürt beylerinin girişimlerine tepki gösterir. Zira Koçgiri ve Dersimli Kürtler, Kürtlerin statü kazanması ve kendi kendini yönetmesi mücadelesini Ermenilerin statü ve hak kazanmalarını engelleme bağlamında ele almazlar. Geleneksel Kürt siyasetine hakim olan Ermeni karşıtı anlayış ve tutumlar ile bu tutumların dayandığı çelişki ve çatışmalar Koçgiri ve Dersim'de karşılığını bulmaz. Kürt ulusal mücadelesinin ve bağımsızlık taleplerinin prangasına dönüştürülen Ermeni karşıtı tutumlara meyiletmezler. Bu nedenle, Dersim ve Koçgiri adına ayrı bir rapor hazırlarlar, hem Ankara'ya hem de KTC vasıtasıyla Paris'teki görüşmelere gönderirler. Bu rapor ve bildirimlerde Kürdistan'ın bağımsızlığı talebi net biçimde vurgulanır.

Şubat-Mart döneminde yayınlanan karşılıklı bildirimler ve protesto açıklamaları, Kürt ulusal hareketindeki saflaşmayı ve alınan pozisyonları netleştirir. Koçgiri-Dersim merkezli bağımsız ve bağımsızlıkçı çizgi ile Ermenilere karşı Türklerle birlik yanlısı Kürt hareketi arasında kopuşu hızlandırır. Kürt siyasetinin dayandığı kimi aşiretler ve liderleri, 1920 Nisan'ında kurulan Büyük Millet Meclisi'nde 72 vekille yer

alırlar. Karargahı Erzurum'da bulunan Kazım Karabekir komutasında Ermenilere karşı harekete dahil olurlar. Geçmişte Hamidiye Alaylarında ve aşiret birliklerinde yer almış Kürt kuvvetleri, Paris konferansında kabul edileceğine kesin gözüyle bakılan bağımsız Ermenistan'ı fiilen engelleyecek ve boşa çıkaracak askeri hazırlıklara ve eylemlere girişirler.

Henüz Paris konferansı sonuçlanmamış, Sevr Antlaşması imzalanmamışken, Koçgirili Kürtler, Kürdistan'ın özerkliği ve bağımsız örgütlenme iradesini kırmaya dönük girişimleri nedeniyle Ankara hükümetine bağlı kuvvetlerle çatışmaya başlar.

Temmuz 1920, bu çatışmaların ve irade savaşının dönüm noktasıdır. Koçgirili Kürt kuvvetleri, Çulfa Ali Türk karakolunu basar ve askerleri esir alırlar. 25 Temmuz'da, Refahiye'den Kuruçay'a gitmekte olan hükümet birliklerine baskın yapar, 26 sandık cephaneye el koyarlar. Bir gün sonra Refahiye'yi kuşatıp denetimlerine alırlar. Giresun'dan Eğin'e cephaneye taşıyan birliklere de saldırılar düzenlerler.

Ankara hükümeti, bu saldırılara karşı bir yandan bölgeye askeri kuvvet sevk eder, diğer yandan zaman kazanmaya çalışır. Buna göre, Refahiye'ye giren Alişan Bey oranın kaymakam vekili, kardeşi Haydar Bey ise İmralı bucak müdürü olarak atanır.

Bu tarihsel dönemde, Kürt ulusal birliğini tesis edecek, ulusal mücadeleye önderlik edecek merkezi bir önderlik ve ortak siyasal program oluşturulamaz. Kürt siyaseti ve ön-

derliğinin büyük bölümü BMM çatısı altında Türk egemen sınıflarıyla ittifak temelinde özerk Kürdistan'ı savunur; onların siyasi, askeri inisiyatifinde Ermenilerle savaşa tutuşur. Koçgiri-Dersim merkezli hareket ise Kürdistan'ın özyönetim iradesini kırmayı amaçlayan askeri sevkîyatları ve siyasal baskıları nedeniyle Ankara hükümetiyle açık çarpışmalara girişir. Koçgiri isyanının dayandığı hareket, sadece siyasi bildirimler ve diplomatik girişimlerle değil, işgalci askeri varlığa karşı eylemleriyle de devrimci kopuşunu derinleştirir. 1920 yazında olgunlaşan bu kopuşun üzerine Sevr Antlaşması gelir. Bu süreçten sonra Koçgiri ve Dersim Kürtleri bağımsız Kürdistan için ayaklanma hazırlıklarını yoğunlaştırır ve hızlandırır.

Sevr Ve Kürdistan'ın Bağımsızlığı

Sevr Antlaşması, İstanbul hükümeti ile paylaşım savaşının galibi emperyalist devletler arasında 10 Ağustos 1920'de imzalanır. Osmanlı Meclis-i Mebusan'ı dağıtıldığı için bu antlaşma mecliste onaylanmaz. Büyük Millet Meclisi ve Ankara Hükümeti ise bütünüyle karşı çıkar, reddeder.

Sevr Antlaşması'yla Boğazlar için uluslararası statü öngörülür. Antlaşmaya göre Rodos hariç Ege adaları, Doğu Trakya ve iç bölgeleriyle İzmir Yunanistan'a; Suriye ve Kilikya Fransa'ya; Irak, Filistin, Mısır ve Kıbrıs İngiltere'ye; on iki ada, Rodos ve Antalya'ya kadar Akdeniz kıyıları İtalya'ya verilir. Arabistan İngiltere bünyesine bırakılır. Ermenistan'a bağımsızlık, Kürdistan'a bir yıllık

özerklikten sonra istenirse bağımsızlık tanınır. Türklere sadece Orta Anadolu kalır.

Osmanlı'nın dahil olduğu emperyalist paylaşım savaşı ezilen halkların ve emekçi sınıfların çıkarına değildir. Sözde yurt savunması adı altında bu gerici savaşta egemen sınıfların ve emperyalist ittifakın desteklenmesi yanlıştır. Bu savaşta Kürtlerin, Ermenilerin, Arapların ve

Osmanlı'nın dahil olduğu emperyalist paylaşım savaşı ezilen halkların ve emekçi sınıfların çıkarına değildir. Sözde yurt savunması adı altında bu gerici savaşta egemen sınıfların desteklenmesi yanlıştır. Kürtlerin, Ermenilerin, Arapların ve diğer ezilen halkların kendi ulusal talepleri etrafında Osmanlı'yı hedef alan mücadelelere girişmeleri haklıdır, meşrudur.

diğer ezilen halkların kendi ulusal talepleri etrafında örgütlenmeleri, Osmanlı'yı hedef alan mücadelelere girişmeleri ya da öz savunma geliştirmeleri haklıdır, meşrudur. Devrimciler, komünistler bu mücadelelere egemen sömürücü sınıfların penceresinden bakmazlar, bakamazlar.

Paylaşım savaşı sonrası "barış" görüşmeleri de paylaşım savaşının devamıdır. Sadece "masa"da ve

diplomatik müzakerelerden ibaret değildir. Sahada atılan adımları, tutulan mevzileri ve kazanılan avantajları da içeren bir güç ve irade çatışması halinde sürer. Yine gerici egemen sınıfların tarafları olduğu görüşmelerde ezilen halkların kaderlerini belirleyecek kararlar alınırken, halklara kurbanlık koyun misali yazgısını beklemek değil, doğrudan ya da eylemlerinin siyasal sonuçları dolayısıyla müdahil olmak düşer. Gerek mücadele sahasında, gerekse uluslararası platformlarda ortaya çıkan siyasal fırsatlara dayanması da, siyasal mevziler kazanması ve bu yollarla taleplerini egemen sınıflara dayatması da siyasal stratejinin gereğidir. Ezilenlerin siyasal pozisyonları ve yönelimleri de Türk-Osmanlı egemen sınıflarının ya da emperyalistlerin yaklaşımlarıyla değil, taleplerinin ve mücadelelerinin haklılığı ve meşruluğuyla değerlendirilir.

Bu nedenle Kürtler, Ermeniler, Araplar Sevr Antlaşması'na Türk egemen sınıflarının penceresinden bakmazlar. Keza, emperyalistlerin gözüyle de ele almazlar. Türk egemen sınıflarının, ortaya çıkan siyasal koşullar ve mücadele imkanlarından haklı talepleri yönünde yararlanan Kürtleri, Ermenileri, Arapları "emperyalizmin işbirlikçisi ve hain" ilan etmesi kendi siyasal, sınıfsal durumunun ifadesidir. Oysa ezilen halklar aynı siyasal gelişmelerde yaşadıkları katliamların, sergiledikleri direnişlerin ve gerçekleştirdikleri ayaklanmaların görünür kıldığı ulusal mücadelelerinin siyasal karşılığını bulurlar. Bunun egemenlerin lütfu olmadığına, kendi mücadeleleriyle bu düzeye

taşındığını bilirler, görürler. Güçleri ve iradeleri oranında değerlendirmek isterler. Kürdistan'ın statüsüne dair Sevr kararlarını da bu zeminde değerlendirirler.

Türk ulusu için de yeni bir durum oluşmuştur, egemen ulusken Sevr'le birlikte ezilen ulus durumuna düşmüştür. Bu yeni şartlar altında emperyalist paylaşımına karşı ulusların tam eşitliğine ve birlikte kurtuluşuna dayalı ortak mücadele örgütlenmeliydi. Ne var Türk egemen sınıfları egemen ulus ayrıcalığından vazgeçmeye niyetli değildi. Hristiyan ulus ve toplulukların ezilmesini, Kürtlerin de gelecekteki kimi haklar karşılığında kendine tabi olmasını istiyordu. Bu "kimi haklar" hiçbir biçimde "eşit haklar"ı ya da ulusal statüyü kapsamıyordu. Nitekim durumunu sağlamlaştırır sağlamlaştırılmaz Türk egemen sınıfları tüm sözlerini yuttu, onlarla ittifak yapan Kürtlere ihanet etti. Bu koşullar altında Koçgiri'nin ilk etapta özerklik biçiminde de olsa birlikte mücadele için ulusal statünün kabulünü istemesi ve bu amaçla ayaklanması haklı ve meşrudur.

Hozat Bildirgesi

Ankara hükümetinin Sevr'e karşı çıkarken Kürtlerin talepleri ve Kürdistan'ın statüsü konusundaki tutumunu net olarak açıklamaması, oyalayıcı söylemlerle geçiştirmesi üzerine Koçgirili ve Dersimli Kürt aşiretler ayaklanma hazırlıklarına girişirler. Kangal'a bağlı Yelice Köyü'nde bulunana Hüseyin Abdal Tekkesi'nde bir toplantı yaparlar.

Toplantıda "Sevr Antlaşması'nın tatbiki ve Diyarbakır, Van, Bitlis, Elazığ, Dersim ve Koçgiri muntakalarını ihtiva eden bağımsız bir Kürdistan'ın teşkilini başarmak için silaha sarılmaya ve bu uğurda sonuna kadar savaşmaya" tam bir ittifakla karar verilir, and içilir.^[2]

Koçgiri aşiretlerini birleştiren bu toplantıdan sonra, Kasım 1920'de Koçgiri isyanının önderlerinden Ali-

Bu "kimi haklar" hiçbir biçimde "eşit haklar"ı ya da ulusal statüyü kapsamıyordu. Nitekim durumunu sağlamlaştırır sağlamlaştırılmaz Türk egemen sınıfları tüm sözlerini yuttu, onlarla ittifak yapan Kürtlere ihanet etti. Bu koşullar altında Koçgiri'nin birlikte mücadele için ulusal statünün kabulünü istemesi ve bu amaçla ayaklanması haklı ve meşrudur.

şan Bey ve Alişer Dersim Hozat'a geçerler. Burada Dersim aşiretleriyle yapılan toplantılar sonucunda 15 Kasım 1920 tarihli bir bildirge hazırlanır ve Ankara hükümetine iletilir. Koçgiri isyanının dönüm noktası olan Hozat Bildirgesi'nde şu talepler yer alır:

[2] Mamo Baran, Koçgiri-Kuzeybatı Dersim, İstanbul 2002, s.17-18, aktaran Ali Dersimi Dersim-Koçgiri Direnişleri, Alişer Efendi ve Zarife Xatun, Peri Yayınları, İstanbul 2010, s.87

1 - Kürdistan'a muhtariyet idaresine muvafakat eden İstanbul Saltanat idaresinin bu tablodaki kararını M. Kemal hükümetinin de resmen kabul edip etmeyeceğinin açıklanması,

2 - Kürdistan muhtariyet idaresi hakkında M. Kemal hükümetinin görüş noktasının ne olduğu hususunda Dersimlilere acilen cevap verilmesi,

3 - Elazığ, Malatya, Sivas, Erzinca mıntıkları hapisanelerinde mevcut bütün mevkuların hemen serbest bırakılması,

4 - Kürt çoğunluğu bulunan mıntikalarda Türk hükümeti idare memurlarının geri çekilmesi,

5 - Koçgiri mıntikasına gönderildiği haber alınan müfrezelerinin derhal geri çekilmesi.

Ankara hükümeti, bu açık, net ulusal talepleri kabul ettiğini ilan etmek yerine, bir yandan bölgeye asker yollamayı sürdürür, diğer yandan oyalayıcı adımlar atar. Elezığ'dan

Dersim'e bir "nasihat heyeti" gönderir. Elazığ valisinin M. Kemal adına Kürt taleplerini karşılamaya hazır olduğu iletilir. Ancak inandırıcı bulunmaz. Bu aşamada Nasihat Heyeti Diyar ve Meço ağaları ikna eder, Dersim mebusu olarak meclise katılmalarını sağlar. Ancak Dersim ve Koçgiri aşiretleri 25 Kasım 1920'de yeni bir açıklama yayınlar, Elazığ valiliği vasıtasıyla Ankara'ya iletir. Açıklama şöyledir: "*Sevr anlaşması mucibince Diyarbekir, Elazığ, Van ve Bitlis vilayetlerinde müstakil bir Kürdistan teşekkül etmesi lazım geliyor. Binaenaleyh bu teşkil etmelidir, aksi takdirde bu hakkı silah kuvvetleriyle almaya mecbur kalacağımızı beyan ederiz.*"^[3]

Bu açıklamanın yarattığı siyasi baskının diğer Kürt aşiretlerini de etkileme ve harekete geçirme gücü vardır. Ankara hükümeti bunun önünü almak ister. Birkaç kişinin ikna edilerek Dersim mebusu olarak meclise katılması buna yetmez. Meclis'te bulunan 72 Kürt vekilin bu çizgiye ve iradeye karşı çıkması istenir. Bu vekiller de ortak bir açıklama yaparak Ankara hükümetinin yanında olduklarını ilan ederler. Koçgiri ve Dersimli aşiretler ise 72 Kürt vekilin mecliste yer almasını ve kendilerine karşı Ankara hükümetinin yanında saf tutmalarını şiddetle eleştirirler. "*Meclisteki mebusların Dersim'i temsil hakkına sahip olmadıklarını, Dersim'in müstakil idare istediğini, ancak bu milli talebin Ankara hükümeti tarafından kabul ve resmen ilanıdan sonra Kürdistan'ın konfede-*

[3] Ali Dersimi(Derleyen), age. s.69

rasyon şeklinde hükümetle işbirliği yapabileceğini” belirtirler.^[4]

Süreç ayaklanmaya doğru evrilirken “şimdi zamanı değil” diyenlerle buna cepheden karşı çıkanlara rağmen, bu bağımsızlık iradesi ve statü talebi siyasal bakımdan etkili olur. M. Kemal ve Ankara hükümeti üzerinde, Kürtlerin statüsü konusunda yaklaşımlarını açıklama baskısı yaratır. Bu konuda daha net ve bağlayıcı açıklamalara zorlar. 1921 yılı Ocak ayında, yani Hozat Bildirgesi’nden iki ay sonra kabul edilen Teşkilat-ı Esasi’de öz yönetime vurgu yapılmasında Koçgiri ve Dersim’in ayaklanmayı göze alan ve hazırlayan statü ilan ve eyleminin de güçlü rolü vardır. Bu mevzinin kazanılmasında, Koçgiri ve Dersimli aşiretlerin iradesinin zorlayıcılığı da diğer etmenler kadar pay sahibidir. M. Kemal her türlü siyasal hareket ve örgütlenmeyi kendi önderliği altında toplamak ister. Muhalifleri, siyasal rakiplerini ve bağımsız örgütlenen kesimleri (TKP önderliği, Çerkez Ethem gibi) tasfiye eder. Ezilenlere bağımsız örgütlenme hakkı tanımaz. Aynı gayeyle Koçgiri Dersim Kürt direnişinin bağımsız örgütlenme iradesini kırmaya ve bağımsızlıkçı çizgisini tasfiye etmeye önem ve öncelik verir. Koçgiri’nin üzerine askeri sefer düzenler.

Koçgiri İsyanı

Koçgiri-Dersim arasında geçişlerin mümkün olacağı 1921 baharı ayaklanma tarihi olarak belirlenir. Ancak bu plan hayata geçmez. An-

kara hükümeti asker sevkıyatıyla, Koçgiri’yi planlanandan önce harekete geçmeye kışkırtır.

13 Şubat 1921’de Ankara hükümeti, 6. Süvari Alayı’na İmranlı’ya girmesi talimatı verir. Aşiretlere silahlarını teslim etmedikleri takdirde civar köylerin imha edileceği duyurulur. Bunun üzerine 6 Mart günü Koçgiri aşiretleri ayaklanır. İmranlı’yı kuşatır ve ele geçirir. Türk alayını esir alır. Komutan Miralay

Böylece Kürt ulusal ayaklanmaları içerisinde net ulusal taleplerle gerçekleştirilen Koçgiri isyanı kanlı bir şekilde bastırılır. Kürt ulusal özgürlük davasının bağımsız örgütlenme iradesi kırılır, bağımsızlık talebi geriletilir. Koçgiri isyanı, dünden bugüne birçok yönüyle turnusol işlevi de görür.

Halis’i yargılar ve kurşuna dizer. 8 Mart’ta Ovacık aşiretlerinden oluşan Kürt kuvvetleri geçitlerin karla kaplı olmasına rağmen dağları aşar ve Kemah’ı ele geçirir. Fakat bu hareketin dışında zorlu geçitleri aşma imkanı bulamazlar.

İlk hamlede bölgede belli başlı merkezlerde denetimi de ele alan Koçgiri isyancı Kürt kuvvetleri, BMM’ye bir telgraf çekerek, Zara

[4] Sosyalizm ve Toplumsal Mücadeleler Ansiklopedisi Cilt 6, s.1907

ilçe merkezi hariç Koçgiri, Refahiye, Divriği ve Kuruçay ilçelerinin mümtaz bir vilayet haline getirilmesini, yerli halktan bir vali atanmasını isterler.

Bu gelişmeler üzerine 10 Mart'a Ankara hükümeti örfi idare (sıkıyönetim) ilan eder. Olağanüstü yetkilerle donatılmış olan Sakallı Nurettin Paşa komutasındaki merkez ordusu ile Topal Osman komutasındaki Gi-

A nkara hükümetinin Koçgiri'de giriştiği katliam ve saldırılar, Kürtlerin ulusal talepleri ve kendi kendini yönetme iradesi karşısındaki gerçek duruşunu, Kürdistan'ı ilhak ve sömürgeleştirme niyetini ele verir. Ne var ki, o dönemde mecliste yer alan Kürt vekiller dahil geleneksel Kürt hareketini oluşturan kesimler Koçgiri isyanının üzerinden verilen siyasi mesajları doğru okuyamamıştır.

resun Müfrezesi (47. Alay/Laz Alayı) adlı katliamcı çeteler Koçgiri'ye kaydırılır. Çetin kış koşullarında Dersim dağlarını aşamayan kuvvetler Koçgiri'nin yardımına yetişemez. Koçgirili aşiretler yalnız kalır.

Koçgirili Kürtler, isyanın planlanandan önce başlamasına rağmen di-

renişlerini kararlıca sürdürürler. Sakallı Nurettin Paşa ve Topal Osman çetelerinin kanlı, vahşi saldırılarına karşı 4 ay boyunca direnirler. İsyân, Alişan Bey'in teslim olduğu 17 Haziran tarihine kadar sürer. İsyânın önderlerinden Baytar Nuri ile Alişer ve eşi Zarife Dersim'e geçerler.

İsyândan bir kaç ay sonra Meclis'in görevlendirilmesiyle bölgede inceleme yapan Koçgiri Tahkikat Heyeti (KTH) bir rapor hazırlar. Bu rapor bile Koçgiri'de gerçekleştirilen kıyım ve yıkımın ne denli büyük olduğunu gösterir. Buna göre merkez ordusu ve Topal Osman çeteleri tarafından 1703 Kürt hanesi yakılmış ve tahrip edilmiştir. Zara'da 96, Refahiye'de 11 köy ortadan kaldırılmıştır. Bine yakın kişi öldürülmüştür. Sivil halkın da katledildiği kayıtlar altına alınmıştır. Köyler kuşatılmış, nüfus göçe zorlanmıştır. Bu esnada halkın mallarına zorla el konulmuş, yağmalanmıştır. Bu "tenkil hareketi" ve Sakallı Nurettin Paşa'nın vahşi saldırıları ile katliamlar da rapora yansıtılmıştır.^[5]

KTH'nın bu raporundan sonra meclis "genel af" ilan eder. Koçgiri isyanı vesilesiyle tutuklananları bırakır, köylere dönüşe izin verir. Ancak bu da Ankara hükümetinin siyasi ihtiyaçlarının ürünüdür. Bir yandan Batı Anadolu'da savaş yürütmektedir. Koçgiri ve Dersim bölgesinde aşırı güç bulundurmaya yol açacak bir hareket, kuvvetlerini parçalayacak, savaş cephesini genişletecektir. Üstelik dört aylık yıkım ve kıyım

[5] Dilek Kızıldağ Soileau, Koçgiri Tahkikat Heyeti Raporu Üzerinden Dersim '38'i Yeniden Düşünmek, Kürt Tarihi Dergisi, sayı: 17 Mart-Nisan 2015, s.35, dipnot 3

sonrasındaki tenkil saldırıları ile bölge tamamen yıkılmış, isyancıların iradesi kırılmıştır. Son olarak, bölgedeki vahşi saldırı ve katliamların Kürt halkının genelinde infial yaratması, meclisteki vekilleri de rahatsız etmesi söz konusudur. Bu nedenle bir yandan saldırıları geri çeker, diğer yandan katliam ve saldırılardaki rolü nedeniyle Sakallı Nurettin Paşa hakkındaki şikayetleri inceler. Ancak ne Sakallı Nurettin Paşa, ne de Topal Osman için meclis soruşturması açılır. Bu soruşturmaların açılmasını bizzat M. Kemal engeller.

Böylece Kürt ulusal ayaklanmaları içerisinde net ulusal taleplerle gerçekleştirilen Koçgiri isyanı kanlı bir şekilde bastırılır. Kürt ulusal özgürlük davasının bağımsız örgütlenme iradesi kırılır, bağımsızlık talebi geriletir. Koçgiri isyanı, dünden bugüne birçok yönüyle turnusol işlevi de görür. Bunların belli başlılarına değinmekte yarar var.

Koçgiri İsyanı Ve Kürt Özgürlük Hareketi

Koçgiri isyanı, M. Kemal hükümetinin ve Türk egemen sınıflarının Kürt ulusal taleplerine yaklaşımlarının ipliğini pazara çıkarır. 1921 Anayasası ve M. Kemal dahil yetkili ağızlardan dile getirilenlerle yaratılan yanılsamayı deşifre eder. Zira bugün de Kürt ulusal özgürlük hareketi (KUÖH) tarafından özyönetim ve statü konusunda çokça atfı yapılan 1921 Anayasasının mürekkebi daha kurumadan M. Kemal ve Türk burjuvazisi Koçgiri ve Dersimli aşi-

retlerin üzerine asker gönderir. Kürtlerin Kürdistan’da bağımsız bir irade ve yönetim oluşturmasını kabule yanaşmaz. Bu iradeyi kırmayı amaçlar ve istediği sonucu alır.

M. Kemal’in, Kürdistan’ın kendi kendini yönetmesine doğrudan vuruğu yaptığı bir talimata bugün de çokça atfı yapılır. M. Kemal imzasıyla El-Cezire (Irak) Cephesi komutanlığına gönderilen talimatta, ulusların

Geleneksel Kürt hareketinin Koçgiri isyanına destek vermemesi ile bugünkü özyönetim direnişleri karşısında “sırası değil erken” ya da “yanlış” diyenlerin duruşu aynı zemindedir. Kürtlerin statü talebini ilan edip kabul edilmesini dayatan Hozat Bildirgesi karşısındaki tutumları, bugünkü statü ilanı ve özyönetim direnişleriyle arasına mesafe koyanlarla aynı çizgidedir.

kendi kaderini tayin etme hakkı uyarınca Kürdistan’da doğrudan halkın oluşturacağı yerel yönetimlerin kurulması konusunda El Cezire komutanlığı yetkili kılınır.^[6]

Ne zaman? 27 Haziran 1921’de. Yani Koçgiri’nin vahşi katliamlar ve yıkımla yerle bir edilip isyanın

[6] TBMM Gizli Zabıtları Cilt 3, İş Bankası Yayınları s. 551, aktaran Arif Çelebi, 1921 Anayasası-Özyönetim, Özerklik, Kürtler ve Emekçi Sol, Marksist Teori s.18 Kasım/Aralık, 2015, s.19

kanla bastırılmasından, Kürt halkının örgütlenme iradesinin bağımsız damarının kesilmesinden 10 gün sonra. Yetkili kılınan kim? El-Cezire komutanlığı. Yine Türk egemen sınıf geleneği: “özyönetim olacaksa, onu da biz kurar ve yönetiriz”. Kısacası “ez, çözü” siyasi rotasından ayrılmaz.

M. Kemal ve Ankara hükümetinin Koçgiri’de giriştiği katliam ve saldırılar, Kürtlerin ulusal talepleri ve kendi kendini yönetme iradesi kar-

Burjuva milliyetçi zeminde örgütlenen Türk ulusal bağımsızlık hareketinin anti-empyrialistliği sınırlıdır. Halka dayalı bağımsız örgütlenmeyi ve sömürgeciliğe karşı ulusal kaderini belirleme iradesini bayraklaştıran Koçgiri isyanı ve Kürtlerin hareketi neden ondan geri ve gerici olsun ki?

şısındaki gerçek duruşunu gösterir. Kürdistan’ı ilhak ve sömürgeleştirme niyetini ele verir. Ne var ki, o dönemde mecliste yer alan Kürt vekiller dahil geleneksel Kürt hareketini oluşturan kesimler Koçgiri isyanının üzerinden verilen siyasi mesajları doğru okuyamamıştır. 1923 Lozan yenilgisi de bu siyasetin sonu olur. Oysa Lozan’da beliren tablo için de iki yıl öncesinden uyarıcı olmuştur Koçgiri isyanı. Geleneksel Kürt siyaseti bundan dersler çıkaramamıştır.

Geleneksel Kürt hareketinin Koçgiri isyanına destek vermemesi ile bugünkü özyönetim ilanları ve direnişleri karşısında “sırası değil erken” ya da “yanlış” diyenlerin duruşu aynı zemindedir. Kürtlerin statü talebini ilan edip kabul edilmesini dayatan Hozat Bildirgesi karşısındaki tutumları, bugünkü statü ilanı ve özyönetim direnişleriyle arasına mesafe koyanlarla aynı çizgidedir. Orta ve uzun vadedeki sonuçlarının da benzer olacağını görmek için kahin olmaya gerek yok. 1920’lerde geleneksel çizgi Lozan’da iflas eder, bu geleneğin örgütlediği isyan kanla bastırılır, peşinden inkar ve imha siyaseti gemi aزیya alırken, bugün özyönetim direnişlerine mesafeli duran kesimlerin farklı bir yön ve yönelimleri yoktur.

Koçgiri hareketinin, geleneksel Kürt hareketinin eleştirisi ve kendi bağımsız örgütlenmesine dayanarak ulusal talepleri tavizsiz savunması, döneminin ulusal devrimci çıkışı olarak örnektir. Bugün PKK önderliğindeki Kürt ulusal özgürlük hareketinin ortaya çıkışı, gelişimi ve bugünkü siyasal duruşu da Koçgiri’nin geliştiği ve geliştirdiği tarza yakındır. Koçgiri hareketi gelişip olgunlaşmadan kırılmıştır, ama bugünkü KUÖH’ün çıkışında ve gelişmesinde Koçgiri’nin çizgilerini görmek mümkündür. KUÖH de, 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Kürt siyasetinde belirleyici olan geleneksel Kürt siyasal çizgisinin eleştirisi ve onlardan kopuş üzerinden gelişmiştir. Başta KDP olmak üzere bu geleneksel çizgiyi temsil eden hareketlerle mücadele içerisinde ken-

di yolunu açmıştır. Bugün de bütün parçalarda Kürt ulusal birliğinin örgütlenmesi ve bağımsız, özgürlükçü çizgisinin korunması için çetin mücadeleler yürütmektedir.

Rojava devriminin gelişiminde de aynı tarzı görmek mümkündür. Rojava devrimi de Koçgiri isyanının ve önderliğinin yaptığı gibi verili siyasal duruma hücum eden devrimci bir yolu sürmüştür. KDP-Barzani çizgisinin Türk sömürgeciliğiyle birlikte Rojava devrimini kuşatma saldırılarına karşı direnir.

Bu nedenlerle Kürdistan ulusal özgürlük mücadelesi ve ayaklanmaları içerisinde en az vurgu yapılan Koçgiri isyanı, aslında o tarihsel momentten bugüne net mesajları ve mirasıyla daha fazla tanınmayı hak eder. Bugün Cizre’de, Sur’da, Nusaybin’de yükselen özyönetim direnişleri ve Kürt ulusal statüsünün sömürgeciliğe dayatılması bakımından atılacak en net, duru ulusal ayaklanmadır Koçgiri.

Koçgiri Ve Emekçi Sol

Günümüzde Koçgiri isyanı, emekçi sol çevrelerde genel itibariyle ilerici bir Kürt ulusal ayaklanması olarak kabul görülür. Ama bu konuda istisnalar da vardır. Örneğin Halk Cephesi çevresi, Koçgiri isyanını gerici bir ayaklanma olarak görür. Çünkü onlara göre Ankara hükümeti ve M. Kemal emperyalizme, emperyalist işgale karşı direniyor, “devrimci, anti-emperyalist kurtuluş savaşı” veriyordur. Yine onlara göre, böyle bir harekete karşı olmak, onun “emperyalizme karşı mücadelesi”nde zayıflamasına yol açacak bir harekete

girişmek demektir. Bu da emperyalizme hizmet eder, gericidir vb fevri göndermelerle süreci Kemalist hareketin mantığı ve refleksiyle okur. Koçgiri isyanına da bu cepheden yaklaşır.

Halk Cephesi’nin handikaplı kavrayışı Koçgiri’nin siyasal durumunu ve duruşunu anlamaz. Bugün de Rojava Devrimi ve Bakûr’daki özyönetim direnişleri karşısında aynı konumdadır.

Burada ulusal mücadele ve antiemperyalizmin burjuva milliyetçi kavranışı görülmektedir. Halk Cephesi bu zeminde yalnız değildir. Kemalizm virüsü ve şovenizmin etkilerinin siyasal kavrayışı dumura uğrattığı bu zeminde Perinçek ve Vatan Partisi ile yan yana düşmeleri ise siyasetin ve tarihin en yaman eleştirisidir.

Bu yaklaşım özünde ezilen ulusların hakim ulusu desteklemesini salık verir. O gün Kürtlerin Türk egemenlerini, bugün de Kürtlerin Suriye egemenlerini desteklemesini önerir. Hakim ulusu desteklemeyenleri emperyalizmin işbirlikçisi olmakla itham eder. Bu, Lenin’in mahkûm ettiği II. Enternasyonal oportünizminin bir benzeridir. Ezilenleri silahsızlandırır. Onun bağımsız örgütlenmesine ve kendi talepleriyle dövüşmesine engel olur. Bu iradelerini yok sayar,

ret ve mahkum eder. Onları egemen sınıfın peşine takar. Bağımsız örgütlenen, bağımsız çizgisinde ve taleplerinde ısrar eden, taleplerini halkın devrimci eylemiyle kazanmaya çalışan, burjuvazinin inisiyatifini tanımayan, kendi iradelerini onlara dayatan hareketleri ve isyanları da gerici olarak tanımlar. O nedenle dün Koçgiri'ye, bugün de Rojava'ya gerici demesi, emperyalistlerle ilişkiliymiş gibi yaklaşması, ilgili mo-

Kürt ulusal birliğinin sağlanamaması, mezhep ayrımcılığının ve önyargıların giderilmemesi, iç rekabet ve parçalanmalar, Koçgiri'de ve genel olarak Kızılbaş Kürtlerde inanç kimliğinin ulusal kimliğin önüne geçmesine yol açmıştır. Ulusal taleplere ve mücadelelere yabancılaşmayı getirmiştir.

mentte burjuvazinin yaklaşımını benimseyip savunmasından başka bir şey değildir.

Devrimi anlamasını engelleyen bu enfeksiyonun kaynağı da Kemalist yaklaşımı ve anti-emperyalizmi burjuva milliyetçi bir ufuk ve mantıkla kavramasıdır. Daha o aşamada ufkunu Türk egemen sınıflarını temsil eden M. Kemal'in burjuva ulusal hareketiyle sınırlamasıdır. Kemalist hareketin içinden düşünmesidir.

O tarihsel momentte M. Kemal ve Türk burjuvazisinin önderliğinde Türk ulusal bağımsızlık hareketi ile Koçgiri-Kürt ulusal bağımsızlık hareketi çakışır. Bunlardan ilki burjuva milliyetçi bir zemindedir. Ezilen halkların (Kürtlerin, Ermenilerin ve diğer halkların) bağımsız örgütlenmesini engeller, kendi kaderlerini ellerine alma irade ve imkanlarını en başından itibaren tasfiyeye yönelik. Ki bu onun ezilenlerce desteklenip desteklenmemesi bakımından temel bir kriterdir. İkinci hareket ise ezilen, siyasal baskı altında tutulan halka, onun bağımsız yurtsever örgütlenmesine dayanır.

Burjuva milliyetçi zeminde örgütlenen Türk ulusal bağımsızlık hareketinin anti-emperyalistliği sınırlıdır. Halka dayalı bağımsız örgütlenmeyi ve sömürgeciliğe karşı ulusal kaderini belirleme iradesini bayraklaştıran Koçgiri isyanı ve Kürtlerin hareketi neden ondan geri ve gerici olsun ki? İttihat ve Terakki geleneğini sürdüren, ezilen halkların örgütlenmelerini zor yoluyla engelleyen, iradesini kırmaya çalışan hareketle çatışma, Koçgiri hareketinin değil, Kemalist hareketin o aşamada da görülen gerici özelliklerine delalettir. Kürtlerin, Ermenilerin bu gerici saldırılara karşı kendi haklarını ve davalarını savunmaları mı onları gerici yapar? Burada açıkça ulusal mücadelenin ve anti-emperyalizmin burjuva milliyetçi kavranışı görülmektedir.

Üstelik bu bahiste belirtmeye gerek yoktur ama yine de vurgulayalım. Koçgiri isyanını gerici olarak gören hiç bir çevre, Koçgiri ve Derim aşiretlerinin başka herhangi bir

siyasal güce, egemen devlete ya da ilişkilerine yaslandığını iddia etmez. İma edenlerin imalarını destekler ve-rileri de yoktur.

Halk Cephesi bu zeminde yalnız da değildir. Kemalizm virüsünün ve şovenizmin etkilerinin siyasal kavrayışı dumura uğrattığı bu zeminde Doğu Perinçek ve Vatan Partisi ile yan yana düşmeleri ise -anlayan için- siyasetin ve tarihin en yaman eleştirisidir.^[7]

Koçgiri İsyanı Ve Aleviler

Koçgiri isyanı açık ve net ulusal talepleriyle bir Kürt ulusal ayaklanmasıdır. Onu özgün ve özel yapan bir diğer özelliği bu ayaklanmanın Kızılbaş Alevi inancından Kürtler tarafından gerçekleştirilmiş olmasıdır. Buna rağmen bu isyanın gerek Koçgiri Kürtleri, gerekse Kızılbaş Kürtlerin geneli bakımından hakıyla ele alındığı söylenemez. Son dönemde Koçgiri kimliğiyle örgütlenme pratikleri baş gösterse de bu durum henüz değişmemiştir. Kızılbaş Kürtlerin bugün Kürt ulusal mücadelesi ve ulusal demokratik talepleriyle kurduğu ilişkiye dair dünden yükseltilmiş bir pratik eleştiri olarak okunmalıdır Koçgiri isyanı.

Koçgiri isyanı, Kızılbaş Kürtlerin Alevilere dönük katliamlar içerisinde dile getirip adalet mücadelesinin konusu yapmalarıyla yetinmemeleri gereken bir miras taşır, Koçgiri isyanıyla yüzü geriye dönük bir ilişki kurulması onunu mirasının kavranmasını da sınırlar. Koçgiri isyanı, Kızılbaş Kürtlerin Kürt ulusal müca-

delesisi ve talepleriyle nasıl ilişki kurmaları gerektiği konusunda bugün için de yol gösterir.

Koçgiri isyanında Kızılbaş Aleviler, Kürdistan'ın kendi kendini yönetmesi ve ulusal özgürlük davasının asli, aktif bir öznesi olmuşlardır. Koçgiri isyanı esnasında ve sonrasında yaşanan vahşi katliamlar ve baskılarla başlayan, Dersim katliamları ile Kürdistan'ın sömürgeleştirilmesinin tamamlandığı yoğun ve sürekli devlet şiddeti, bilhassa Koçgiri'de ulusal bilinç ve taleplerle örgütlenmeyi geriletmiştir. Kürt ulusal birliğinin sağlanamaması, mezhep ayrımcılığının ve önyarguların giderilmemesi, iç rekabet ve parçalanmalar, Koçgiri'de ve genel olarak Kızılbaş Kürtlerde inanç kimliğinin ulusal kimliğin önüne geçmesine yol açmıştır. Ulusal taleplere ve mücadelelere yabancılaşmayı getirmiştir. 1970'lerle birlikte devrimci demokratik hareketlerin kitle tabanı ve kadro yatağı olan Alevi toplumu ve Kürt Kızılbaşları, bu dönemde de faşist saldırılara maruz kalır. Ama Koçgiri isyanının dile getirdiği taleplerle yeniden ilişki kurmaz. Kürt ulusal mücadelesini yürüten hareketlere mesafeli durur.

Kızılbaş Kürtler hem ulusal kimlikleri hem de inanç kimlikleri nedeniyle inkar ve asimilasyona tabi tutulur. Bu coğrafyanın en temel sorunlarından olan Alevi ve Kürt sorunlarının toplumsal kesişim kümesi ve birleştirici dinamiğidir. Kürt ulusal mücadelesinin ve demokratik taleplerinin Kızılbaş Kürtler cephe-

[7] Perinçek ve Aydınlık geleneğinin Koçgiri'ye ilişkin yaklaşımları için bkz. Doğu Perinçek, Kemalist Devrim, 4.Kurtuluş Savaşında Kürt Politikası, Kaynak Yayınları s.102-105

sinden Koçgiri isyanının düzeyinde kavranması, Kürt ulusal birliğinin önündeki çitlerden birinin daha yıkılması anlamına gelir. Kürt ulusal taleplerinin, başta Alevi hareketinin diğer toplumsal dinamikleri olmak üzere batıya taşınmasında devrimci bir köprü oluşturur. Keza, Alevilerin demokratik taleplerinin Kürt ulusal demokratik talepleri ve mücadelesiyle buluşması demektir. Bu coğrafyada faşist diktatörlüğü, inkarcı, asimilasyoncu, tekçi, sömürgeci, rejimi geriletecek birleşik halk mücadelesinin köprüsünü kurar. Koçgiri isyanının ve mirasının güncel kavranışı bu temelde ve zeminde olabilir. Koçgiri'nin mirasıyla ilişki pratik olarak da sağlanabilmelidir. Koçgiri isyanında vahşi saldırılar, katliam ve zulümle ezilen ulusal demokratik talepler bugün Sur'da, Cizre'de, Nusaybin ve diğer özyönetim direnişlerinde dalgalandırılıyor. Koçgiri ile girilen mücadele bugün buralarda sürüyor. Bu nedenle, süregiden özyönetim direnişleri aynı zamanda Kızılbaz Kürtler başta olmak üzere Alevilerin de direnişi ve mücadelesidir. Koçgiri'nin siyasal mirası ve tarihsel kavranışı da bu düzeyde olmalıdır.

Bu noktada, marksist leninist komünistlerin yaklaşımını ayrıca belirtmek gerekir. Kürt ulusal demokratik talepleri ve KÖH ile eylemli ilişki kuran komünistler, Koçgiri isyanının mirasını kavrayan bir siyasal duruşla, Kızılbaz Kürt hattının örgütlenmesinin siyasal önemi ve önceliğini görmüştür. 90'larda yükselen Kürt devriminin bu hattan batıya açılması, bu zemindeki birleşik devrimin geliştirilmesi çabası ve yönelimi içinde olmuştur. Marksist leninist komünistler bugün de coğrafyadaki devrimci, demokratik kuvvetlerin ve toplumsal kesimlerin Kürt ulusal direnişiyle buluşmasında öncü ve örnek bir duruş sergiler. Birleşik devrim stratejisinin bir gereği olarak ilerletir. Koçgiri isyanının bugüne kılavuz olan yönleriyle kavranması ve kavratılıp hem Kürt özgürlük hareketine hem de Alevi toplumuna taşınmasında özel bir yerde durur. Rojava'da, Bakûr'daki özyönetim direnişlerindeki pratik varoluşu ve çağrılarıyla da bu tarihsel mirası güncellemektedir. Bu direnişlerde ölümsüzleşen ve dövüşen Alişer Dersimlerin artan varlığı da bu bağın nişaneleridir.

